

**MATERIALS
OF THE XVI INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE**

**MODERN SCIENTIFIC POTENTIAL -
2020**

February 28 - March 7, 2020

Volume 6
Pedagogical sciences

SHEFFIELD
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2020

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 08878342

OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,
SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the XVI International scientific and practical Conference
Modern scientific potential - 2020 , February 28 - March 7, 2020 Pedagogical
sciences. : Sheffield. Science and education LTD -128 p.

Date signed for printing ,

For students, research workers.

Price 3 euro

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2020

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2020

PEDAGOGICAL SCIENCES

Ihnatenko Victoriia

Ігнатенко В.Д.

Bila Tserkva National Agrarian University, Ukraine

MAIN PRINCIPLES OF TEACHING GIST AND ABSTRACT TRANSLATION

Scientific literature analysis (Emelyanova I.B., Knyazeva E.G., Komissarov V.N., Korunets I.V., Lvovskaya Z.D., Nesterova N.M., Novikov A.I., Chernovaty L.M.) allowed to identify the peculiarities of gist and abstract translation which provide our society with such an important thing as time saving for consumers of printed texts in other languages, owing to the presentation of information in summary form in the language which they can understand. These types of translation activate the ability of semantic information processing, logical way of presentation and form the entire spectrum of interpreter skills.

These types of translation involve both translation and summarization, each one characterized with a certain type of relationships between the original text and the target text. Translation provides functional, formal and semantic assimilation of the original text and the translation of the text, while gist translation means semantic assimilation of the original text and the translation text with almost absent formal assimilation, which defines the major problem of these types of translation - the problem of semantic faithfulness of the source and the text of translation. In these types of translation the major transformation is transduction, and its final result, which does not preserve the form of the original text, but only its basic meaning. Thus, this type of translation is not similar to any other translation activity. Ignoring these features in the learning process of translation is due to the mistaken opinion that these types of translation are just occasionally selected and translated sentences of the original text.

Scientists (Knyazeva A.G., Komissarov V.N., Korunets I.V., Latyshev L.K., Nestorova N.M., Novikov A.I., Cherednychenko A.I., Safonov V.V., Sdobnikov V.V.) have proved that these types of translation are secondary solid and coherent texts,

which are very short, but adequately reflect the information contained in the source, that's why such type of translation requires the highest level of understanding the text and special competence in the relevant type of translation.

Chernovatiy L.M. offers the following model of the annotative and gist translation: 1) the analysis and interpretation of the original text, 2) summarization of the original text, 3) creating the text of translation, 4) editing the text translation. Alternative models of Novikova E.I., Nesterova N.M. involves the second phase in the internal form, merging with the first stage as translator immediately generates the text in the target language.

Thus, a two-stage approach (Novikov A.I.) offers a similar scheme, reducing it to two steps: the first step is understanding the original text and its summarization, i.e. the transition from the original text to its denotative content, and the second step consists in creating the translated text based on speech compression.

Semantic compression of the text is possible only in the case if the interpreter succeeds in explicating of the "coded" author information. The process of understanding is accompanied by a "translation " of information, decoding it on the inner meaning of the language. According to Nesterov N.M summarization is possible via understanding the text, which means a correct emphasizing of the main content. The result is always accompanied by a volume reduction. Thus, these types of translation are complete and secondary coherent text, not just reduced text. This translation is characterized by a particular sequence of steps, based on the special stage transduction which should be taught to future translators in order to create an appropriate mix of strategies that will help to perform these types of translation quickly and accurately at a high professional level. Prospects for further research is to formulate a set of exercises for the formation of competence in these types of translation and to develop the appropriate strategies for the professional implementation of them.

References

1. Львовская З. Д. Современные проблемы перевода: [пер. с исп.] / З. Д. Львовская. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 224 с.
2. Новиков А. И.. Реферативный перевод научно-технических текстов/ А. И. Новиков, Н. М. Нестерова. М. : Ин-т языкознания АН СССР, 1991. – 148 с.

3. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад»/Л.М.Черноватий. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 376 с.
4. Agamjanova V. Improve Your Review and Abstract Writing : Реферирование и аннотирование научного текста / V. Agamjanova, M.Gulena. –Рига : ЛГУ им. П. Стучки, 1984. – С. 63.
5. Vermeer, H. J. Scopos and Comission in Translation Studies // The Translation Studies Reader / Ed. by L.Venuti. London and New York, 2003. – P.221–232.

Алтаева Ж.Ж.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАҒЫ 12-ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУ НЕГІЗДЕРІ

Қоғамның дамып өркендеуіне байланысты қазіргі таңда білім саласында ең өзекті мәселенің бірі әлемдік білім кеңістігіне жол ашатын 12 жылдық білім беру жүйесіне көшу болып отыр. Білім берудің бұл үлгісі әлемнің 80% астам елдерінде қолданылады. Бұл — соңғы жиырма-отыз жылда ғылым мен техниканың орасан жетістіктерге қол жеткізіп, жаңа технологиялардың қоғам өмірінің әр түрлі саласында кеңінен енгізілуіне байланысты туындаған жағдай. Сондықтан жастарды жаңа кезеңнің талаптарына сай тәрбиелеу үшін оларға жаңа, мазмұны жоғары деңгейде білім беру қажет. 12 жылдық білім берудің негізі адамның жеке тұлғалық қасиетін қалыптастыру болып табылады. Адам тұлға болып тумады, ол өмір сүру барысында тәрбие арқылы қалыптасады. Тұлғалық туралы адам өзін-өзі танып, өз өмірін өзі жасай бастағанда сөз ету керек. Білімді, шығармашыл, бәсекелік қабілеті мол тұлға тәрбиелеу негізінде Қазақстан Республикасында 12 жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы жасалып отыр.

12 жылдық білім беру мазмұнының негізгі мақсаты — дамып келе жатқан қоғамда өмір сүруге икемді, қоғам пайдасына қарай өзін-өзі толық жүзеге асыруға дайын білімді, шығармашылыққа бейім, құзыретті және бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру.

12 жылдық білім беру ерекшелігі — білім беру парадигмасының өзгеруі, яғни білім, білік, дағдыға негізделген білім беру мазмұнынан құзыреттілікке негізделген білім беру мазмұнына ауысу.

12 жылдық жалпы орта білім беру үш сатыдан тұрады:

-саты — жалпы бастауыш білім беру (1–4-сыныптар — бастауыш мектеп). Оқуды бастау жасы — 6 жас.

Оқу мерзімі — 4 жыл.

Негізгі міндеті — баланың жеке басының қарқынды қалыптасуын қамтамасыз етіп, оның өз бетінше білім алуы және оларды танымдық есептерді

шығаруда пайдалану қабілеттері, коммуникативтік іскерліктері дамытылады, оқуға құштарлық, оқу іскерліктері мен мақамдары қалыптастырылады.

-саты — негізгі орта білім беру (5–10-сыныптар — негізгі мектеп). Оқу мерзімі — 6 жыл.

Негізгі міндеті — адамдар арасындағы және этносаралық қатынастар мәдениетін, тұлғаның біртұтас көзқарасын, өзін-өзі анықтауын қалыптастыру, теориялық ойлау тәсілдері мен ғылыми таным әдістерін игеруіне ықпал ететін оқу әрекетін ұйымдастыру. Бейіналды оқыту енгізіледі.

-саты — жалпы орта білім беру (11–12-сыныптар — жоғарғы мектеп). Оқыту ұзақтығы — 2 жыл. Негізгі міндет — бейінді оқыту

Бейінді оқыту — жалпы орта білім берудің соңғы кезеңі болып табылатын, оқытудың саралануы мен даралануына, оқушылардың білімін жалғастыруға қатысты жеке және өмірлік өзін-өзі танытуына ықпал ететін талабымен, қызығушылық ниетімен сәйкес әлеуметтендіруге бағдарланған бейіндік оқытуды іске асыруға жағдай жасау [1].

Әлем елдері тәжірибесінде әр мемлекеттің өзіне тән орта білім беру жүйесі, мектеп үлгісі және орта мектептерде қалыптасқан өзіндік ішкі құрылымы бар. Дүниежүзінің дамыған елдерінде АҚШ- та, Англияда, Швейцарияда, Канада мен Германияда жалпы білім беру ұзақтығы 12 не 13 жыл, Голландияда 14 жыл, ал Кореяда, Жапонияда, Швецияда, Францияда, Италияда — 12 жыл. Тек экономикасы жаңа дамып келе жатқан елдерде ғана орта мектеп 10–11 жылдық. Францияда XX ғасырдың ортасында білімді қаржыландыру 14 есеге өсіп, ақысыз оқу мен ақылы оқудың ара қатынасы 80 бен 20 пайыз болған. Бұл мемлекет мектепке дейінгі балалар тәрбиесімен айналысатын ең алдыңғы қатарлы мемлекет болып табылады. Онда «Аналық мектебі» және «Бүлдіршіндер сыныбы» балабақшалары бар. Францияда 12 жылдық білім беру жүйесі бекітілген. Англия және ағылшын тілді елдерде грамматикалық, техникалық, кешенді 4 түрлі мектеп түрі қызмет етеді. Англияда орта білімді бітіріп, 16 жастан кейін балалар мектептің берген сертификатымен жұмысқа орналасуларына болады. Монғол елінде 12 жылдық білім беру жүйесіне 2006 жылы көшірілу басталып, кейбір аймақтар мен аудандарда эксперимент жүргізілген. 12 жылдықтың алғашқы түлектері 2014–2015 аралығында бітіреді. Балаларды мектепке 6 жастан бастап қабылдайды. Монғолияда 12 жылдық білім беру жүйесі 6 + 3 + 3 сатыларынан тұрады.

Қытайда 1990 жж. аяғында жаппай білім беруге байланысты 9 жылдық білім беру енгізілді. Ал жалпы орта білім беру 12 жылдықты құрайды, бірақ бұл барлығына міндетті емес. Қытайда мектепке дейінгі білім беру 3-6 жас аралығын қамтиды. Бұл елдің базалық білім беру жүйесіне мектепалды, бастауыш, орта толық емес, толық орта білім беру жатады.

Жоғарыда аталған әлемдік әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы 12 жылдық білім беруге көшу Қазақстан мектептерін:

Әлемдік деңгейге көтерілуге жағдай жасайды.

Оқу жүктемесінің бір жылға созылуы жеңіл болады.

Кәсіптік білім береді.

Жеке тұлғаны дамытуға ықпал етеді.

Қорыта келгенде, әр елдің білім беру және тәрбие саласында өзіндік ерекшелігі мен артықшылығы, тіпті кемшілігі де болады, осы себепті де біз Қазақстан Республикасындағы оқушыға білім беру мен тәрбиені жан-жақты дамыту мақсатында шетелдік 12 жылдық білім берудің тек оң және тиімді жақтарын алуымыз қажет. Сонымен қатар білім саласына өзгерістер енгізу үшін оны елдің тарихи дәстүріне, мақсатына, өндірісі мен мәдениет сұранысына бейімдеу керек.

Әдебиеттер тізімі

1. Смагулова Г.К. 12-летнее образование в других странах // Вестн. КазНУ им. аль-Фараби. — Алматы, 2012. — С.
2. Карибаева А.А. 12-летнее образование в странах с переходной экономикой // Вестн. КазНПУ им. Абая. Сер. Языки народов мира. — 2006. — № 1 (8). — С. 87–89.
3. Дружинский А.Н. Международный опыт 12-летнего среднего образования: Сб. Междунар. науч.-практ. конф.
4. «Научное обеспечение функционирования 12-летнего среднего образования». — Алматы, 2007. — Ч. 1. — С. 45–49.

К.п.н. Яковчук О.Л.

Криворізький державний педагогічний університет, Україна

СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Докорінні соціально-економічні зміни у сучасному українському суспільстві викликають необхідність трансформацій у системі вищої освіти. Як зазначають науковці О. Єршова та Е. Муллїна сучасному суспільству необхідні конкурентоспроможні, компетентні та професійно мобільні спеціалісти, що мають творчий потенціал, володіють вміннями знаходити нестандартні шляхи розв'язання проблем, роботи у команді, тобто мають ключові компетенції, необхідні для майбутньої професійної діяльності. Успіх сучасного фахівця залежить від його здатності удосконалювати свою діяльність відповідно до динамічних змін та вимог ринку праці [2, с. 133 - 136].

Ринок освітніх послуг залишається однією з найбільш інноваційних соціальних ланок, що визначає ресурсне забезпечення виробничого сектору, впливає на конкурентоспроможність та кваліфікаційний потенціал молодих фахівців. Вища освіта, як один з найважливіших соціальних інститутів має сприяти адаптації здобувачів вищої освіти до сучасних соціально-економічних умов, створенню передумов для їх особистісного розвитку, майбутнього професійного зростання, свідомого професійного самовизначення.

Серед основних завдань вищої освіти, що потребують вирішення можна відзначити: підвищення якості підготовки фахівців для різних галузей народного господарства, забезпечення їх конкурентоспроможності, швидке реагування на потреби ринку праці, посилення контролю за рівнем загальних та професійних знань випускників закладів вищої освіти зі сторони держави й виробничого сектору, реалізація трудового потенціалу молодих фахівців [4].

Задля вирішення означених завдань виникає необхідність трансформації системи вищої освіти. Це актуалізує розробку теоретичних основ, механізмів та технологій дуальної форми здобуття освіти.

Сучасний ринок праці вимагає від фахівців не тільки наявності теоретичних знань, а в першу чергу – вмінь та навичок використання цих знань чи вмінь на практиці, швидко сприймати великі обсяги інформації, знаходити оптимальні шляхи вирішення виробничих завдань. У сучасних умовах вища школа не в змозі вирішити проблем підготовки висококваліфікованих фахівців без інтеграції зусиль закладів освіти та суб'єктів господарювання. Саме взаємодія навчального та виробничого середовища прискорює розробку теоретичних основ, механізмів та технологій дуальної освіти для вирішення проблеми підготовки висококваліфікованих фахівців, їх професійного самовизначення [1, с. 119 - 121].

В умовах модернізації та реформування сучасної освітянської галузі України, дуальну освіту означено особливою формою здобуття освіти, що передбачає інтеграцію навчання здобувачів вищої освіти у навчальних освіти з навчанням на базі суб'єктів господарювання (на підприємствах, в установах та організаціях) для набуття кваліфікації (України, З., 2017, ст. 380) [3].

Відповідно до міжнародних стандартів дуальна освіта розглядається як організований навчальний процес реалізації освітніх програм, що поєднує часткову зайнятість на виробництві та навчання з неповним навантаженням в традиційній школі або університетській системі [6].

Якість підготовки майбутніх фахівців повинна відповідати вимогам ринку праці при створенні необхідних умов для їх навчальної діяльності та стандартам освіти. Дуальна форма здобуття освіти передбачає розподіл витрат на навчання здобувачів освіти між державою та суб'єктами господарювання за умови їх спільної участі у фінансуванні. Отже, відповідальність за результати дуального навчання розподіляється між підприємством та навчальним закладом. Це, в свою чергу, дозволяє рівномірно розподілити насиченість ринку праці, заповнити дефіцит у висококваліфікованих виробничих кадрах.

Впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти сприяє формуванню

у здобувачі освіти професійно значущих якостей, що відповідають вимогам працедавців та їх адаптації до виробничого процесу ще під час навчання. Інтерес науковців до проблем дуальної освіти нерозривно пов'язаний із прогресом суспільства та особливостями модернізації світового господарства.

До основних завдань впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти

можна віднести:

- реалізацію інноваційних методів та форм навчання;
- удосконалення соціальних механізмів партнерства закладу освіти та суб'єктів господарювання (підприємств, організацій, установ);
- відповідність обсягів, структури та змісту підготовки майбутніх фахівців до перспектив розвитку високотехнологічних виробництв;
- створення системної організації цільової підготовки фахівців для різних галузей промисловості;
- посилення практичної спрямованості освітнього процесу;
- створення системи незалежної оцінки (сертифікації) якості підготовки фахівців зі сторони працедавців [5, с. 144 - 150]

В результаті пошуку ефективних технологій для вирішення поставлених перед вищою школою завдань, упровадження дуальної форми здобуття вищої освіти вважаємо доцільним, своєчасним та перспективним.

Впровадження елементів дуальної форми здобуття вищої освіти передбачає баланс теорії та практики, розвиток системи наставництва. Студент одержує теоретичні знання у закладі освіти, а практичні вмінні, навички, професійні компетенції на конкретному виробництві, на якому планує працювати. За цієї форми здобуття освіти, програми всіх видів практик відповідають запитам конкретного виробництва, підвищується якість підготовки майбутніх фахівців, скорочується період адаптації випускників закладів вищої освіти до умов виробництва та робочого місця. Дуальна форма здобуття освіти передбачає підготовку майбутніх фахівців до виконання соціальних ролей. Провідна роль у розвитку соціального партнерства в сфері освіти належить саме роботодавцям та їх організаціям.

Для розвитку системи дуальної освіти України необхідно вирішити ряд

завдань:

- розробити перелік дуальних спеціальностей (залежно від потреб окремих суб'єктів господарювання, регіонів);

- визначити базові підприємства, організації, установи, що стануть дуальними партнерами закладів вищої освіти;
- разом з об'єднаннями працедавців розробити рекомендації для суб'єктів господарювання, щодо впровадження дуальної системи навчання;
- розробити єдині вимоги до суб'єктів господарювання, що мають можливості для впровадження дуальної форми здобуття освіти;
- ввести обов'язкове підвищення кваліфікації (стажування) викладачів спеціальних дисциплін та майстрів виробничого навчання;
- забезпечити створення на підприємствах лекційних аудиторій, навчальних полігонів та лабораторій для навчання за дуальною формою здобуття освіти;
- забезпечити умови для укладання угод з дуальними підприємствами щодо забезпечення практичної частини навчання здобувачів освіти.

Дуальна форма здобуття освіти надає можливість ефективного навчання, що відповідає потребам конкретного виробництва, інтегрує інтереси бізнесу, здобувачів освіти та держави.

Література

1. Букач М. М. Компетентнісно-орієнтоване навчання як основа формування майбутнього соціального працівника. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Випуск 22: збірник наукових праць. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 22. С. 119–121.
2. Ершова О. В., Муллина Э. Р. Формирование профессиональной компетенции студентов компетенций студентов, обеспечивающих конкурент-способность на рынке труда. Современные наукоемкие технологии. 2015. № 9. С. 133-136.
3. Про освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38-39, Ст. 380. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 02.02.2020).
4. Современные проблемы науки и образования. 2016. № 6.; URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=25763> (дата звернення: 02.02.2020).

5. Тешев В. А. Дуальное образование как фактор модернизации системы социального партнерства вузов и предприятий. *Вестник Адыгейского государственного университета*. Серия 1: Регионоведение: философия, история, социология, юриспруденция, политология, культурология. 2014. №1 (135). С.144-150.

6. ЮНЕСКО: Недостатки образования способствуют кризису.
URL: <https://www.dw.com/ru/юнесконедостаткиобразования-способствуют-кризису/a-16307327> (дата звернения: 02.02.2020).

Туребаева Анар Байғалиевна

№13 "Балапан" бөбекжай бақшасының тәрбиешісі

Атырау облысы, Атырау қаласы

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ Н.А. ЗАЙЦЕВ ТЕХНОЛОГИЯСЫ БОЙЫНША ОҚЫТУ

Қоғамдағы қазіргі даму кезеңінде мектепке дейінгі мекемелердегі білім беру жүйесінде оқыту, тәрбие беру үрдісін технологияландыру - басты мәселенің бірі, осыған орай мектепке дейінгі мекемелердің тәжірибесіне оқыту мен тәрбиелеудің әр түрлі технологиялары жасалып енгізілуде. Олар Монтессори технологиясы, Н.А.Зайцев, Ф.Фребель жүйесі бойынша Вальдорфский педагогикасы (Штайнер әдістемесі) бойынша оқу материалдары қолданылады. Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында педагогикалық технологиялардың бірнеше түрлері қолданылады. Зайцевтың технологиясы балабақшада қолдануға тиімді технологиялардың бірі. Негізін қалаған: Николай Александрович Зайцев. Мақсаты: Оқыту мен санауды қатар үйрете отырып, балалардың дұрыс сөйлеу мәдениетін қалыптастыру. Баланың білімді барлық сезім мүшелерімен қабылдауын қамтамасыз ету. «Білім беру жүйесіндегі стандарттан тыс технология» деген орталықтың негізін салушысы және басқарушысы. Ол ұлы педагог-новатор, «Зайцев кубиктері» атты еңбектің авторы. Оның барлық еңбектері, әсіресе ең әйгілісі «Зайцев кубиктері» еңбегінде мектеп жасына дейінгі баланың дамуына, яғни денсаулығына, жақсы көңілде болуына бағытталған. Барлық материалдары ойын түрінде ұсынылғаны соншалықты, балалар үлкен қызығушылықпен бұл кубиктермен топ болып та және жеке болып та ойнайды. "ЗайцевКубиктері" - балалардың кіші жасынан бастап оқып үйренуге мүмкіндік береді. Комплект құрамына кубиктердің картон бөліктері, оны толықтырып отыратын басқада бөліктері, сабаққа арналған әдістемелік құралдары, буындарды әндете айтылатын аудио жазбалар. "Зайцев кубиктерінің" тиімділігін әрбір елдің педагогтарымен бірлесе отырып тексерілген. Зайцев бойынша оқыту- ойын арқылы оқыту деген. Еркіндік - сабақтың негізгі ережесі. Зайцев орталығындағы сабақта балалар секіріп, шулап,

көп қозғалыс жасап жүре беруіне болады. Балалар көп қозғалады: таблицадан кубикке көшеді, кубиктен тақтаға қарай, шапалақтайды, аяқтарын топылдатады. Мұның барлығын жан дүниесімен жасайды. Бірақ жәй демалу үшін жасалатын сергіту сәті емес. Н.Зайцевтің айтуы бойынша, кез-келген ойынның негізі ізденіс пен өзіндік қалауды құрайды. Таблицаны бүктеу мен Зайцев кубиктерімен жұмыс жасау барысында, балалар үнемі ізденісте болады. "Ойнау арқылы", балалар оқуды, сөзді буынға бөлуді, екпін қоюды, сөзге дыбыстық талдау жасауды, сөйлем құрауды, санауды, жазуды үйренеді. Зайцев әдістемесі сезім мүшелері оның ішінде сезінуді, тыңдай білу, ести білуді, көруді дамытады. Николай Александрович Зайцев - педагог-новатор, шығармашыл-педагог, академик. Ерте жастағы балаларды сауат ашуға үйретудегі жоғары нәтиже көрсететін технологияның авторы. Оның 30 жылғы еңбегінің жүйелі методикалық әдістері «адам» туралы ғылымдардың И.М. Сеченова, И.П. Павлова, А.А. Ухтомского, В.М. Бехтереваның зерттеу орталықтарында кеңінен қолданылған. Н.Зайцев технологиясының ерекшелігі, оның оқыту үрдісін балалардың табиғи мүмкіндіктерін ескере отырып, жан-жақты, белсенді баланың миының танымдық белсенділігін арттыру болып табылады. Автордың ойы бойынша баланың абстракциялық, логикалық миының дамымауы, оның тактильді көру, есту, сезіну және интуициясымен реттеледі. *Технологияның классификациясы*: Қолдану саласы: жекелік, заттық; негізгі даму факторы бойынша: социогендік; игеру тұжырымдамасы бойынша: ассоциялық-рефлекторлы; мазмұны бойынша: оқыту, жалпы білім беру, монотехнология; басқару типі бойынша: кіші топтар, дифференциация, репетитор; ұйымдастыру: сабақ, топ, жекелік; балаға деген қатынасы: сабақтастық педагогикасы; негізгі әдістері: ойын, түсіндіру, көрсету

Технологияның негізгі мақсаттары: мектепке дейінгі 5 жастағы баланы санауға, оқуға үйрету; балаларға оқыту мен санаудың қатар жүргізілуі арқылы дұрыс сөйлеу мәдениетін қалыптастыру; фонемалық принципты қолданбау, бүктеу арқылы оқыту; балаларды олең айту арқылы оқыту; балаларды оқу арқылы жазуға үйрету; балалардың барлық есте сақтау түрлерін қолдану - дыбыстық, моторлық, кинестикалық, түстік; көрнекіліктерді кеңінен пайдалану, баланың білімді барлық сезім мүшелерімен қабылдауы. *Мазмұнының ерекшеліктері*: «Зайцев кубиктер» ойын- құралы 54 картоннан тұрады; картондар буктемелер арқылы кубикке жиналады, оған қосымша 3 қағаз

таблицасымен (2 оқуға, 1 математикадан), әдістемелік нұсқаулықпен қамтылған. *Кубиктердің ерекшеліктері:* 12 түстер бойынша; көлемі бойынша; дыбыстық орындалуы; салмақ бойынша; вибрациялық толқу; аудио жазбалар; дидактикалық безендіруі үнемі ауыстырылып отыруы. Әдістеменің қағидасы: балаға «Мен сендерді оқуға үйретемін» -деп жарияламауы. Олар өздері оқиды. Балаларға көмек көрсетуде аса белсенділік танытпауы.

Кез келген оқыту технологиясы тәрбиешіден терең теориялық, психологиялық, педагогикалық әдістемелік білімді, педагогикалық шеберлікті, балалардың жан дүниесіне терең үңіліп оны ұғына білуді талап етеді.

Какимова Галия Тынышкалиевна

№13 "Балапан" бөбекжай бақшасының тәрбиешісі

Атырау облысы, Атырау қаласы

БАЛАБАҚШАДАҒЫ ОҚУ ҚЫЗМЕТТЕРІНДЕ ЛУЛЛИЯ ШЕҢБЕРІН ҚОЛДАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ

Қазіргі уақытта мектеп жасына дейінгі балаларға білім беру жүйесінде жаңа әдіс-тәсілдер, ойындар және түрлі ойын – сауықтар пайда болып жатыр. Қазіргі заман балалары ақпараттық – қатынастық құралдарды оңай игереді, /яғни смартфон, компьютер, планшет т.б /сондықтан оларды дәстүрлі көрнекілік құралдармен таңқалдыру қиын. Сол себептен мектепке дейінгі мекеме тәрбиешілері балаларға дәстүрлі көрнекілікті қызықтырарлықтай таңдап, ұйымдастыруымыз қажет. Балалардың тілін дамытуда қазіргі күнде өте көп әдістер, технологиялар бар. Мектепке дейінгі балалардың тіл қызметін жетілдіруде жақсы әсерлік ахуал, тілдік ортаны жасау маңызды жағдай болып саналады, өз тілін белсенді дамытуға себеп тудырады және тілдік байланысқа қатыстырады. Мектепке дейінгі балаларға ең жақын, құмарлы, қолайлы қызмет ол – ойын. Ойын және тіл арасында екі жақты байланыс бар: бір жақтан баланың тілі ойында дамиды, белсендіріледі; екінші жақтан ойынның өзі тілдің ықпалы және толықтыруы арқылы жетілдіріледі. Соның бірі қызықты әдістердің бірі “Луллия шеңбері” деп аталады. Луллияны XIII ғасырда француз монахы Раймонд Луллия ойлап тапқан. Құрылымының қарапайымдылығы үшін оны балабақшада қолдануға болады. Осы әдісті біз балалармен жұмыс жасауда қолдана бастадық және оны нәтижелі деп ойлаймыз. Балабақшаларда Луллия шеңберлері-қоршаған ортамен таныстыру, сөйлеуді дамыту, математика негіздері, сенсорика, көркем әдебиет, музыка оқу қызметтерінде пайдалануға болады. Луллия шеңберін жеке де, топтық түрде де қолдануға болады. Педагог балаға оны «Сықырлы шеңберлер» деп таныстырып, міндетті түрде жұмыс жасау барысын көрсетіп, ережесімен таныстырады. Мұнда тәрбиеші тек бақылаушының рөлін атқарады. Балалар өздері әрекеттесіп, кезектерін белгілеп, ізденіп

жұмыс

жасайды.

Луллия шеңберінде дөңгелектер әр түрлі диаметрлі 2 шеңберді қаптайды. Жоғарыдағы көрсеткіш немесе белгі орналастырады. Барлық топтар бірдей секторларға бөлінеді (ерте жастағы балалар үшін шеңбер төрт секторға бөлінеді). Оларда суреттер (қоршаған әлемнің объектілері) болады. Шеңберлер мен көрсеткіш бір – бірінен еркін қозғалады. Қажет болса, секторлар орналасқан суреттердің әр түрлі комбинацияларын алуға және үйлеспейтін көрінетін нысандарды біріктіруге болады. Луллия шеңберін көбінесе тәрбиешілер қолдан жасап, әр түрлі суреттерді жабыстырып, ұйымдастырылған оқу қызметінің тақырыбына сәйкес қолданады. Бұл шеңбер балалардың тілін дамытып қана қоймай, олардың оқу қызметіне деген қызығушылығын арттырады. Бұл шеңбер балаларға өте ұнайды. Сақиналарды өздері ауыстыруға, тапсырмаларды біріктіруге және ойынның мақсаты мен ережелерін өздері анықтауға тырысады.

Мектепке дейінгі мекеме тәрбиешілері Луллия шеңберін қолданғанда төмендегі ережелерді сақтауы тиіс:

Луллия шеңберін оқу қызметінің түріне сай таңдап алу.

Балалардың жас ерекшеліктеріне, білім деңгейлеріне көңіл бөлу.

Топтағы бала санына қарай ойын түрін ұйымдастыру.

Өтілген материалды ұдайы қайталап, тереңдетіп отыру.

Оқу қызметіне қатысу белсенділігін арттыруды қадағалау.

Өткізілген тақырыпқа сай, шеңберді қолдану.

Луллия шеңберін қолданудың тиімділігі:

Балалардың сабаққа деген қызығушылығы артады.

Логикалық ойлауы және өз бетінше, топтық жұмыс істеу белсенділігі артады.

Мақсатқа жетуге талпынады.

Өз күшін, білімін байқауға, бақылап, бағалауға ынталанады. Білім беруде Луллия шеңберінің көмегі зор.

Осы әдісті қолдану үшін әдістемелік ұсыныстар:

- Мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс істеу үшін төрт дөңгелек қолданған жөн, әр түрлі диаметрмен төрт – сегіз секторға бөлінген.

- Төрт жастағы балалармен жұмыс істеу үшін екі дөңгелек қолданған жөн, диаметрі әр түрлі әрқайсысы төрт секторға бөлінген.

- Бес жастағы балалармен жұмыста екі – үш дөңгелек қолдану, әрқайсысында төрт – алты сектордан.

-Дөңгелектерді пластиктан немесе жуан қатырма қағаздан дайындаған жөн.

- Оқу қызметінің тақырыбы бойынша дөңгелектерге скотч арқылы (ауыстыруға жеңіл болу үшін) суреттер жабыстырылады. Өткізу технологиялық тізбегі үш дөңгелекті қолдану мысалында: Мысалы: бірінші ең үлкен дөңгелектің секторларына ағаштардың (алма ағашы, қарағай) суреттері жапсырылады; екіншіге – олардың өсетін жері (бау – бақша, орман, батпақ т.б.); үшіншіге – жемістері немесе тұқымдары (апельсин, алма т.б.). Балалар дөңгелектердегі сәйкестікті табу керек. Мысалы, тәрбиешінің сұранысы бойынша төменгі дөңгелектен алма ағашты суретін табады, содан кейін ортаңғы дөңгелектен бақшаның суретін тауып, алма ағаштың үстіне орналастырады, ең кішкентай дөңгелектен алманы тауып орналастырады.

Қорыта келе жаңартылған білім мазмұны бойынша мектепке дейінгі мекемелерде Луллия шеңберін қолданудың маңызы өте зор. Өз тәжірибемде Луллия шеңберінің бірнеше түрін жасап, балаларға қолдандым. Луллия шеңберін қолдану барысында балалардың қызығып ойнағаны, берген тапсырманы жылдам орындағандарын көрдім. Болашақта осы Луллия шеңбері бойынша әр-түрлі ойын түрлерін жинақтап өз әріптестеріме ұсынбақшымын.

V.I. Fediv, O.I. Olar

*Higher State Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University», Ukraine*

ROLE OF NATURAL SCIENCES IN COMPETENCE APPROACH OF MEDICAL EDUCATION

Abstract. In this paper the role of subject “Medical and biological physics” in the complex of natural sciences for education of a competent medical specialist is shown. Examples of cause-effect relationships between physical regularities and medical practice are described. Integral approach of this discipline teaching in medical university is emphasized.

Key words: cause-effect relationship, competence approach, clinical thinking, medical and biological physics, medical education, natural science, professional education.

Nowadays professional education efficiency of medical specialists in Ukraine increasing relates with updating of the content of medical education. The background processes are:

- growing of new medical data (the amount of data is doubled every year);
- the presence of cognitive asymmetry of information tracking in scientific and educational resources;
- appearance of new interpretations for already known physiological and pathological states of human;
- the necessity for fast re-engineering and application of acquired knowledge in a rapidly changing world under the influence of huge amounts of information.

The difference between a competent and qualified specialist is that the competent is always self-evolving and goes over the area of his discipline. It is important, that interdisciplinary and intrinsic integration in the professional training of medial students have to be provided by a competent approach [1].

An integrated learning space development involves the formation of skills to solve non-stereotyped professional tasks, the ability to fill in, develop and creatively

apply the stock of special knowledge, it is not limited by the information and accumulation principles of knowledge acquisition. Competent approach is based, first of all, on the general theoretical and professional training in the disciplines of the medico-biological cycle [2].

Natural sciences are the background for the clinical thinking formation of medical students through the understanding of cause-effect relationships between the physical and chemical processes occurring in the human body in norm and in pathology. The readiness to use new medical technologies (in diagnostics, treatment, pharmacology, etc.) depends on the degree of natural and scientific training of a medical specialist.

Each academic discipline in a medical university in its content, structure and logical organization should give not only the basics of the same name science, but a numerous knowledge to related sciences.

One of such disciplines is “Medical and biological physics”. The teaching of medical and biological physics should be a clearly expressed in medical and biological orientation. Medical and biological physics as an object has a dual purpose: a) the explanation of the natural phenomena mechanisms and the studying of their laws in junction with medicine; b) clarification and substantiation of the possibility of safe use in the medical practice of the known laws of nature.

The study of the most important questions of biophysics will facilitate the ability to apply them to establish cause-effect relationships in medical practice. It is very important to show students these cause-effect relationships.

To confirm this opinion, several examples can be considered.

Example	Material of the discipline "Medical and biological physics"	Cause-effect relationships in medical practice
Why does the magnetic field (MF) influence on the body tissues?	Magnetic field, Lorentz law, conductive tissue properties	The applied MF → the large number of moving charged carriers in the human body → MF changes the trajectory of their motion (Lorentz law) → thermal action (eddy currents) and specific action (change in metabolic processes)
Why are living organisms sources of magnetic field?	Magnetic field, Biot-Savart-Laplace's law	a lot of moving charge carriers in the human body → all moving charge carriers are sources of MF → MF registration become diagnostic information
Why can electrophoresis be dangerous?	The electric field, the movement of ions	Two electrodes (cathode and anode) → accumulation of ions near electrodes → the possibility of burns caused by chemical compounds formed near electrodes
Why X-rays diagnostics of blood vessels does require the administration of additional substances in the blood?	X-rays radiation, the absorption phenomena	Difference in absorption coefficients of tissues → the borders of two media can be detected if differences in absorption coefficient isn't less

		than 10% → to increase the value of absorption coefficient, contrast agent in the vessels are introduced
--	--	--

In our opinion, in order to improve the fundamental, methodological and professional training of medical student, it would be advisable to introduce such integrative courses at the senior medical courses as:

- 1) “Basis of Nanomedicine”;
- 2) “Physical bases of electric and magnetic fields using in diagnostics and treatment”;
- 3) “Optical researches in medicine”;
- 4) “Microscopic research in medicine”;
- 5) “Fundamentals of Radiation Diagnostics and Radiation Medicine”;
- 6) “Physical bases of ultrasound use in diagnosis and treatment” etc.

In the semantic basis of these disciplines should be included integrated theoretical and practical material, but in terms of teaching – actively enhanced component, interactive forms of teaching focused on independent, creative work of students, the widespread using of multimedia teaching, etc.

Conclusion. Successful graduation of traditional and just proposed training courses will be helpful for future physicians. They will be able competently identify cause-effect relationships in the process of their professional activities. These facts will positively influence on the quality of medical services.

References

1. Competency Approach in Modern Education: World Experience and Ukrainian Perspectives: Library for Educational Policy /Edited by O.V.Ovcharuk - K .: "K.I.S.". - 2004. –112 c [in Ukrainian].
2. Yelnikova G.V. On Introduction of a Competent Approach to the Educational Process of a Higher Educational Institution [Electronic Resource] / Theory and Methods of Education Management. – 2011. – N 5. – C. 10. – Journal Access Mode: <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11elnheo.pdf>. [in Ukrainian].

К.э.н. Силаева О.В., магистрант Подгурская Т.О.

*Карагандинский государственный индустриальный университет, Республика
Казахстан*

ДИДЖИТАЛИЗАЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ: ПРЕИМУЩЕСТВА, ВЫЗОВЫ И РИСКИ

Современный этап мирового экономического и социального развития характеризуется существенным влиянием на него цифровизации. Развитие новых информационных и коммуникационных технологий порождает системные изменения во всех сферах общественной жизни. Разумеется, образование, как один из важнейших видов человеческой активности, не может находиться в стороне от этого процесса. И одним из ключевых проявлений виртуализации общества является тенденция дигитализации образования. Как новый тренд мирового общественного развития, пришедший на смену информатизации и компьютеризации, он основан на цифровом представлении информации, которое в масштабах экономической и социальной жизни как отдельной страны, так и всего мира приводит к повышению эффективности экономики и улучшению качества жизни.

Всестороннее раскрытие особенностей дигитализации включает раскрытие ее сущности, особенностей цифрового представления информации, соотношения понятий дигитализация и цифровая экономика, методов измерения, степени охвата дигитализацией отдельной страны, описание текущего состояния и задач цифровизации экономики, предпосылок и возможных положительных последствий дигитализации для Казахстана, а также вызовов, угроз, возможных отрицательных последствий и рисков цифровизации.

Термин произошёл от английского «digitalisation», которое дословно переводится как «оцифровывание» или «приведение в цифровую форму». Однако до настоящего времени не получил устойчивого фонетического звучания в русском языке – часто можно услышать «диджитализация», что ближе к оригинальному английскому произношению. [1] Первое значение термина

дигитализация – перевод информации из аналоговых форматов в цифровые, понятные современным компьютерам. Цифровая трансмиссия информационных данных, закодированных в дискретные сигнальные импульсы, широко применяется в современных системах связи. Дигитализация позволяет содержанию легко «транспортироваться» по любому каналу электронной коммуникации. В США в дигитализации видят путь к информационному обществу, дальнейшей глобализации и транснационализации информационных связей на всей планете. В Европе и других регионах мира существует иная точка зрения на дигитализацию, связанная с защитой наземного вещания как средства сохранения национально-локальных особенностей и интересов посредством собственных информационных средств. [2]

О месте Казахстана на мировой арене по внедрению цифровых технологий дает представление Мировой рейтинг цифровой конкурентоспособности (World Digital Competitiveness ranking), составляемый ежегодно швейцарским Международным институтом управления и развития в Лозанне (Рисунок 1). [3]

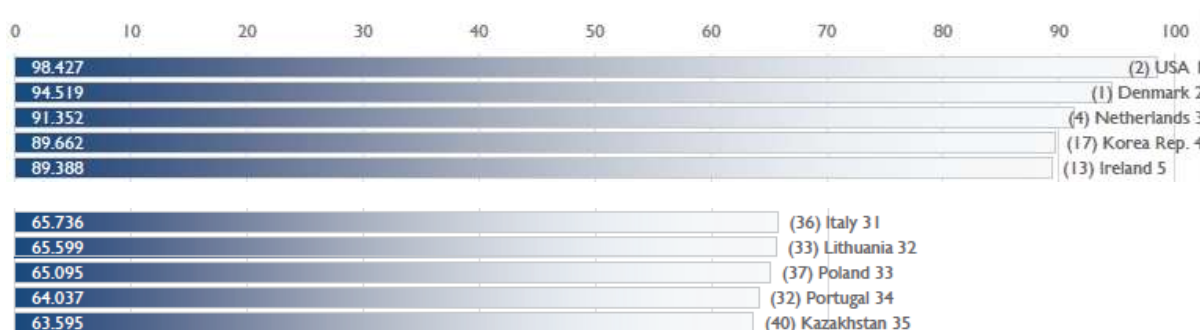

Рисунок 1 – Уровень готовности страны использовать цифровую трансформацию (Источник: Рейтинг IMD World Digital Competitiveness, 2019)

Рейтинг цифровой конкурентоспособности 2019 г. рассчитывался для 63 стран мира на основе анализа 50 показателей, учитывающих уровень готовности стран к цифровой трансформации, состояние регуляторной среды, инвестиции, образование и НИОКР, потенциал цифровых технологий, капитализацию ИТ отрасли и т.д. Уже третий год IMD измеряет способность и готовность национальных экономик принять и исследовать цифровые технологии в качестве

ключевого фактора экономических преобразований в бизнесе, правительстве и обществе в целом. Для оценки стран учитываются три ключевых фактора: знания (способность страны понимать и изучать новые технологии), технологии (способность разрабатывать цифровые инновации) и готовность к будущему. Кроме того, в этом году в расчет рейтинга были введены две новые переменные, связанные с робототехникой. В ходе исследования оцениваются способность и готовность стран-участниц изучать и внедрять цифровые технологии в качестве ключевого драйвера трансформации бизнеса, государственного управления и общества в широком смысле.

В 2019 году Казахстан поднялся на три ступени в мировом рейтинге цифровой конкурентоспособности, заняв 35-е место из 63 возможных. Лидерство сохранили США, Сингапур, Швеция, Дания и Швейцария. Гонконг и Корея вошли в первую десятку, а Тайвань и Китай поднялись на 13-е и 22-е места соответственно. Из стран СНГ в рейтинге представлены также Россия, которая заняла 38-е место, и Украина – 60-е место. Топ-5 разделяют общую нить с точки зрения сосредоточения на получении знаний, но каждый из них по-своему подходит к цифровой конкурентоспособности. США и Швеция следуют сбалансированному подходу генерации знаний, созданию благоприятных условий для развития технологий и готовности принять инновации. Сингапур, Дания и Швейцария отдают приоритет одному или двум факторам.

В целом, процесс цифровизации экономики не может рассматриваться как самоцель как на уровне отдельной фирмы, так и на уровне государства. Дигитализация, представляющая собой перевод в цифровой формат как самого информационного наполнения системы образования, так и коммуникаций, существующих в её пределах, выступает основной формой преобразований, с позиций формирования информационного общества и экономики знаний.

Продолжающиеся технологические изменения дают возможности, но и требуют новых типов обучения как на ранних этапах развития, так и на протяжении всей жизни людей. Сейчас, больше чем, когда либо, люди всех возрастов должны иметь возможность постоянно обновлять свои навыки взаимодействия с окружающей средой и остальным миром. Отдельным вопросом в рамках тенденции дигитализации образования выступает реализация дистанционного обучения на новых основах и с новыми возможностями цифровых технологий. Одно из главных преимуществ использования цифровых

технологий в процессе обучения – это то, что преподаватель будет не только в состоянии контролировать прикладную эффективность обучения, но и, также, скорость освоения учащимися материала, количество времени, затраченное на решение любой конкретной задачи, уровень понимания новой информации и т.д., тогда как традиционные методы учебного контроля позволяют только «грубые» оценки параметров, например, на основании итоговых оценок.

Благодаря онлайн технологии преподаватели будут также освобождены от большой массы бумажных документов. Есть очевидные преимущества и для обучающихся. Современные цифровые технологии обеспечивают возможность работать над любым проектом в группе, обмениваться мнениями и идеями. Такая технология как интерактивные планшеты для представлений, семинаров и конференций обеспечивает возможности привлечь интерес существенно большего количества участников, в то время как 3D технология моделирования позволяет участникам визуализировать почти любую идею посредством показа графа в двухмерной плоскости, облегчая решение сложных проблем творческим и неформальным способом.

Не менее важной тенденцией развития образования в условиях глобализации станет его институциональное преобразование. Уже сегодня мы стоим в начале этапа, когда указанные выше тенденции цифрового и онлайн-образования будут настоятельно требовать своего организационного оформления в образовательных учреждениях нового типа. Предстоит пересмотреть саму суть образования и определить, в чем заключается его назначение, что и кто для него действительно важно. Образовательные инновации, а также фактическое стирание границ между отдельными странами, обеспечат доступ к любому образовательному контенту в интернете, количество которого сегодня растет лавинообразно. Таким образом, образование будущего несет в себе цель способного обеспечения познания новых языков и культур, знакомство с новыми людьми, виртуальные путешествия, приобретение знаний и навыков, практически, не выходя из дома. Но, в то же время, оно будет повышать уровень критического мышления обучающегося, прививать ему лидерскую мотивацию вместе со способностью работать в команде.

Исследователи Даремского университета завершив исследование воздействия цифровых технологий на образование, пришли к некоторым интересным заключениям [4]. Согласно их выводам, дигитал-технология должна

только дополнить, но не вытеснить традиционные образовательные методики, наиболее полно реализуясь в работе с учащимися с замедленным освоением материала или с особыми потребностями. Кроме того, наилучшие результаты могут быть достигнуты, если у использования такой информационной технологии имеется определенная периодичность, приблизительно три раза в неделю. Частое же использование инновационных методов может постепенно уменьшать их эффективность в усвоении информации.

Внедрение инновационных цифровых технологий и развитие новых педагогических методов на их основе не только изменяют формы и средства преподавания, но всю физическую среду, в которой оно осуществляется. Современная образовательная система переживает кризис креативности. Большинство занятий слабо поощряют учащихся к самостоятельному познанию нового, установлению объективной связи полученных знаний с окружающим реальным миром, использования своего воображения для поиска нестандартных ответов на стандартные вопросы, вместо применения стереотипных моделей. Поэтому класс будущего должен стать не местом передачи знаний, а местом развития человеческого разума, главной задачей которого выступают творчество и инновации, а не повторение заученных фактов или механический ответ на тесты.

Несмотря на преобладание позитивных прогнозов дигитализации образования, следует отметить ряд проблем и рисков, препятствующих успешности реализации данного процесса:

Цифровизация усугубит социальное неравенство в обществе, поскольку ее плоды не могут быть доступны всем в одинаковой мере. Цифровая реальность требует адекватных ей знаний, профессиональных умений и навыков для взаимодействия с реалиями цифровой среды и, пожалуй, не менее важного фактора – наличия материальных средств.

Возникает определенная сложность оценки знаний десятков тысяч людей, обучающихся на онлайн-курсах одновременно.

Предоставление онлайн-платформами образовательных ресурсов не дает гарантий того, человек, освоит предлагаемый материал и чему-то научится. Онлайн-курсы не дают практических умений. Для некоторых специальностей, таких как программирование, это можно сделать за компьютером. Но нет

способа практиковаться онлайн, например, в области физики или химии. И это проблема для большинства специальностей.

Отсутствуют стандарты описания онлайн-курсов. Каждый поставщик курсов составляет описание курса по-своему. Кто-то пишет в секции предварительные знания: «базовые знания математики». Но это слишком широко. Если студент хочет, например, изучить курс «Физика 1» у преподавателя № 1 и потом курс «Физика 2» у преподавателя № 2, то как знать, что первый курс есть правильный предварительный курс ко второму? Необходим единый стандарт структурированного описания знаний и умений для всех онлайн-курсов и программ». [5]

Имеется проблема «суперпрофессоров», преподавателей – звезд онлайн-курсов, существование которых дорого обходится большинству университетов. В этой связи встает вопрос, зачем нанимать на работу нового преподавателя и вообще держать большинство сотрудников, если можно просто включать лекции лучших профессоров.

Работодатели не всегда доверяют образованию, полученному онлайн. Если работодатель будет выбирать из двух кандидатов на должность, и один из них учился «традиционно», а другой «онлайн», то, очевидно, первый будет иметь преимущество. Это стереотип, и нужно время и много положительных примеров, чтобы его преодолеть.

Цифровизация – это еще одна проверка на онтологическую укорененность морали и нравственности в обществе. Признание универалистских претензий морали чрезмерными влечет за собой опасность утверждения относительности моральных норм, размывания границы между тем, что можно, а чего нельзя, что такое хорошо и что такое плохо. Это ведет к раскачиванию тех оснований, которые закрепились в общественном сознании как моральные устои, как нечто прочное и незыблемое. Казалось бы, равно доступная всем обучающимся цифровая образовательная среда как открытая совокупность информационных систем, предназначенных для обеспечения различных задач образовательного процесса, снимает многие обозначенные контroversы социальной несправедливости. Однако цифровая реальность детерминирует морально-этические вызовы и в этой сфере. Дигитализация образования провоцирует интеллектуальный коллапс, снижение креативности, лжетворчество. Немало студентов подменяют свой интеллектуальный поиск

компиляцией извлеченных из «мировой паутины» фрагментов готовых решений, живут с иллюзией, что наличие гаджета в кармане – это и есть их знание. Часть «цифрового поколения» убеждена, что знание добывают благодаря легкому касанию пальцем экрана, исключающему напряжение интеллекта и труд души. Отсюда вытекает необходимость рефлексивно оформленной этической позиции, твердого убеждения в том, что высшее образование, помимо профессиональной подготовки, должно аутентично пропагандировать фундаментальные нравственные ценности, высветлять их смысл и плодотворную значимость как в профессиональной деятельности, так и в гармонизации жизни. [5]

Неизбежно придется столкнуться с размыванием национальных образовательных традиций, которые неизбежно могут конфликтовать с инновационными подходами к подготовке учащихся, тем более, осуществляемой на удаленных программах.

В качестве основных рисков цифровизации образования следует выделить: 1) риски использования не достаточно изученных технологий, когда привнесение для обучаемых одних возможностей вытесняет другие более ценные возможности образования и развития; 2) риски, связанные с утратой вследствие использования электронных версий образовательных программ навыков письменной фиксации основных идей предлагаемого материала, и, как следствие, ухудшение способностей к его запоминанию и переосмыслению; 3) риски ухудшения способностей воспринимать большие объемы информации вследствие «дайджест-мании»; 4) риск развития у обучаемых так называемой экранной зависимости; 5) риски возможного сокращения умственных способностей, которые ряд специалистов интерпретируют как «развитие цифрового слабоумия»; 6) риски вытеснения живого общения как коммуникации, которая во многих случаях обладает существенно большей релевантностью как для обучаемых, так и для обучающихся, чем электронные технологии обучения; 7) риски, связанные со здоровьем; 8) угрозы, создаваемые киберпреступностью; 9) риски системных сбоев; 10) риски манипулированием информацией.

Итак, в заключение, скажем о том, что, в любом случае, мировое образование сегодня, с одной стороны, стоит на пороге громадных преобразований, которые будут обусловлены дальнейшей интеграцией новых технологий в учебный процесс, и, в то же время, находится в состоянии

активного поиска наиболее эффективной модели их внедрения, применяя принцип наименее болезненного совмещения традиций с инновациями. В целях повышения эффективности дигитализации – как тренда развития мировой экономики и общества, необходимо выявление вызовов, угроз, проблем и возможных отрицательных последствий цифровизации, составление и реализация программ управления соответствующими рисками.

Литература:

1. Электронный словарь. - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://strelka.com/ru/magazine/2015/02/03/vocabulary-digitalisation>. - Дата обращения 20.10.19 г.
2. Князев А. А. Энциклопедический словарь СМИ. - Бишкек: Издательство КРСУ. А. А. Князев. 2012 г.
3. Рейтинг IMD World Digital Competitiveness 2019 результаты. - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2019/> - Дата обращения 20.10.19 г.
4. Маниковская М.А. Цифровизация образования: вызовы традиционным нормам и принципам морали. - [Текст научной статьи] - Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-obrazovaniya-vyzovy-traditsionnym-normam-i-printsipam-morali>. - Дата обращения 22.10.19 г.
5. Shapovalov A.S. От «E-learning» к «E-learning 2.0» i «Massive open online courses»: razvitie onlajn-obucheniya // Mezhdunarodnyj zhurnal ehksperimental'nogo obrazovaniya. 2014. № 7. - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.scienceforum.ru/2014/678/3812/> - Дата обращения 22.10.19 г.
6. Мачехина О.Н. Диджитализация процессов модернизации и реформирования в образовании: компаративный анализ. Интерактивное образование /Информационно-публицистический образовательный журнал, 2018, №5. - М.: ООО «СТК-Пресс».

**Кандидат географических наук, доцент
кафедры географии Чистякова Г.Н.
магистрантка 2 курса Абишева М.Б.**

Ecology is a young science with a 200-year history. German biologist Ernest Haeckel (1968). It was first used in the book "Natural history of origin". Ecology-the Greek word "OIKOS", meaning the concept of "home, home". According To E. Haeckel, ecology is one of the branches of Zoology that studies the interaction of a living creature with an organic and anorganic environment. Environmental science appeared within biology as a separate subject. The founder of the doctrine of evolution, which scientifically justified ecology, English scientist Charles Darwin, by his definition, ecology is a biological science that studies the life activity and relationships of living organisms in the environment. The science of Ecology has become a rapidly developing industry on the basis of a comprehensive science of theoretical and practical significance. Ecology is the scientific and theoretical basis of nature management.

Relevance of environmental education ecological disaster in Kazakhstan. Drilling rigs and main gas-oil pipelines can lead to an accidental accident that causes pollution of the environment, especially surface water. The main cause of accidents is an explosion (90.5%), which is subject to the process of corrosion of transport pipes.

On average, 0.21 m below sea level is a sandy region with an area of 40 thousand km², located between the Volga and the Ural river. It is established that the reserves of fresh water under the ground are large. Residents of the region proposed to create a public movement that would carry out a mass political struggle, demanding the closure of the military nuclear test site in Azgir and Kapustin Yar, the return of test zones to their original owners, and so on. From may 1990 to may 1992, the center of the Naryn movement was located in the Urda district.

When burning organic fuel, nitrogen dioxide is released into the atmosphere in addition to sulfur dioxide. Sulfur and nitrogen dioxide " acid rain". Depletion of the ozone layer, acid rain, and the onset of climate on earth's planets per year pose a direct threat to life in The earth's biosphere. The formation of openings is affected by oxides M, si, Fe, MP, C1, P, separated from the industry. Violation of the ozone layer has a harmful effect on life on the Earth's surface.

Purpose of environmental education and upbringing:

- * prevention of irresponsible persons to the environment;
- * developing environmental culture skills among young people;
- * protection, care and improvement of nature through socially useful work and labor education;

* promotion of environmental knowledge.

The main goal of environmental education is to form an ecological Outlook, consciousness, high intelligence, responsibility, and attitude to nature among young people. With this education, a sense of culture and ecological consciousness of a person is formed.

Main tasks of environmental education:

* ability to apply environmental knowledge in life and in specific activities, apply skills;

* nature protection and Students ' development of a certain system of environmental education, nature protection, and rational use of land resources develop an environmental culture and form a worldview.

Environmental education in the educational process.

Environmental education in the learning process. The main sources of environmental education are: chemistry, physics, biology, geography, astrology, in - depth study of educational materials in their programs, teaching and instilling students the ability to effectively use in extracurricular and extracurricular environmental work - the task of the teacher.

Primary school students get their first glimpses of the use of natural resources in agriculture at work lessons. They can be used by using household property, clothing, food, and other items of nature. Types of work aimed at developing students ' environmental skills in the primary school curriculum: conducting phenological monitoring of the periods of plant development, careful attitude to school and public property, economical consumption of electricity, gas, and water in everyday life. It is necessary to equip middle and high school students with a broad environmental education.

In modern conditions, the production becomes a strong influencing factor on the nature. In this regard, students should understand that environmental management is based on scientific knowledge. As a result of production activities, various changes occur in the environment.

Types of environmental educational work:

1. Use of educational and experimental seedlings of seeds of valuable trees for gardening of rural schools.

2. students of the school constantly provide assistance to the state forestry. The main types of work performed by them: growing planting material, planting trees, caring for them, from fires, thieves

In forming students' responsibility for the environment, it is necessary to know the beauty and harmony in the natural environment. Teacher I. D. Zverev (1983) draws attention to the fact that the first stage of pedagogical influence should be, first of all, awareness of the students' beauty of nature, awareness of morality, civic duty to preserve this beauty. Therefore, the presence or absence of environmental stresses depends on the anthropogenic factor, environmental culture, youth literacy, and a high level of environmental education.

The education system is constantly being developed and updated. We need technical tools, computers, electronic textbooks, and programs that correspond to the development of modern science, technology, and culture.

Sauattylykpen mastered professional environmental specialty in schools, on Tuesday, qualified, then, of course, prohibited effective ways to improve environmental education, environmental protection.

Training students to receive quality environmental education.

In short, environmental health refers not only to environmental knowledge, but also to environmental education. Therefore, solving the problem of the relationship between society and nature is a state activity. And its implementation is a civic duty of each of us.

Literature

- 1.Environment and world peace. - Moscow: Nauka, 1986.
- 2.Dotta L. planet earth is in danger. - Moscow: Mir, 1988.
- 3.Demeshev M .I. Before it's too late. - Moscow: Molodaya Gvardiya, 1991.
4. Yanshin A. L., Melua A. I. Lessons of ecological miscalculations. Moscow: Thought, 1991.

Гурін Руслан Сергійович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

Яцій Олександр Михайлович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

*Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса*

ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження зумовлена піднесенням вищої освіти України до відповідного рівня в розвинених країнах світу та її інтеграцією у міжнародне науково-освітнє співтовариство, що передбачає: перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, що дасть змогу задовольняти можливості особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівня за бажаним напрямком відповідно до її здібностей та забезпечити її мобільність на ринку праці; формування мережі вищих навчальних закладів, яка за формами, програмами, термінами навчання і джерелами фінансування задовольняла б інтереси особи та потреби кожної людини і держави в цілому; підвищення освітнього і культурного рівня суспільства, створення умов для навчання протягом усього життя і т. ін. [4].

Аналіз оновлення освітнього простору дав змогу стверджувати, що такі процеси в системі вищої освіти пов'язані із внесенням змін у традиційну і масову практику, а саме:

орієнтація більшості країн на перехід від елітної освіти до високоякісної освіти для всіх;

поглиблення міждержавного співробітництва у галузі освіти, яке залежить від потенціалу національної системи освіти і від рівня умов партнерства держави й окремих учасників;

збільшення гуманітарної складової у світовій освіті в цілому за рахунок введення людиноорієнтованих наукових і навчальних дисциплін: політології, психології, соціології, культурології, екології, ергономіки, економіки;

значне розповсюдження нововведень за умов збереження національних традицій, що склалися, та національної ідентичності країн і регіонів [4].

Для вирішення цього виникає необхідність зауваження на предметі педагогічної інноватики як нового міждисциплінарного наукового напрямку.

Спираючись на дослідження Л. Даниленко, педагогічні інновації здебільшого розроблені авторами у вигляді педагогічних інноваційних технологій, під якими розуміється якісно нова сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання й управління, яка привносить суттєві зміни у результат педагогічного процесу. На думку української вченої, педагогічна інноваційна технологія є багатокомпонентною моделлю, яка включає в себе навчальну, виховну й управлінську інноваційні технології. Під навчальною інноваційною технологією розуміється такий добір операційних суб'єкт-суб'єктних дій, у наслідок яких суттєво покращується мотивація того, хто навчається, до навчального процесу, тобто змінюються потреби в навчанні і зацікавленість, формується нова якість – навчання стає життєвою цінністю. Виховна інноваційна технологія – мистецькі засоби й прийоми впливу педагога на свідомість особистості учня з метою формування в нього особистісних цінностей у контексті із загальнолюдськими, таких, як справедливість, чесність, відкритість, толерантність, воля тощо. Управлінська інноваційна технологія – організаційно-структурні, економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні технології, які створюють умови для оперативного й ефективного прийняття керівником управлінського рішення, прийнятного для об'єкта управління [2]. З іншого боку, педагогічна інноваційна технологія – це якісно нова сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання й управління, що привносить суттєву зміну в результат педагогічного процесу [1].

До характерних якостей педагогічних інноваційних технологій відносять:

- загальний акцент на організацію активних методів пізнавальної діяльності тих, хто навчається;
- викладач виступає в ролі педагога-менеджера і режисера навчання, який прагне надати студентам мінімально необхідний комплект засобів навчання, а не тільки передає навчальну інформацію;
- студент виступає суб'єктом діяльності поряд із викладачем, а його особистісний розвиток виступає як один з головних результатів освітньої мети;
- зміна у функції знань – знання в новій системі структуруються й систематизуються згідно з ієрархією об'єктів, що пізнаються. Студент повинен засвоїти їх у контексті процесу проектування, моделювання, конструювання або дослідження, тобто як засіб розвитку вмінь, інформація використовується як засіб організації пізнавальної діяльності, а не як мета навчання [2].

Ми доповнили твердження Л. Даниленко, що розуміння поняття «педагогічна інноваційна технологія» та його складових виникло внаслідок теоретичного аналізу видів таких педагогічних технологій, як: технології модульного навчання (І. Богданова, М. Гольдшмідт, В. Зінкевичус, А. Фурман та ін.), проблемного навчання (Дж. Дьюї, Ю. Козелецький, М. Махмутов, А. Матюшкін та ін.), контекстного навчання (за А. Вербицьким), ігрового навчання (П. Блонський, Д. Ельконін, С. Рубінштейн, К. Ушинський, С. Шмаков та ін.), дистанційного навчання (В. Зінкевичус, В. Кухаренко, Ю. Машбиць, М. Чошанов та ін.).

Відтак, спираючись на вищезазначене, вважаємо за необхідне формувати в майбутніх учителів готовність до використання педагогічних інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності.

Проблему готовності, як однієї із психічних станів людини (готовність до дій), досліджували такі автори, як М. Виноградов, М. Дьяченко, Л. Кандилович, М. Левітов, Б. Ломов, В. Мясіщев, А. Пуні та ін. На думку А. Линенко [3], компонентами готовності до професійної діяльності є професійна самосвідомість, ставлення до діяльності, чи настанова (для ситуаційної готовності), мотиви, знання про предмет і способи діяльності, навички та вміння їх практичного втілення, а також професійно значущі якості особистості. Авторкою визначено як зовнішні, так і внутрішні фактори тривалої готовності в нових умовах і ситуаціях, такі як: новизна, творчий характер завдань, обставин, що оточують, поведінка присутніх; самооцінка підготовленості суб'єкта до діяльності, його психофізіологічний стан, уміння мобілізуватися на виконання майбутньої праці, контролювати свою емоційну стабільність і рівень власної готовності.

Отже, розробка та включення у процес діяльності зазначених різновидів готовності призводить до підвищення продуктивності мислення, уявлення, пам'яті, навичок, знань, взагалі педагогічної праці. Вони стають ефективними тільки за умов доцільного керування та самокерування, впливу на свідомість і підсвідомість майбутнього фахівця у процесі його підготовки.

Проведений аналіз теоретичних посилок дав змогу визначити поняття зазначеної готовності в такій спосіб: готовність майбутнього фахівця до інноваційної діяльності – це інтегрована якість особистості, що виявляється в мотиваційній настанові особистості на таку діяльність, по-перше, в підвищенні

креативності мислення, розвитку пам'яті, відповідних умінь і навичок, розширенні і поглибленні знань за допомогою використання педагогічних інноваційних технологій та їх засобів; по-друге, в наданні можливості здійснювати саморозвиток, самоконтроль за виконанням власних дій, у дослідженні та прогнозуванні шляхів підвищення продуктивності роботи в процесі інновації освіти.

Резюмуючи, слід наголосити, що формування означеної готовності вбачаємо в залученні майбутніх учителів до застосування інноваційних педагогічних технологій у професійній діяльності. Перспективний напрям дослідження полягає в розгляді структури зазначеної готовності та розробці педагогічних заходів щодо її формування в майбутніх учителів.

Література:

1. Богданова І. М. Педагогічна інноватика: [навчальний посібник] / І. М. Богданова. – Одеса: «ТЕС», 2000. – 148 с.
2. Даниленко Л. Менеджмент інновацій в освіті / Л. Даниленко – К.: Шк. світ, 2007. – 120 с.
3. Линенко А. Ф. Готовність майбутніх вчителів до педагогічної діяльності / А. Ф. Линенко // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 125-132.
4. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 399 с.

Баймаганбетова Жулдызай Турматовна

*Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университетінің
«Педагогика және оқыту әдістемесі» кафедрасының аға оқытушысы п.ғ.к.,*

Айғабыл Нүргүл

2-курс магистранты

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУ ШЕБЕРЛІГІ

Мұғалім - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, ізденуді тоқтатқан да оның мұғалімдігі де жойылады»
К. Д. УШИНСКИЙ

Бүгінде ғылым білімге қояр талап артып, оқу жүйесі де күрделенген шақта жаңа қоғам мұғаліміне жүктемелер жүк еселене түсуде. Ұстаз қауымы алдында жай білім беру ғана емес, сонымен қатар өркениет көшіне жол бастайтын, әрі ұлттық рухта сусындаған білімді, дарынды азаматтар тәрбиелеп шығару міндеті тұр. Бұл жолда мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту, біліктілігін арттыру сынды мәселелер мектеп алдында тұрған жауапты іс болмақ.

Мұғалімнің кәсіби даму шеберлігі алған дипломнан кейін әрі қарай тоқтап қалмауы керек. Ол бес жылда бір рет өткізілетін білім жетілдіру курстары мен аттестация арқылы дамып отыруы тиіс. Осыған орай жасалған арнайы жоспар бойынша жүзеге асырылып отыруы керек. Оның қатарына жүйелі өтетін ашық сабақтар, түрлі сайыстар, байқаулар, конкурстар, сыныптан тыс жұмыстар, пәндік олимпиада, ғылыми жоба және ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатысу кіреді. Сонымен бірге әр түрлі деңгейдегі курстар мен семинарларға қатысу да мұғалімнің білімін көтерудің жолдары болмақ. Тәуелсіз ел тірегі білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған негізгі мәселенің бірі - білім беру, ғылымды дамыту екендігіне ешкімнің таласы жоқ. Ұстаз қолында адам тағдыры, болашақ ел тағдыры тұр. «Маған жақсы мұғалім бәрінен де қымбат, өйткені мұғалім –мектептің жүрегі» - деп Ыбырай Алтынсарин айтқандай, қазіргі оқу орындары алдындағы міндеттерді шешуде мұғалімнің кәсіптік мәдениеті басты шарт екендігі аян.

Білім берудің ұлттық моделіне көшкен қазіргі мектепте, ойшыл, зерттеуші, жаттандылықтан аулақ практикалық қызметте педагогикалық үйлестіруді шебер меңгерген, психолог-педагогтік диагностика қоя білетін іскер, шығармашыл ұстаз керек. Елбасының өзі білім мен ғылым қызметкерлерінің кезекті съезінде сөйлеген сөзінде: «Болашақта еңбек етіп өмір сүретіндер бүгінгі жастар. Мұғалім оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады» - деген болатын.

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев Қазақстан халқына арнаған «Қазақстан - 2030» жолдауында барлық қазақстандықтардың өсіп-өркендеуі, қауіпсіздігі және әлауқатының артуына бағытталған негізгі басым бағыттар мен міндеттерді жүзеге асыру үшін білім мазмұнын жақсартумен қатар, оқытудың әдіс-тәсілдерін

қолданудың тиімділігін арттыру қажеттігін атап көрсеткен еді. Демек, бүгінгі таңда педагогикалық ұжым мен сол ұжымды құрудағы педагог кадрлардың негізгі мақсаты мен міндеттері - сабақ сапасын көтеру, оның түрлерін жетілдірудің жолдарын іздеу, іздене отырып оқушының пәнге қызығушылығын және танымдық ізденімпаздығын арттыру. Осыған орай мектеп өміріндегі өзекті мәселелердің бірі сабақтың жаңаша оқыту түрлерін дамыту болып табылады.

Сабақ – біртұтас жүйе және педагогикалық шығарма, сондықтан да ол бір тұтастығымен, бөлімдерінің ішкі өзара байланысымен, мұғалім мен оқушының қызметтерін кеңейтудің бірыңғай логикасымен ерекшеленуі керек.

Педагогикалық тәжірибені бүгінгі даму деңгейінде белгілі болып отырғандай оқытудың озық әдіс тәсілдерінің бәрін еркін игеріп, әрбір нақты жағдайларға орай ең тиімді әдісін таңдап алу, олардың жиынтығын түрлендіре отырып пайдалану, әрі шығармашылықпен өзіндік білімді жетілдіре отыру негізінде ғана жүзеге асатын іс. Өз білімін көтеру негізінде – оқу-тәрбие үрдісін ұйымшылдықпен жүргізуде мұғалім басты тұлға. Осындай талапқа сай қызмет атқару үшін мұғалім бірінші кезекте өзінің әдістемелік, саяси-экономикалық, экологиялық, психологиялық, дидактикалық білімін ұдайы толықтырып үздіксіз іздену үстінде өз мамандығы бойынша білімін жетілдіріп отыруы керек.

Сонымен қатар психология мен педагогика ғылымдары жайындағы жаңалықтар мен озық тәжірибелерді үнемі пайдаланып отыруы шарт. Әрбір пән мұғалімінің ешкімге тәуелсіз кәсіби бағыты болуы керек. Сонда ғана мұғалім мен ұжым қызметінің желісі оқу - тәрбие жұмысының нәтижесі бүгінгі күннің талабына үлес қоспақ.

Мұғалім шеберлігінің негізгі көрсеткіштерінің бірі методика саласындағы ғылыми жаңалықтар мен озық алдыңғы қатарлы тәжірибені жетік игеру. Демек сапалы, тиімді, нәтижелі ізденіс ұстаздың тынымсыз еңбегінің айғағы болса керек. Оқу тәрбие үрдісінің дұрыс жүргізілуіне сабақта мұғалімнің әр алуан оқыту әдіс-тәсілдерінің тиімдісін оқушылардың мүмкіндіктеріне және жағдайларына қарай таңдап алуы да ізденістен жүзеге асатын шара болмақ.

Әрине, ізденіс нәтижесінде жүзеге асатын тиімді оқыту әдісі оқушыларды алғырлыққа, байқампаздыққа, шығармашылыққа, еңбекқорлыққа, ең бастысы, ғылыми негізде ынтасын арттыруға мүмкіндік береді. Оқушыларға саналы білім, сапалы тәрбие беруді жүзеге асыру үшін ұжымның әрбір мүшесі мектептің жаны болып саналатын ұстаздар қауымы үнемі шығармашылық ізденісте, жаңа

педагогикалық технологиялардың жетістіктерін пайдалана отырып, өздерінің кәсіби шеберлігін дамытуды кезек күттірмес мақсатым деп есептеуі керек.

Әрбір күн өзгеріске толы қазіргі жауапты кезеңде заман көшінен қалмай, уақыт талабына сай болу, білімді өз бетінше үйрену, оны оқушыларға үйрету ұстаздықты мұрат еткен әрбір кәсіп иесінің ең қасиетті борышы, абзал парызы. Қазақ санасының шамшырағы Ахмет Байтұрсыновтың «Мектептің жаны - мұғалім» деген қанатты сөзінің мағынасы бүгінгі күн талабын күшейтіп отыр.

Оқушыларды Отанды сүйуге, адамдыққа, адалдыққа ізгілікке баулу - ұрпақ тәрбиешілерінің абыройлы парызы. Ол үшін мұғалім қазіргі заманға лайық өзінің білімін беру ісінде рухани, парасатты шығармашылық ізденіспен жұмыс істеп, өмірге еніп жатқан жаңа технологияны меңгерген білігі мен білімі жоғары ұлағатты тұлға болуы тиіс. Сонда мектеп те, мұғалім де бала үшін қызмет етпек.

Пайдалаған әдебиеттер:

1. Ұстаздық шығармашылық – Б.А.Тұрғынбаева Алматы 2007
2. Құзырлылық амалының негізгі ұғымдары – К.С.Құдайбергенова Алматы 2007
3. Устемиров К. Шаметов Н.Р. Васильев И.Б. Профессиональная педагогика. Алматы 2005.- 432 с.
4. Зимняя И.А. Педагогикалық психология:/ Орыс тілінен аударған М.А. Құсаинова. М.: Логос; Алматы: TST-company, 2005. – 368 б.
5. Қ.М. Нағымжанова. Оқыту технологияларын таңдау және мұғалімнің кәсіби-педагогикалық мәдениеті. Ж.К. Аубакирова. Педагогикалық қарым-қатынастың психологиялық-педагогикалық негіздері. // «С. Аманжолов оқулары - 2005» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның материалдары.Өскемен 2005. -538 б.

**Нажипова А. К. – магистрант, Асенова Н. С. – п.ғ.к, профессор,
ПМПУ, Қазақстан**

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ИНТЕРАКТИВТІ РЕСУРСТАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Бүгінгі қоғамның барлық саласы ақпараттық ресурстарды тиімді қолдана білген мамандарды қажет етеді. Бұл жаһандық даму мен экономикалық және технологиялық үрдістердің жедел қарқын алуымен де байланысты. Сондықтан да мектеп үрдісінде интерактивті ресурстарды пайдалану кіші мектеп жасынан бастап қолданылуы маңызды екені белгілі. Осы тұста бастауыш мектептегі интерактивті ресурстарды қолданудың жолдарын талдау да қажет.

Бастауыш мектептегі интерактивті ресурстарды қолданудың бірнеше басты тұстарын атап өткен дұрыс.

Бастауыш мектепте білім беру – барлық кейінгі білімнің негізі. Бастауыш мектепте жалпыға бірдей білім беру іс-әрекеттері қалыптасады, баланың оқу іс-әрекетінің негізі қаланады – оқу-танымдық мотивтер жүйесі, тәрбиелік мақсаттарды қабылдау, сақтау, жүзеге асыру, оқу іс-әрекеті мен нәтижесін жоспарлау, бақылау және бағалау қабілеттерімен жұмыс істеу дағдылары орнығады. Оқытудың алғашқы кезеңі оқушылардың танымдық мотивациясы мен қызығушылықтарын, олардың мұғаліммен және сыныптастарымен бірлесіп жұмыс істеуге дайындығы мен қабілеттілігін қамтамасыз етеді, адамның қоғаммен және айналадағы адамдармен қарым-қатынасын анықтайтын адамгершілік мінез-құлық негізін құрайды.

Білім беруде ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды қолдану мен енгізу мәселелері Қазақстанның және шет аймақтардың педагогикалық зерттеулерінде жазылған. Осындай мәселелер С.А. Жданов, А.А. Абдукадыров, Б.С. Ахметов, Т.О. Балықбаев, С.А. Бешенкова, Н.Х. Розов, Е.Ы. Бидайбеков, Ю.А. Первин, Н.Ф. Талызин, Н.Д. Угринович және т.б. ғалымдардың еңбектерінде кездеседі. Бұл еңбектерде оқу құралы ретінде қолданылатын бағдарламалық қамтамасыз ету мен компьютерлерді қолдануда мамандарды дайындаудың қарқындылығы өсіп отырғаны көрсетілген.

Осы тұста балаларды бір ортаға топтастырып, ортақ қызығушылықтарын анықтау мен оларды өзара тығыз байланыстыру үшін интерактивті ресурстардың орны ерекше. Осы интерактивті ресурстар алғашқы күннен бастап балалардың оқу және тәрбие үрдісінде негізгі құралға айналады. «Интерактивті» сөзін ағылшын тілінен аударғанда («interact» – «inter» «арасындағы», «өзара», «акт» – әрекет ету) өзара әрекеттесуді білдіреді. Е. Батакова: «интерактивтілік дегеніміз – бұл адамның компьютерлік бағдарламаның немесе электрондық ресурстардың мазмұнына, сыртқы келбеті мен тақырыптық назарына белсенді әсер ету қабілеті, екіншіден, сөйлесу, пікірін білдіру және серіктестің пікірін білу мүмкіндігі, байланыс жасай алу қабілеті» [1, 9].

Интерактивтілік – нысандар арасындағы өзара әрекеттесу сипатын суреттейтін информатика, коммуникация және өндірістік дизайн саласында қолданылатын түсінік.

«Интерактивті оқыту әдістері тұлғааралық қарым–қатынасқа негізделі отырып, «жеке тұлғаны дамытуға бағытталатын» қазіргі білім беру парадигмасын қанағаттандырады. Сонымен бірге таным белсенділігі мен ізденіс дербестігін қалыптастырып қана қоймай, ары қарай дамытады. Интерактивті оқыту әдістері дәстүрлі оқыту әдістерінен оқу үрдісінде оқушылардың өзінің өмірлік тәжірибелерін пайдалану арқылы есте берік сақтауымен, мәліметтерді талдап, жинақтау арқылы жеке және кәсіптік қабілеттерін аша алуымен ерекшеленеді. Дегенмен, интерактивті оқыту қажетті ақпаратты игеруге уақытты көбірек бөлуді, бағалауда жаңа, күрделі өлшемдерді қолдануды қажет етеді және оқушылардың танымдық іс -әрекетін басқаруда тәжірибесі аз мұғалімдерге көптеген қиындықтар туғызады.

Интерактивті әдістің мақсаты – тек ақпаратты беру ғана емес, оқушыларға жауаптарды өз бетінше табу дағдысын меңгерту.

Психолог-ғалымдардың айтуынша, оқушылар білімді төрт түрлі жағдайда алады екен:

- дайын білімді қабылдап алу;
- зерттеу барысында жаңалық ашу;
- әр түрлі жағдайда әсерді сезіну;
- синтез арқылы бұйым құрастыру немесе өнім жасау.

Интерактивті оқыту әдістері оқушыларға рольдік ойындар арқылы әр түрлі жағдайда әсерді

сезінуге жол ашады, әртүрлі білімдерді синтездеу кезінде шығармашылық өнім жасауға жағдай жасайды, дегенмен түрлі ситуациялар мен мәліметтерді талдап, сараптап, зерттеу барысында жаңалық ашуға көбірек мүмкіндік береді» [2].

Бұл тұрғыда интерактивтілік Интерактивті ресурстарды қолдану білім беру үрдісінде келесі міндеттерді шешеуге ықпал етеді.

1. Орталықтандырылған білім жүйесінің үрдісіне енуге мүмкіндік береді.

2. Бастауыш сыныптан балалардың ақпараттық технологияларымен жұмыс істей алуларын қамтамасыз етеді.

3. Интерактивті ресурстарды таңдап, талғай алу мәдениеттерін қалыптастырады.

4. Электронды ақпаратпен жұмыс істей алу сауаттылықтарын қалыптастырып, жүйені пайдалана білуге үйретеді.

5. Бастауыш сынып балалары кең көлемде білім алу тәсілдерін игереді.

Интерактивті ресурстардың бұл тұрғыда бірнеше түрлерін атап өтуге болады. Бұған оқу материалын әртүрлі түрде ұсынуға болатын кешендер жиынтығын жатқызған дұрыс.

Қазіргі интерактивті ресурстардың ішінде бастауыш мектеп үшін қолайлылары: мәтін, фото, видео, дыбыс және анимация. Бұлар игерілетін материалдың көлеміне және мазмұнына қарай, балалардың қабылдауына қарай қолданылады. Сондықтан оларды қолдануда келесі шарттарға назар аударылады.

1.

Баланың ойлауына және әрекетіне негіз жасау.

2.

Өзіндік шығармашылық ізденіс пен және зерттеуге ықпал ету.

3.

Уақытты ұтымды пайдалану.

4.

Материалды тиімді қолдана отырып, жүелей білу.

Қазіргі кезде оқу үрдісінде білім берудің электронды ресурстары бар. Қазіргі интерактивті ресурстардың негізгі көзі – Интернет. Интернеттің негізгі функциялары ақпаратты тарату, интерактивті және іздеу қызметтерімен, сонымен қатар оқу үрдісінде пайдалы деген желінің ақпараттық ресурстарымен байланысты. Тарату қызметтері ретінде келесі қызметтері қоладнылады.

1. Электронды кітаптар, әдістемелік әдебиеттер, газеттер, журналдар.

2. Білім беру және басқа педагогикалық компьютерлік бағдарламалар.

3. Сандық кітапханалар, мәліметтер базасы, ақпараттық жүйелер.

4. Оқу және басқа да педагогикаға қатысты электронды кітаптар, анықтамалық файлдар, сөздіктер, анықтамалықтар.

Қазақстанда бастауыш мектептердегі оқушыларға арналған ЭББР (электронды білім беру ресурстары) Сандық білім беру ресурстарымен (СБР) анықталады. Бұл әр пән бойынша типтік оқу бағдарламасына сәйкес нақты оқу тақырыбына арналған дидактикалық материалдар болып табылады. Олар оқу пәнінің белгілі бір тақырыбы бойынша мультимедиялық түсіндіруді, интерактивтік тапсырмаларды және тестілік сұрақтарды қамтиды.

СБР құрылымын мұғалім оқыту үдерісі кезінде қолдана алады: жаңа материалды түсіндірген кезде, материалды бекіту және меңгеру деңгейін бағалау кезінде, өз бетімен оқу, орындау және өз-өзін бағалау кезінде. Сабақта анимациялық көрнекіліктер мен бейнероликтерді қолдана отырып жаңа материалды түсіндірудің педагогикалық амалдары бірнеше мүмкіндіктерге жол ашады.

1.

Проблемалық жағдаяттарды құру, салыстыру.

2.

Зерделеп отырған құбылыстың басты белгілерін ажырата білу, белгілі бір дерек пен құбылысқа зейінін шоғырландыру.

3. Тірек сөздерді, терминдерді дәптерге жазғызу, мұғалімнің сұрақтарына жауап беру, бейнеролик мәтінін қайталап айтып беру.

4. Оқушылармен әңгімелесу т.б.

Интерактивтік тапсырмалар оқушыларда пәндік білім, білік пен дағдыларды қалыптастыруға арналған, сонымен қатар, олардың стандарттық емес есептерді шығара алу, өмірдің әртүрлі салаларында кездесетін проблемалар мен жағдаяттарды шеше алу қабілетін жетілдіреді.

«Тапсырмалардың түрлі болып келуі оқыту барысында білімді тек меңгеруден сол пән бойынша құзыреттерді қалыптастыруға қарай жүріп отырады, оқушылардың өмірдегі шынайы әрекеттерге шынайылықпен қатыса алмау мүмкіндігін жақсартады. Тәжірибелер оқушының түртпе арқылы басқарып отыратын виртуалды нысандармен түрлі операциялар жасауы арқылы іске асырылады. Бірізділікпен өтілетін нысандардың өзгерулері (геометриялық фигуралардың, зат формаларының, заттардың түстері т.б. өзгеруі) оқушыларға танымдық үдерісте белгілі бір нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді» [3, 5].

СБР-ға жаттығулар орындау, картамен жұмыс жасау, сәйкестіктерді белгілеу, сөйлемдерді толықтыру, кесте құру, сөзжұмбақ, ребус шешу т.б. тапсырмалар енгізілген. Математика пәнінен бойынша СБР-да көптеген жағдайларда оқушыларға әрбір кездейсоқ таңдау бойынша ұсынылатын тапсырмалар базасының маңызы зор. Сол себепті, жауапты есте қалдырудың тек механикалық жаттанды түрінен оқушының саналы есте сақтауына қарай жүру логикасы қалыптасады.

Білімді бақылау автоматтандырылған тестілеу есебінен жүргізіледі, олоқушылардың білім жетістіктерін объективті түрде бағалауға мүмкіндік береді.

Әрбір тақырып бойынша бақылау сұрақтарының саны оқушылардың жас ерекшелігіне қарай және тестілеуге берілетін уақытқа қарай ауытқып отырады.

Қазіргі уақытта білім беруді компьютерлендіру білім беру үрдісіне ақпараттық ресурстарды үнемі енгізуге ықпал етуде. Әр түрлі білімдік электрондық ресурстар, соның ішінде Интернет-ресурстар да сұранысқа ие болуда. Олардың өзектілігі, ең алдымен, ақпарат көздерінің жетіспеушілігіне, интерактивтілікке, қол жетімділікке және функционалдылыққа байланысты. Желілік электронды ресурстардың мүмкіндіктері бірқатар мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Біріншіден, бұл жаңалыққа немесе бағдарламалық жасақтаманың шектеулеріне байланысты оқулықта жоқ қосымша ақпараттармен толықтырады.

Екіншіден, бұл – әр түрлі иллюстрациялық материалдар. Үшіншіден, бұл компьютерлік эксперимент жүргізу мүмкіндігі - объектілердің, үрдістердің, құбылыстардың компьютерлік модельдері; виртуалды зертханалар.

Интернет-ресурстарды пайдалану білім беру үрдісінің мазмұнын молайтып, ақпаратты таңдауға мүмкіндік жасайды, ұтымды пайдалана аламыз. Әрі бастауыш мектеп оқушылары үшін қызықты да, түрлі материалдар ретінде оқуға, білімге ынталарын арттыруға көмектесері анық. Сондықтан да бастауыш сыныптарда оқушыларды интерактивті ресурстармен оқыту, олардың өздерін жұмыс істеуге дағдыландыру, қажетті материалдарды өздері іздеп анықтауға жол ашуымен тиімді бола түседі.

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 Батакова, Е.Л. Интерактивные средства обучения как часть электронно-

образовательных ресурсов / Е.Л. Баталкова // Вестник ТГПУ. – 2016 – №1. –С.105–108.

2 Интерактивті әдіс-тәсілдер. [articlekz.com>kk/article/16916](http://articlekz.com/kk/article/16916)

3 Сандық білім беру ресурстарын оқу үдерісінде қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар. Методические рекомендации по использованию ЦОР– Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2015 – 32 с.

**К.п.н., доцент Починкова М. М.,
студентка спеціальності „Початкова освіта” Коваленко К. М.**

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Протягом 2018–2019 навчального року в Україні у повному обсязі почала свою реалізацію Концепція Нової української школи. Вона спрямована на новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві, дитиноцентризм, наскрізний процес виховання та педагогіку партнерства між усіма учасниками освітнього процесу.

Новим для української школи стала сама структура освітнього процесу, яка наразі дає змогу добре засвоїти новий зміст і набутти компетентності для життя, а також свобода творчості та розвитку як для учнів так і для вчителів.

Однією з провідних ідей Нової української школи є принцип інтеграції змісту освіти. У посібнику «Нова українська школа: поради для вчителя» надається декілька визначень поняття «інтеграція», наданих психологами та педагогами. Так, на думку Н. Костюка, «інтеграція – це процес взаємодії елементів із заданими властивостями, що супроводжується встановленням, ускладненням і зміцненням істотних зв'язків між цими елементами на основі достатньої підстави, у результаті якої формується інтегрований об'єкт з якісно новими властивостями, в структурі якого зберігаються індивідуальні властивості вихідних елементів»; С. Архангельський інтеграцію розумів як взаємозв'язок змісту, методів та форм навчання; Г. Батуріна – як цілісний навчально-виховний процес; Г. Федорець – як різноманітні зв'язки між структурними компонентами педагогічної системи [4, с. 72–73]. Використання означеного принципу на уроках в початковій школі є вкрай актуальним, оскільки це сприяє вдосконаленню підготовки учнів початкової школи та формування в них цілісної картини світу.

Розрізняють різні види інтеграції. О. Савченко виділяє інтеграцію за змістом, у якому використовують матеріал інших, дотичних, предметів, і

способом пізнавальної діяльності, якими є спостереження, мислення, мовлення [5, с. 167].

На думку О. Кучерук, в освітньому процесі найбільш поширені такі види інтеграції: інтеграція навчального змісту (внутрішньопредметна і міжпредметна); інтеграція цілей освітнього процесу; інтеграція різних видів розумових і практичних дій (шляхом залучення учнів до пізнавальної, мовленнєвої, організаційної діяльності) та особистісно чуттєвих вражень від навчання; інтеграція форм і методів навчання [2, с. 89].

Л. Варзацька виділяє внутрішньопредметну та зовнішньопредметну інтеграцію. Різниця між цими видами полягає в об'єднанні й обґрунтуванні навчального матеріалу в межах одного чи кількох предметів. Внутрішньопредметні зв'язки забезпечують системність у навчанні мови, демонструють ієрархічність її структури й активно впливають на засвоєння мовних одиниць та використання їх у мовленнєвій діяльності. Зовнішньопредметна інтеграція реалізується у встановленні смислової відповідності, коли центральна ідея об'єднує весь комплекс тем і проблем, які розглядають в рамках кількох предметів [1, с. 50].

Передумовою для інтегрованого викладання є педагогічний підхід як до змісту викладання, так і до робочих методів, коли явища або теми вивчаються в цілому на кожному предметі. Спосіб та тривалість такого викладання можуть відрізнятися залежно від потреб учнів і цілей викладання. На сьогоднішній день у школі узвичаїлося інтегроване вивчення здійснюване різними шляхами:

- паралельне вивчення – вивчення однієї теми на двох або більше предметах одночасно;
- послідовне вивчення – послідовна організація підтем, що стосується однієї теми;
- організація тематичних днів та тижнів;
- впровадження навчальних проектів;
- створення інтегрованих модулів [3, с. 79].

Освітянам пропонуються дві типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти, кожна з яких розроблена відповідно до нового Закону України «Про освіту» та Державного стандарту початкової освіти. Перша, або НУШ-1, розроблена під керівництвом О. Савченко, друга, або НУШ-2 – під

керівництвом Р. Шияна. Вчителі називають програму НУШ-1 більш звичною і зрозумілішою, бо вбачають схожість із попередньою, старою програмою. Програму НУШ-2 вчителі характеризують як більш доступну до реалізації можливостей для інтеграції і є вважають прогресивнішою. Проаналізуємо їх з точки зору інтеграційних можливостей. У типовій програмі за редакцією О. Савченко інтегруються три змістові лінії: природнича, громадянсько-історична, та здоров'язбережувальна, а у програмі за редакцією Р. Шияна сім: мовно-літературна, математична, природнича, технологічна, інформатична, здоров'язбережна, громадянсько-історична. У програмі НУШ-1 українська мова і математика не інтегруються. О. Савченко пояснює це тим, що в початковій школі ці змістові лінії і так інтегровані, бо мовно-літературна лінія поєднує навчання писати, читати і роботу з дитячою книжкою, а математична – навчання рахувати, просторово мислити, складати моделі, працювати за алгоритмом.

Отже, впровадження інтеграції в Концепції Нової української школи передбачає змогу показати учням «світ загалом», подолавши розрізненість навчальних знань із предметів, а вивільнений завдяки цьому час використовувати для організації цілісного процесу формування гармонійно розвиненої особистості учнів.

Література:

1. Варзацька Л. Методика інтегрованого уроку мови. *Дивослово*. 2004. №3. 157 с.
2. Кучерук О. А. Перспективні технології навчання в шкільному курсі української мови. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, Житомир. 2009. 183 с.
3. Матеріали тренінгу «Педагогіка початкової школи : фінський досвід». Д-р наук А. Лоукоміес, Гельсінський університет. Школа підготовки вчителів Віккі, Фінляндія. 23-26 вересня 2019 р.. Київ. 101 с.
4. Нова українська школа: poradnik dla uczytela. Під заг. ред. Бібік Н. М. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди». 2017. 206 с.
5. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. К. :Генеза. 1999. 368 с.

Methodical bases of the educational process

**Мағзұмова Алтынгүл Айтбайқызы,
Утенова Назерке Жанболатқызы**

Б.Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік педагогикалық институты

АНИМАЛИСТІК ЖАНРДЫҢ ШЫҒУ ТАРИХЫ ЖӘНЕ ОНЫ ДАМУШЫ СУРЕТШІЛЕР.

Анималистік өнер XX ғ. көптеген мотивтер, сюжеттер, типтері бар. XX ғ. талантты суретшілердің тұтас шоғырын берді. В. Ватагин мен И. Ефимов 1920-шы жж.мүсінде жануар бейнесін бейнелеуге жүгінген алғашқы суретшілер болды. 1930-50 жылдары мүсіншілер-анималистер қатарын толықтырды: Д. Горлов, А. Кардашев, С. Чураков, П. Баландин, Д. Цаплин, А. Сотников, П. Кожин. Суретшілер В. Ватагин, А. Комаров, В. Бела-шев, Е. Чарушин және т. б. графикалық өнердің дамуына үлкен үлес қосты. Анималистиканың өнері туралы айта бастады, баспасөзде осы өнердің, әсіресе мүсін өнерінің дамуының сөзсіз жетістіктерін көрсететін басылымдар пайда болды. 1960 жылдардың соңына қарай анималистік жанр ұтып алды. XIX ғ. маңыздылығы анықталмаған отандық өнердегі объективті баға. Анималистік жанрдың даму үрдісі үдемелі болды. 1900-20-шы жж. бірінші кезең болды. Қоғам ортасында, ең алдымен ғылыми ортада жануарлар әлеміне және жалпы тірі табиғатқа деген қызығушылық көп болды.

Бұл маңызды рөл ғылымға тиесілі. 1860-шы жылдары Ресейде бұрын болмаған көптеген ғылыми қоғамдар пайда болды: "жануарлар мен өсімдіктерді жерсіндірудің орыс қоғамы" (1857), "жаратылыстану, антропология және этнография қоғамы" (1863), "жаратылыстану әуесқойлары қоғамы" (1880-е). 1878 жылы "жаратылыстану, антропология және этнография Қоғамы" негізінде ММУ жанындағы антропология мұражайы құрылды. 1905 ж. Жас ғалым-биолог А. Ф. Котсаның күшімен ерекше экспонатураны - тек Ресейде ғана емес, Еуропада алғаш рет пайдаланылатын биологиялық экспонаттармен үйлесімде анималистік өнердің туындылары бар Мәскеуде Дарвиндік мұражай құрылды.

Мәскеу университетімен қатар Дарвинов мұражайы ғылыми және көркем ой орталығы болды.

Мұнда зоологияның жаңа саласы - зоопсихология пайда болды, ол 1920-шы жж. Сол кезде зоологиялық және зоопсихологиялық зерттеулердің тұтас жүйесі ұйымдастырылды. Тәжірибе нәтижелері жүйеленіп, белгілі журналдар мен жинақтардың беттерінде бірқатар ғылыми еңбектер жарық көрді: "акклиматизация комитетінің Известиясы", "Вестник Московский зоопарк", "Русский антропологиялық журнал", "Материалы к изучению Флора и фауны России" және т. б. Алғашқы анималистер Дарвинов мұражайының қабырғаларынан шықты: В. Ватагин, В. Трофимов, Д. Горлов, Н. Кондаков, К. Флеров, А. Комаров, Н. Формозов. А. Ф. Котс-ТМ директоры, бұл туралы былай деп еске алды: "тиісті таланттарды жоспарлы түрде іздеу үшін ешқандай құралдар болмаса, біздің музейге кездейсоқ" өздігінен "музейге келушілердің арасында түскен сирек туындыларын пайдалану мүмкін болды".

Мұражайда көркем шеберхана ұйымдастырылды, оның басталуын сол уақытқа белгілі суретші-анималист В. А. Ватагин қойды. Шеберхананы ұйымдастыру отандық анималистік мектептің қалыптасуына ықпал етті. Шеберхана қызметінің міндеттеріне көркем кадрларды іріктеу мен даярлау кірген жоқ. Дегенмен қарай күштері мен мүмкіндіктерін мұражайы көмектесті осы мақсатқа. Суретшілер аңдар мен құстардың өміріндегі күрделі заңдылықтарды, олардың түрлерінің алуан түрлілігін көрсету мүмкіндігіне қызығушылық танытты. Зоология, зоопсихология, палеонтология, антропология-ғылыми пәндер, оның ішінде суреттер, мүсіндер тақырыптары жазылған.

Осылайша, көркем шеберхананы ұйымдастыру анимализм саласындағы алғашқы көркем тәжірибеге ықпал етті, ал 1900-1920 жж. анималистік өнердің бастапқы кезеңі болды. 1930-60 жж. анималистік ыстық жандандырумен атап өтілді. Осы уақытта Мәскеу анималистика мектебі табысты қалыптасады. В. Ватагин, Д. Горлов, В. Трофимов, И. Ефимов, А. Кардашев, олардың қатарын М. Чураков, Д. Цаплин, П. Баландин және т.б. шеберлер толықтырды. Бұл уақыт мүсін бейнелеу өнерінің басқа түрлерімен синтезге қатысқан үлкен қала құрылысы міндеттерін шешумен белгіленді. П. Баландин, И. Ефимов, Д. Горлов, А. Сотников басқа да белгілі мүсіншілермен қатар С. Коненковпен, В. Мухинамен, И. Шадроммен, М. Манизермен Мәскеуде (мал шаруашылығы

бөлімі) Бүкілодақтық ауыл шаруашылық көрмесін (ВСХВ) безендірумен, бақтарды, саябақтарды, санаторийлерді және т.б. абаттандырумен жұмыс істеді. Көрме-кали барлық көркем қоғам мен сынның назарын аударды. Анималистік өнер туралы оның барлық түрлерінде мүсінді білдіретін жемісті, қызықты жанр ретінде жаза бастады: монументальды-декоративтік, станокты және шағын формадағы пластика.

Анималистика шеберлері түрлі стильдік бағыттарда өздерін сынап көреді. Олар тастың, ағаштың, керамиканың пластикалық және мәнерлі мүмкіндіктерін қайта ашар еді. Анималистік мүсін тақырыптарды, материалдарды және пластикалық шешімдерді таңдауда тұрақтылығымен ерекшеленді. 1970-ші жылдардың басында анималистік өнердің даму бейнесі өзгереді. 1970-90-шы жж.қазіргі заманғы проблемалардың шешіміне байланысты жаңа көркем образды іздеумен белгіленді. Осы жылдары әлемдік бейнелеу өнері мұрасының құндылықтарын қайта бағалауға байланысты өткенге деген қызығушылық пайда болды. Өнертанулық ой ежелгі Русь, Шығыс, халық шығармашылығы, классикалық дәуірдің өнері жетістіктеріне жаңаша қарады. Өткен дәуірдің шеберлерін толғандырған барлық өзекті-құнды, қазіргі заманға алып келді. Жалпыадамзаттық, философиялық тақырыптар көп айтылды. Қазіргі заманғы отандық өнерді дамытудың жалпы процесі және анималистика бұл жерде ерекшелік емес. Мұндай үрдістер өнердің барлық түрлерін (кескіндеме, графика, мүсін, сәндік-қолданбалы өнер) тең дәрежеде қамтыды, жанрлық шекаралардың кеңеюіне ықпал етті. Бұған дейін тұрақты жанрлар бір-біріне әсер ете отырып, өзіндік диалогқа ие болды. Анималистика мұндай өзгерістерді көптеген табиғи әлемнің барлық құндылығын бейнелеудің жаңа тәсілі ретінде қабылдады.

Бұл үдерісте жаңа материалдар технологиясы саласындағы жетістіктер белгілі рөл атқарды. 1970-90 жылдардағы мүсіндер бұрын белгісіз материалдармен байып, декоративтік мүмкіндіктердің көкжиегін аша отырып, жаңа полихромия пайда болды. Анималистік жанр үдемелі дамыды, оның тұтас даму бейнесі қалыптасты, онда суретшілердің жануарлар әлеміне және олардың бейнелеу өнеріне деген көзқарастары анықталды. XX ғасырдың анималистикасы ашық өнерге айналды, онда табиғат, адам және жануар әлемі туралы философиялық ойлар мен пайымдаулардың аренасы болды.

Суретшілер газет, журнал беттерінде, ашық сұхбаттарда жиі кездеседі. Олардың көркем-теориялық көзқарастарында тірі табиғатты сақтаудың өзекті

мәселелері, дәстүрлер мен жаңашылдық мәселелері, қазіргі кезеңдегі анималистік өнердің ерекшеліктері айтылады. XX ғ. жетекші анималистердің көзқарастары анималистиканың әртүрлі даму суретін түсінуге, осы жанрдың дамуындағы белгілі бір басымдықтар мен құндылықтарды анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен, белгілі суретшілердің-анима-парақтардың: В. Ватагин, И. Ефимов, Д. Горлова, П. Баландин және XX ғасырдың Отандық анималистикасының бастауында тұрған басқа да шеберлердің көркем-теориялық көзқарастары оны бейнелеу өнерінің әр түрлерінде бекіту үшін көп жасаған, кейінгі уақыттың көркем анималистік бейнесін қалыптастыруда маңызды рөл атқарды. Адам және табиғат тақырыбы отандық өнердің әр түрлі даму кезеңдерінде суретшілерді қызықтырды. Алайда, бұл қызығушылық қоғамдағы көңіл-күймен, табиғат пен жануарларға қарайтын адамның санасында тұтыну тұрғысынан емес (өз мұқтаждарын қанағаттандыру көзі ретінде), осы әлемді тану және түсіну тұрғысынан болған өзгерістермен байланысты болды. Суретшілерде табиғи жануар ретінде жабайы жануарлар туралы түсінік біртіндеп қалыптасады.

Суретші-анималист әрқашан жануардың құндылығын, оның қадір-қасиетін, өмірдің әр түрлі көріністерін бейнелейді. XX ғасырдың 20-шы жылдарынан бастап шеберлер жабайы жануарлардың: еркін, күшті, тәуелсіз, кейінірек, 60-70-ші жылдары олар үй жануарларын жеке-жеке бейнелейді немесе пейзаждық ортаның импровизацияланған фрагменттері болады. Ол хайуанаттар паркінің немесе қорықтардың тұрғыны болады. Бұл орыс анималистикасының батыс еуропалық, мұнда аңдар табиғатта еркін тіршілік ретінде бейнеленген. Жануарлар ландшафт арналған суреттер, гравюра, иллюстрациях. В. Кунерта, Ж. Шпехта, Ф. Ключезя трактованы натуралистично, егжей-тегжейлі. Олардың анатомиялық денелері жабайы романтика жаңғақ сияқты. Бұл туындылармен суретшілер адамға аз қол жетімді жабайы танылмаған аң болмысының саласын ерекше атап көрсеткендей болды.

Орыс анималистерінің аңға деген өзге қатынасы. Жануарды бейнелейтін болсақ, олар оның бейнесі мен мінез-құлқының барлық сипатында ірі жоспармен көрсету үшін оны ортадан алады. Мүсін орыс анималистикасында ең көп дамыды, Батыстан айырмашылығы, кескіндеме. Мүсіншінің көз алдындағы жануар-табиғи-пластикалық қасиеттерге ие қызықты үлгі. Жануардың нақты, визуалды қабылданатын көлемі мен формалары материалда оның мәнерлі

түсіндірілуіне мүмкіндік береді. Барлық сыныптар, аң патшалығының түрлері арасында суретшілер жиі сүтқоректілердің бейнесіне басымдық береді.

Жабайы жануарлардың өмірін зерттеуші Р. Каррингтон осы мәселе бойынша: "жануарлардың әр тобы қызықты. Бірақ табиғаттың шығармашылық күші сүтқоректілер арасында - бұл жоғары аңдар класында айқын және алуан түрлі көрінетін басқа топты табу қиын" Жабайы жануарлардың тағы бір зерттеушісі Лункевичтің пікірін келтіреміз: "қанша Сұлулық пен сән-салтанат, қанша пестроттар мен әртүрлілік. Өсу, форма, құрылғы, түс, адамгершілік және өмір салты - осының бәрі өсімдіктердің әр тұқымында және жануарлардың әр тұқымында өзіндік, ерекше" Суретші-анималистер тұрғысынан сүтқоректілер жоғары күш пен тәртіптің бейнесі болып табылатын мінсіз және орынды мүсіннің, еркін қозғалыстардың пластиктерінің көрінісі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. В. А. Ватагин және оның Дарвинов музейіндегі жұмыстары. ЖДҚ. А. Ф. Котс Мұрағаты. Т.ІІ. Ә. 53.
2. Ватагин, В. А. жануарлар Бейнесі. М., 1957.
3. Виппер Б. Р. өнерді тарихи зерттеуге кіріспе. М., 1988.
4. И.В.Портмова. Аминалистическое искусство в России XVIII – первой половины XX вв. – М.: Спутник, 2013. – 511б.
5. И. с. Ефимов өнер және суретшілер туралы. М., 1977.
6. Каррингтон Р. Сүтқоректілер. М., 1974.

Сарыбекова Қ.Н.

Қазақстан Республикасы, Тараз қаласы, Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті, п.ғ.к., доцент

Гулимбоева М.С.

Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті, «Бастауышта оқытудың педагогикасы мен әдістемесі» мамандығының студенті

МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ БАРЫСЫНДАҒЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС-ӨРЕКЕТТІҢ МӘНІ МЕН МАҢЫЗЫ

Қазіргі күні Қазақстан Республикасында білім берудің жаңа мемлекеттік стандартына сәйкес мектептегі оқыту мен тәрбиелеу приоритеті түбегейлі өзгеріп, бірінші кезекке бұрынғыдай оқушыны пәндік білім, білік және дағдылардың белгілі бір жиынтығымен қаруландыру емес, оның оқу- танымдық іс-әрекетін дұрыс және тиімді ұйымдастыру негізінде жекебас тұлғасын тәрбиелеу мақсаты қойылып отыр. Бұл, өз кезегінде, мектептегі математикалық білім беру ісіне елеулі түрде ықпал етіп, оны қайта қарауды талап етеді [1].

Өкінішке орай, мұғалімдер арасында күні бүгінге дейін математиканы оқытуды математикалық мәдениетті, жалпы айтқанда, жас ұрпаққа аға ұрпақтың әлеуметтік тәжірибесін жеткізу үрдісі деп бір жақты ғана түсіну, яғни математикалық білімді тікелей хабарлау сипатында ғана беруге болады деген сияқты жалаң түсінік берік қалыптасып отыр. Тіптен математиканы оқыту әдістемесінің қазіргі оқулықтарынан да осы мағынадағы анықтамалардың орын алып жүргендігін байқауға болады. Біздің пікірімізше, “қаруландыру”, “беру”, “жеткізу” деген сияқты терминдер математикалық білім берудің мән-мағынасын толық аша алмайтын сияқты [2].

Сондықтан математикаға оқыту барысында ауызша есептерді жиі пайдалану керек. Бұл - жеңіл есептер шығару барысында олардың шешуге қажетті берілісі мен талабын үнемі көбейту немесе берілу шарты, талабы бойынша есеп құрастыру.

Осыған ұқсас мұғалімнің басшылығымен көптеген тапсырмалар ойластыруға болады. Мұндай оқыту білім қорын молайтып қана қоймай, ойлаудың дамуын қамтамасыз етеді. Оқушының өз іс-әрекетіне назар

аударуында рефлексия байқалады. Рефлексия теориялық есеп шығарудың спецификалық ерекшелігі болып табылады. Баланың берілген есепті қалай шығарғанын түсінуі оны есепті теориялық әдіспен шығарғандығының дәлелі болады. Керісінше, оқушының берілген есепті шығарылу принципін білмеуі оның берілген есепті қалай шығаруды түсінбегендігін көрсетеді. Бұл есепті эмпирикалық әдіспен шығару.

Математиканы оқытудың жалпы жүйесінде есептер шығару тиімді жаттығулардың бір түрі болып табылады. Есептер шығарудың ең әуелі балаларда толық, бағалы математикалық ұғымдарды қалыптастыруда, олардың бағдарламаны анықтап берген қыйсыншыл (теориялық) білімді игеруде өте маңызды мәні бар [3.12].

Есептер балаларда жаңа білімді қалыптастыратын және бұрыннан бар білімдерін пайдалану жолында пысықтала түсетін нақты материал болып табылады. Білімді қалыптастыруға арналған нақтылы материал мәнін атқара отырып, есептер: қыйсыншыл білімді іс жүзінде оқытуды өмірмен байланыстыруға мүмкіндік береді. Есептер шығару балаларда, әрбір адамға оның күнделікті өмірінде қажетті іскерлікті, білікті қалыптастырады. Есептер шығару арқылы, балалар танымдық және тәрбиелік тұрғыдан алғандағы маңызды ұғымдармен танысады.

Логикалық есептер шығару оқушылардың ақыл-ойының дамуына өте игі әсерін тигізеді, себебі ол анализ және синтез, нақтылау және абстракциялау, салыстыру, жалпылау сияқты ойлаумен жүргізілетін кезеңді талап етеді.

Есеп термині және оның элементтерімен оқушыларды айқын түрде алғаш таныстыруға дейінгі уақытты мазмұнды есептерді енгізудің дайындық кезеңі деп айтуға болады. Мәтінді логикалық есептер сандармен және амалдармен оқушыларды таныстыруда, сәйкес ұғымын мән-мазмұнын нақты көрсетіп берудің құралы ретінде пайдаланылады [4.125].

Санау материалдарымен, дидактикалық кеспе геометриялық фигуралармен және т. б. Осы сияқты практикалық жұмыс жасау және әр алуан қарапайым жай есептерде берілетін сандық деректерге және өзгерістерге сәйкес дөңгелектердің машықтана бастайды, сондай-ақ қарастырылып отырған тәсілдің мән-мазмұнын игереді.

Математиканы оқытуда есептердің алатын орны ерекше. Оны оқытудың негізгі мақсаты - математикалық есептердің белгілі бір жүйесін шешу әдістемесін оқушыларға үйрету, түсіндіру. Есептер балаларда жаңа білімді қалыптастыратын және бұрыннан бар білімдерін пайдалану процесінде пысықтала түсетін нақтылы материал болып табылады. Есептер шығару арқылы балалар танымдық және тәрбиелік тұрғыдан алғандағы маңызды фактілермен танысады. Сондықтан есепті шешу - оқытудың мақсаты ғана емес, сондай-ақ құралы да. «Есеп» деп - жауабы арифметикалық амалдардың көмегімен тұжырымдалған сұрақты түсінеміз.

Демек есептің шарты мен сұрағы болады, сұрақсыз есеп болмайды. Есеп бір амалмен шығарылса жай есеп деп, екі, одан да көп амалмен шығарылса құрама есеп деп аталады [5].

Бастауыш буын математика курсына әр алуан шығармашылық мазмұндағы жаттығулар кездеседі.

Мысалы:

а) Әрбір пальтоға 4 түймеден жұмсай отырып, тігінші бірнеше пальтоға түйме қадады. Ол барлығы неше түйме қадады?

ә) Аялдамаға автобуспен трамвай келіп тоқтады. Автобустың ішінде 42, ал трамвайда 54 жолаушы бар. Аялдамада автобустан 10 адам түсті де, оған 7 жолаушы мінді. Енді автобуста қанша адам болды?

б) Мұғалім 100 дәптерді 20 оқушыға тең бөліп берді. Әр оқушы неше дәптер алды?

г) Қайраттың 18 қояны бар еді, 4-ін ол досына сыйлады [6.22].

Шығармашылық мазмұндағы есеппен жұмыстың басты кезеңі - есеп терминін енгізу және есептің құрама бөліктерімен оны талдау және шешу кезеңдерімен таныстыру.

Балаларды есеп шығаруға үйрету - берілген мәліметтер мен ізделіп отырған мәліметтер арасындағы байланысты тағайындау және соған сәйкес арифметикалық амалдарды тандап алу, содан кейін оны орындау.

Шығармашылық мазмұндағы есеп шығарудағы оқушылар игеруге тиісті біліктегі негізгі білім берілген мәліметтер мен ізделіп отырған мәліметтер арасындағы байланысты игеру болып табылады. Оқушылардың бұл

байланыстарды қаншалықты жақсы игергендігі олардың есеп шығара білу білігіне байланысты.

Шығармашылық мазмұндағы есеппен жұмыстың 3 кезеңі бар.

Бірінші кезеңде мұғалім есептердің қарастырылып отырған түрін шығаруға дайындық жасайды. Оқушылар осы кезеңде осындай есептерді шығарғанда амалдарды тандап алатындай байланыстарды игерулері тиіс.

Екінші кезеңде мұғалім оқушыларды есептердің қарастырылып отырған түрін шығарумен таныстырады. Мұнда балалар берілген мәліметтер мен ізделіп отырған мәліметтер арасындағы байланысты тағайындауға және осының негізінде арифметикалық амалдарды тандап алуға үйренеді, яғни олар есеп түрінде өрнектелген нақтылы жағдайдан сәйкес арифметикалық амалды тандап алуға үйренеді. Осындай жұмыстың нәтижесінде оқушылар қарастырылып отырған сияқты есептерді шығару тәсілімен танысады [3.22].

Үшінші кезеңде мұғалім қарастырылып отырған түрдегі есептерді шығара білу білігін қалыптастырады. Оқушылар Бұл кезеңде нақты мазмұнына қарамастан, қарастырылып отырған түрдегі кез келген есепті шығара білуге үйрене білулері тиіс, яғни олар осы түрдегі есептерді шығару тәсілін қорыта білулері керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Бастауыш білім берудің бағдарламалары. Математика. (1-4 сыныптар). – Астана, 2015.
2. Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. 2015 жыл 25 сәуір, № 327 қаулы.
3. Оспанов Т.Қ. және т.б. Жаңа буын оқулықтары бойынша бастауыш сыныптарда математиканы оқыту әдістемесі. 1-4сыныптар. – Алматы, «Атамұра», 2005.
4. Қосанов Б.М. Математика курсындағы шығармашылық жаттығулар: орындау технологиясы. – Алматы, 2005. - 72 бет.
5. Т.Қ.Оспанов, Ш.Х.Құрманалина, С.Қ.Құрманалина. Бастауыш мектепте математиканы оқыту әдістемесі. – Астана, «Фолиант», 2007.
6. Жақыпова Г.Ш. және т.б. Математика оқулығы. 1 сынып. НИШ.-Астана. 2016.
7. Ақпаева Ә.Б. және т.б. Математика оқулығы. 2 сынып. Алматыкітап. 2017.
8. Ақпаева Ә.Б. және т.б. Математика оқулығы. 3 сынып. Алматыкітап. 2018.

Ержан Гүлзира

Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті, Қазақстан

ӨНІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ ОНЫ ТӨМЕНДЕТУ ЖОЛДАРЫН ҚАРАСТЫРУ

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан жолы-2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Жолдауында: «Шағын және орта бизнесті дамыту - ХХІ ғасырдағы Қазақстанды индустриялық және әлеуметтік жаңғыртудың басты құралы. Экономикамызда шағын және орта бизнестің үлесі артқан сайын Қазақстанның дамуы да орнықты бола түседі. Жаһандық рейтингке сәйкес, Қазақстан бизнесті жүргізуге ең қолайлы жағдайы бар елдер тобына кіреді және біз бұл үрдісті өрістетіп түсуге тиіспіз. Шағын және орта бизнес - біздегі Жалпыға ортақ еңбек қоғамының берік экономикалық негізі. Шағын және орта бизнес жаңа инновациялық кәсіпорындар төңірегінде дамуға тиіс.» деп көрсетілген.

Бүгінгі таңда экономиканы қайта құру жолында оның негізі болып табылатын кәсіпкерлік қатынастарды дамыту республикамызда жүзеге асырылып жатқан саясаттың негізгі мәселелерінің бірі болып саналады. Кез-келген кәсіпорын өз қызметін жүзеге асыра отырып, сонымен қатар пайда тауып отыруы еліміздің шаруашылық қызметінің жандандырғыш күші болып табылады.

Кәсіпорынның тиімді қызмет етуіне бір жағынан, сыртқы факторлар әсер етсе, екінші жағынан, ішкі жағдайының да ықпалы аз емес. Нарықтық экономика жағдайында ұйымның басқарушылық қызметі өндірістің ең маңызды қозғаушы факторы деп айтуға болады, яғни шешім қабылдау үдерісі қажетті және жедел, әрі шынайы ақпараттармен қамтамасыз етілуі тиіс. Ал сол ақпараттардың негізгі көзі - бухгалтерлік есеп екені мәлім.

Кәсіпорын өз қызметін белгілі бір өнім түрін өндіру, қызмет көрсету немесе жұмыс атқару арқылы жүзеге асыратындықтан, оларға жұмсалған шығындардың есебін жүргізу — бәсекеқабілеттілігін және қаржылық тұрақтылығының негізі болып табылады.

Нарықтық экономика жағдайында өнім өндіру шығындарының есебін және өнім, орындалған жұмыс пен қызметтердің өзіндік құнын дұрыс калькуляциялау аса өзекті мәселе болып отыр. Экономикалық көрсеткіштер жүйесінде өнімнің өзіндік құны маңызды орын алады. Сонымен бірге, өзіндік құнды төмендету – кез-келген кәсіпорын үшін пайданы және өнім өндірудің пайдалылығын арттырудың ең басты резерві болып табылады.

Өзіндік құн – бұл объективтік экономикалық категория, өндірістік үрдістер кезінде қолданылатын өндірістік қатынастарды сипаттайды, өндіріске жұмсалатын шығындардың негізінен құралады және қарапайым өндірістің негізінде қаржы айналымының үздіксіз өсуін қамтамасыз ететін өндірістік шығындардың ақшалай үлгісі болып табылады. Өзіндік құнның төмендеуі – қаржы мен қорларды үнемдеу факторларының бірі. Компанияның бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ете отырып, шығындарды үнемдеу өндірістің пайдасы мен пайдалылық деңгейін арттырудың ең маңызды резерві болып саналады. Осыған орай, өзіндік құн шаруашылық қызметінің көрсеткіші ретінде жеке салалардың, оның ішкі шаруашылықтық бөлімшелерінің шығындарын басқару үшін қолданылады.

Өнімнің өзіндік құнын жүйелі түрде төмендету – фирма қызметінің табыстылығын арттырудың негізгі құралы. Нарықтық экономика жағдайында өндіріс шығындарын азайту, осы салада нұсқаулар жасау басты мәселелердің бірі. Өзіндік құнды төмендету ресурстарды үнемді қолдануды көздейді, бұл мемлекеттің экономикалық потенциалы мен оның келешек өзгерістеріне тек сандық қана емес, сапалы әсер етуді білдіреді.

Өзіндік құнды төмендету келесі бағыттар бойынша жүргізіледі:

1. Өндірістің техникалық деңгейін арттыру нәтижесінде өзіндік құнды төмендету (жаңа техника мен технологияны енгізу; өндірістік үрдістерді автоматтандыру, шикізат пен материалдардың жаңа түрлерін қолдану).

Осы бағытта үнемдеудің жаңа қайнар көздері материалдық шығындар мен еңбекке ақы төлеуге шығындарды төмендетуден болатын үнемдеу болады.

1) Материалдық шығындарды үнемдеу есебінен өзіндік құнды төмендету материалдық ресурстарды (шикізат, материалдар отын, энергияны) қолдануды жақсарту, өнімнің еңбек сыйымдылығын төмендету, еңбек өнімділігін арттыру және т.б.

Шикізат пен материалдарды қолдануды жақсарту. Азық-түлік өнімнің өзіндік құнында 65-75%- шикізатқа, материалдарға, отынға және энергияға шығындардан тұрады. Осыған байланысты өзіндік құнды төмендетудің негізгі көздерінің бірі технологиялық үрдістердің барлық кезеңдерінде жоғалтуларды азайту, ақаулар деңгейін азайту, ыдыстың үнемді түрлерін қолдану нәтижесінде қол жеткізілетін шикізат пен материалдарды үнемді қолдану болып табылады. Шикізат ресурстарын үнемдеуге сондай-ақ толымды, бірақ арзанырақ алмастырғыштарды, прогрессивті технологиялық схемаларды қолдану көмегін тигізеді.

Қайтарымды шығындардың кемуі де айтарлықтай әсер етеді. Екінші рет қайта өңдеу шикізаттың жойылуына және өнімнің қымбаттауына алып келеді.

Материалды-шикізат ресурстарын үнемдеу базистік кезеңде орнатылған нормалар не фактілі шығындармен салыстырғанда өнімнің бірлігін өндіруге не жұмыстың барлық көлеміне кететін шикізаттың және материалдардың жұмсалудың қысқарту есебінен өзіндік құнның төмендеуін қамтамасыз етеді.

Материалдық ресурстарды үнемдеудің негізгі бағыты соңғы өнімнің шығуын арттыру, екінші ретту ресурстар мен шығындарды толық қолдану болып табылады.

Өзіндік құнды төмендетудің маңызды қайнар көзі өнімнің бірлігіне шикізат пен материалдарды жұмсаудың прогрессивті нормаларын қолдану (шикізат шығуының ғылыми негізделген нормаларын, дайын өнімнің бірлігіне шикізат жұмсалымының нормаларын қолдан) болып келеді.

2) Өнімнің бірлігіне еңбек сыйымдылығын төмендету нәтижесінде еңбекке ақы төлеуге шығындарды азайту есебінен өзіндік құнды төмендету.

2. Өнімнің еңбек сыйымдылығын төмендету. Ол еңбек өнімділігінің өсуін қамтамасыз етеді, және, сәйкесінше, өнімнің өзіндік құнында еңбекақы үлесін азайтуға алып келеді. Өзіндік құнды төмендетудің бұл қайнар көзі егер еңбек өнімділігінің өсу деңгейі орташа еңбекақының өсу қарқынынан жоғары болса, жүзеге асырылады. Еңбек өнімділігінің өсуі еңбек сыйымдылығы жоғары ғана емес, материал сыйымдылығы жоғары салалар үшін де маңызға ие, себебі олар еңбек ресурстарын қысқарту және оларды саналы қолдануға көмектеседі.

Өзіндік құнның төмендеуіне келесі факторлар да әсер етеді:

- 1) Өндірістің техникалық деңгейінің артуы;
- 2) Өндіріс пен еңбекті ұйымдастырудың жақсаруы;
- 3) Өнімнің көлемі мен құрылымын өзгерту;
- 4) Салалық және басқа факторлар.

Өзіндік құнға факторлардың жеке топтарының әсері есептеулепмен анықталуы мүмкін.

Факторлардың әр тобы жеке кішігірім топтардан тұрады. Бірінші топқа өндірістік процестерді механизациялау және автоматтандыру, алдыңғы қатарлы технологияларды енгізу, пайдаланылатын шикізаттар мен материалдардың жаңа түрлерін енгізу және алмастыру.

Факторлардың екінші тобына: еңбекті ұйымдастыруды жақсарту, материалды-техникалық қамсыздандыруды жақсарту, өндірістік емес факторларды жою, ақаулардан болатын шығындарды қысқарту, өндірісті ұйымдастыруды жақсартумен байланысты өзге факторлар.

Факторлардың үшінші тобы: негізгі өндірістік қорларды қолдануды жақсарту, демек, амортизациялық аударымдарды азайту, өндірілетін өнімдердің құрылымы мен сапасын өзгерту.

Төртінші топ: жаңа цехтер мен өндірістерді енгізу, тиімсіз цехтер мен өндірістерді жою, өндірісті ұйымдастырудың нысандарын жетілдіру.

Әрі қарай барлық факторлар бойынша нәтижелер өнімнің өзіндік құнын төмендетуді жиынтық есептеуде жалпыланады.

Қорыта келгенде, кәсіпорынның қаржылық нәтижесін анықтаудағы негізгі көрсеткіштердің бірі – өндірілген өнімнің (көрсетілген қызмет, атқарылған жұмыс) өзіндік құны екеніне көз жеткіздік деп ойлаймын. Өнімнің өзіндік құны деп өнімді өндіру, қызмет көрсету, жұмыстарды орындау барысында туындаған шығындар жиынтығын айтамыз. Әр кәсіпорында өндірілетін бірдей өнімнің өзіндік құны әртүрлі болуы мүмкін. Оның себебі ұйымның шығындарын оңтайландыруға бағытталған әрекеттер мен шешімдер жиынтығының ерекшелігіне байланысты. Нарықтық экономика жағдайында шаруашылықты тиімді жүргізу ұйымның бәсекелестерінен озу шарты болып табылады. Ұйым алдына белгілі бір нақты мақсат қоя отырып, оған жетуге мүмкіндік беретін альтернативті нұсқаларды талдап, ең тиімдісін таңдау керек.

Ал сол шешімді қабылдау барысында қолданылатын ақпарат базасы бухгалтерлік есеп болып табылады

Өзіндік құнның артуы барлық өндірістік ресурстар шығындарының артуымен байланысты болды. Сондықтан оның деңгейін төмендету үшін өнеркәсіп ресурстарын тиімдірек қолдануға бақылауды күшейту бойынша шаралар қабылдау қажет. Өзіндік құнды қысқарту резервтері өнімнің өндірілуіне материалдық, еңбек және басқа шығындарды қысқартуда сақталады. Осылайша, материалдық ресурстарды тиімдірек қолдану кезінде өнімнің материалсыйымдылығын азайту мүмкіндігі пайда болар еді, ал бұл кеткен материалдық ресурстардың мөлшерін азайтуға мүмкіндік берер еді. Материалдық ресурстарды тиімдірек қолдануға фактілі шығындардың олардың нормативтік мәндерінен ауытқуын анықтаумен нормативтік есеп элементтерін енгізу ықпалын тигізеді. Есептікті осындай ұйымдастыру кезінде ауытқулардың себептерін, оның ішінде: материалдардың бір түрін басқа түрмен алмастыру, жабдықтардың техникалық ақаулары, өндіру технологияларындағы бұзылушылық, жұмыскерлер біліктілігінің төмен деңгейі және басқалары анықтау, сондай-ақ ауытқуларды материалдар шығынын арттыру жағына қарай жою бойынша шаралап қабылдау мүмкіндігі пайда болады. Сонымен қатар материалдық емес шығындардың артуы бастапқы мәселенің өкын арттыруға әсер етеді, қамсыздандыру бөліміне арзанырақ, бірақ сапары шикізат жеткізушісін іздеу бойынша жұмысты ұйымдастыру, олармен тығыз келісім шарттық қарым қатынас орнату керек. Өзіндік құнның қысқаруына еңбек ресурстарын тиімдірек қолдану да көмектеседі, себебі ол еңбекке ақы төлеуге кеткен шығындар арқылы өзіндік құнда көрініс табады. Еңбек өнімділігін арттыруға жұмыскерлер біліктілігінің деңгейі олармен жасалатын жұмыстардың біліктілік деңгейіне сай болуына бақылау жасау (бұл сондай-ақ өндірістік емес төлемдердің қысқаруына ықпал етеді); жұмыскерлерді еңбек етуге ынталандыратын, өз қызметінің нәтижесіне қызығушылығын тудыратындай марапаттаудың икемді жүйесін құру арқылы қол жеткізілуі мүмкін.

Өзіндік құнды төмендету резервтері сондай ақ ақаулы өнімдерден болатын залалдарды қысқартудан қалыптасады. Ақауға кеткен шығындар және одан болған залал өнімнің өзіндік құнын арттыратын және өндіріс көлемін

азайтатын шикізаттың, материалдардың, еңбек ақының және басқа ресурстардың өндірістік емес шығыны болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Т.П.Карпова “Основы управленческого учета” – Учебное пособие, Москва 1997г.
2. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан жолы- 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Жолдауы
3. Р.Е.Джаншанло, А.З. Арыстамбаева “Басқарушылық талдау”- Оқу құралы, Алматы 2018 ж.
4. Нургазина Ж.К. “Управленческий учет ” – Учебное пособие, Алматы 2014 г.
5. К.Т.Тайгашинова “Өнімдердің, қызметтер мен жұмыстардың өзіндік құнын калькуляциялау” – Оқу құралы, Алматы 2015 ж.
6. Ержанов А.К., Айтанаева Ә.К., Жұманова Г.Ш., Баянова М.С., Иматаева Ә.Е.- “Басқару есебі” – Оқу құралы, Алматы 2016 ж.

Strategic directions of reforming the education system

К.п.н., доцент Чирва А. С.

Сумський національний аграрний університет, Україна

ДУАЛІЗМ В ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЮ

Якість вищої освіти є ключовим фактором національного економічного зростання та соціального розвитку. Інтернаціоналізація вищої освіти була однією з основних національних тенденцій та програм урядів у багатьох країнах, що розвиваються. Міжнародна освіта носить трансформаційний характер. Із глобалізацією та розвитком Інтернету інтернаціоналізація вищої освіти стала важливою національною метою Китаю.

Китай - друга за величиною економіка у світі. Розвиток китайської економіки та глобалізація означають, що інтернаціоналізація стає все більш важливою для китайських університетів, особливо для співробітництва в галузі досліджень та викладання. Цифрова епоха робить світ все більш взаємопов'язаним і взаємозалежним. Міжнародна освіта дозволяє готувати глобальних громадян і залучати людей із-за кордону. Епоха інтернету максимально покращує процес та результати інтернаціоналізації вищої освіти.

Вища освіта набуває транснаціонального характеру. Процес інтернаціоналізації включає зміни, реформування навчальних програм, здобуття знань, модифікацію структури університету, стратегічне планування, розвиток навичок та компетенцій міжкультурного менеджменту, здійснення національної політики та нового мислення.

Глобалізація та міжнародна освіта йдуть поруч. Освіта - найважливіший показник процвітання нації. Інтернаціоналізація вищої освіти сприяє різноманітності та інклюзивності на території кампусу. Комплексна інтернаціоналізація впливає не лише на все життя університету, але й на зовнішні орієнтири установи, партнерські стосунки та відносини. Глобальна перебудова економік, систем торгівлі, досліджень та комунікацій, а також вплив глобальних сил на місцеве життя різко розширюють потребу у всебічній інтернаціоналізації.

Підсумовуючи, інтернаціоналізація вищої освіти важлива як: (а) частина національного економічного розвитку; (б) інкубатор для інновацій та інтелектуального життя кампусу; (в) місце для сприяння взаємозалежності освіти та наукових дослідженнях; (г) інструмент розвитку світового громадянства; (д) засіб для глобалізації; та (е) механізм підвищення культурної різноманітності та глобальної компетенції.

Статистика показує, що Китай імпортує та експортує студентів як засіб сприяння інтернаціоналізації освіти. З 1978 по 2014 р. за кордоном навчалось 459 800 китайських студентів, що ставить Китай на 1 місце серед усіх країн світу. Америка - найпопулярніше місце призначення. Китайські студенти складають понад 31% від загальної кількості міжнародних студентів. Тим часом 356 499 іноземних студентів з 200 країн навчалися в китайських установах. Останнім часом уряд Китаю оголосив про свою мету збільшити кількість студентів-іноземців, які навчаються в Китаї, втричі протягом наступних п'яти років.

Концептуалізація інтернаціоналізації вищої освіти в Китаї: дуалізм та роль уряду. У деяких аспектах формальні зусилля Китаю щодо сприяння інтернаціоналізації у вищій школі можуть розглядатися як дуалізм. Дуалізм може стосуватися двостороннього процесу, а іноді може бути парадоксальним. Ось деякі характеристики дуалізму в інтернаціоналізації вищої освіти в Китаї:

1. Навчання за кордоном для китайських студентів та навчання за кордоном для іноземних студентів у Китаї (імпорт та експорт студентів);
2. Перетворення навчальних програм (адаптація західних навчальних програм та збереження китайських освітніх характеристик);
3. Інтернаціоналізація викладацького персоналу (імпорт міжнародних викладачів та експорт китайських як обмін науковцями);
4. Навчання в Китаї та переведення в університети-партнери за кордоном за програмою подвійних ступенів (отримання як китайської, так і американської освіти);
5. Китайський уряд інвестує у вищу освіту, щоб спробувати зробити свою систему глобально конкурентоспроможною, а також посилити рівень міжнародних програм (подвійна роль уряду: підтримка та контроль);
6. Різниця між Китаєм та західними країнами (США) (Критична відмінність полягає в тому, що китайські установи є як академічними

структурами, так і державними установами, які реалізують державну політику та цілі (подвійна роль китайських вищих навчальних закладів);

7. Інтернаціоналізація вищої освіти як національний пріоритет: Уряд Китаю підтримує міжнародне співробітництво, але регулює співпрацю (подвійна роль китайського уряду). Хоча, з одного боку, Китай вітає надання вищих навчальних закладів з іноземних країн (особливо з високорозвинених країн), з іншого боку, урядові постанови наполягають на прямій мірі контролю, яка зазвичай відсутня в таких домовленостях в інших країнах.

Інтернаціоналізація вищої освіти є однією з національних цілей Китаю, і процес розвивається. Уряд керується стратегічним плануванням та пріоритетом інтернаціоналізації вищої освіти для досягнення національних цілей, щоб китайські університети набули світового рівня. Роль академічних обмінів та співпраці з іншими країнами продовжує зростати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Phylis Lan Lin. Trends of Internationalization in China's Higher Education: Opportunities and Challenges / US-China Education Review B //, January 2019, Vol. 9, No. 1, P. 1-12
2. Ergun Gide et al. The influence of internationalisation of higher education: A China's study / Ergun Gidea, Mingxuan Wua, Xiuping Wangc // Procedia Social and Behavioral Sciences 2 (2010) Available at: www.sciencedirect.com

Modern methods of teaching

Гутник Сергей Валерьевич

СКГУ им.М. Козыбаева, г. Петропавловск, Казахстан

ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИОННО-ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ СТУДЕНТОВ К ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ В ВУЗЕ

Проблема сохранения и укрепления здоровья подрастающего поколения была и остается одной из важнейших проблем человеческого общества. На сегодняшний день лишь звучат призывы быть здоровым, а социальная среда и реальная практика свидетельствуют об ухудшении здоровья молодежи, обострении сердечно-сосудистых заболеваний и других хронических и инфекционных заболеваний, а также современный уровень урбанизации, научно-технического прогресса, комфорта является причиной хронического «двигательного голода» [1].

Студенчество, особенно на начальном этапе обучения, является наиболее уязвимой частью молодежи, т.к. сталкивается с рядом трудностей, связанных с увеличением учебной нагрузки, невысокой двигательной активностью, относительной свободой студенческой жизни, проблемами в социальном и межличностном общении. В связи с этим огромную роль играет изучение мотивов, интересов и потребностей современной молодежи в занятиях физическими упражнениями [2].

Физическая культура – многогранное общественное явление рассматривается как сфера подготовки человека к трудовой и другим видам деятельности, удовлетворения духовных запросов общества, а также является одним из важных средств этического и эстетического воспитания [3]. Данная дисциплина входит в перечень обязательных.

Для того, чтобы сохранять и поддерживать своё здоровье студенту необходимо проявлять физическую активность. Она оказывает влияние на деятельность студента, психологическое поведение, помогает снять напряжение и т.д.

Проблема мотивации студентов вузов к занятиям физической культурой является актуальной. Студенту необходимо дать знания о новых средствах и

методах, которые будут побуждать их к занятиям физической культурой и спортом.

Для успешного формирования мотивационно-ценностного отношения студентов к физической культуре в вузе, ориентированного на выполнение цели, стоящей перед предметом «Физическая культура» в высших учебных заведениях, необходимо реализовать следующие психолого-педагогические условия:

1. Совершенствование ценностного отношения к физическому воспитанию возможно:

на основе использования дифференцированного подхода на учебных занятиях, осуществляемого на основе изучения мотивации обучающихся и комплексной диагностики индивидуальных и личностных качеств студентов, позволяющих определить их предрасположенность к овладению определенными видами физкультурно-спортивной деятельности, системы физического воспитания или видов спорта;

на основе деятельностного подхода, проявляющегося во включении всех студентов в различные виды физкультурно-спортивной деятельности, каждый студент получит возможность найти область деятельности, в большей степени соответствующую его физическому развитию, интересам, и склонностям.

2. Достижение максимального соответствия между структурой физкультурно-спортивной деятельности в высшем учебном заведении и направленностью, содержательностью процесса профессионализации, заключающегося в подготовке студента к будущей профессиональной деятельности. Обеспечение взаимосвязи физического воспитания с профессиональной ориентацией личности будущего специалиста, направленной на ценностное понимание занятий физической культурой как одного из способов успешного выполнения социальных и профессиональных функций.

3. С целью удовлетворения потребностей занимающихся физической культурой следует учитывать специфические особенности обучения предмету «Физическая культура» от других дисциплин в высшем учебном заведении.

4. Для интенсификации процесса физического воспитания в вузе необходимо увеличение занятий физической культурой за счет вовлечения студентов в физкультурно-спортивную деятельность спортивного клуба вуза.

Систематические занятия физической культурой и спортом способствуют активному формированию физической культуры личности.

5. Содержание психолого-педагогических воздействий и ситуаций, на основе конструктивного педагогического взаимодействия (тренер-преподаватель - студент) на теоретических и практических занятиях, научно-методических семинарах и конференциях, активизирует у студентов переоценку прежнего мотивационного отношения к занятиям физической культурой. Посредством расширения диапазона знаний о физкультурно-спортивной деятельности, ее ценностного предназначения для личности и общества возможно смещение акцентов у студентов с традиционной административной направленности физкультурно-оздоровительной деятельности на её оздоровительный, воспитательный, образовательный и профессионально-развивающий потенциал.

Список литературы:

1. Лотоненко А.В. Педагогическая система формирования у студенческой молодежи потребностей в физической культуре: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. - Краснодар, 1998. - 39 с.
2. Виленский М.Я. Формирование физической культуры личности учителя в процессе его профессиональной подготовки: дис. ... д-ра пед. наук в форме науч. доклада. - М.: Просвещение, 1990. - 84 с.
3. Ломанова Е.С. Проблема формирования мотивации студентов вузов к занятиям физической культурой // Научное сообщество студентов: междисциплинарные исследования: сб. ст. по мат. XLII междунар. студ. науч.-практ. конф. - № 7(42). - URL: [https://sibac.info/archive/meghdis/7\(42\).pdf](https://sibac.info/archive/meghdis/7(42).pdf)

Саржанова Айнагуль Николаевна

СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск, Казахстан

РАЗВИТИЕ МЫШЛЕНИЯ ПЕРВОКЛАССНИКОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ НАВЫКУ ЧТЕНИЯ

Приоритетом в модернизации экономики Казахстана является уровень культуры и образования населения. Требования к человеку в новом информационном обществе возрастают. Главным звеном в этом новом подходе по-прежнему остается чтение, которое становится, по выражению специалистов, ключом к веку информации [1].

Проблема сознательного чтения связана с проблемой понимания, а понимание относится к области мышления. Понимание – это «отражение связей, отношений, предметов и явлений действительности» [2]. Психологи подчеркивают, что «предметом понимания всегда является раскрытие определенных связей и отношений в материале. Завершающим в понимании всегда является синтез, объединение частей в целое» [3].

Мышление – это высшая форма познавательной деятельности учащихся, отражает индивидуальные особенности учащихся, это – чисто социальное, «человеческое» образование, формирующееся лишь в процессе усвоения культурно-исторического опыта человечества и реализуемое в обучении.

К.Д. Ушинский впервые положил в основу обучения языку и чтению развитие мышления. Важнейшей целью чтения он считал развитие ума и чувств детей. В связи с этим им было выделено два рода чтения: логическое и эстетическое.

Исходя из установленного еще Л.С. Выготским положения о том, что обучение должно ориентироваться не на уже достигнутый уровень развития, а немного забегать вперед, необходимо предъявлять к мышлению школьников требования, несколько превышающие его наличные возможности, то есть стимулировать ребенка к активной самостоятельной деятельности. В исследованиях В.В. Давыдова – Д.Б. Эльконина одним из главных психических новообразований считается абстрактно-теоретическое мышление, которое необходимо развивать на протяжении всего обучения. Согласно концепции З.И.

Калмыковой развивающим является обучение, формирующее продуктивное или творческое мышление, для которого она выделяет свои показатели. Концепция развивающего обучения Е.Н. Кабановой-Меллер также связана с формированием операций мышления, которые она называет приемами учебной работы.

Существует множество различных классификаций типов мышления в зависимости от того, какие основания положены в основу классификации. Традиционная классификация связана с разделением его на: 1)наглядно-действенное, 2)наглядно-образное, 3)словесно-логическое. Словесно-логическое мышление характеризуется использованием понятий логических конструкций. В структуре данного типа мышления формируются и функционируют различные виды обобщений. Указанные типы мышления условны, они неразрывно связаны в едином процессе познания [90].

Ярко выраженной возрастной особенностью мышления первоклассника является его образность, конкретность, «привязанность» к определенной ситуации, в которой тот или иной предмет был воспринят ребенком, наглядность, необобщенность устанавливаемых связей признаков тех или иных предметов. Развитие мышления ребенка зависит от его дошкольной и последующей, школьной, практической деятельности.

В младшем школьном возрасте под влиянием учения как ведущей деятельности активно развиваются все три вида мышления. Особенно значительные изменения происходят в развитии словесно-логического вида мышления. Возможности учителя в формировании мышления ограничены. Он только может направлять действия ученика, корректировать их, снабжать учащихся информацией. Основная роль в формировании мышления принадлежит способу организации учителем деятельности учащихся и использованию различных заданий на развитие логического мышления детей.

Логические упражнения:

- Что общего в словах и чем они различаются? (*Мел-мель, мал-мал, мыл-мил*);
- Прочитай и назови одним словом (*Береза, липа, осина, сосна, ель*);
- Прочитай и найди лишнее слово (*Минута, время, час, секунда*);

- Составь новое слово, взяв у каждого из данных только первый слог (*Колос, рота, ваза*);

- Составь новое слово, взяв у каждого из данных второй слог (*Пуговица, молоток, лава*);

- Прочитай и найди слово в слове (*Кустарник, шоколадка, ярмарка*);

- Найди животное среди строк.

Среди кустов царит покой,

Здесь хорошо бродить одной и т.д.

Анализ научной и методической литературы подтверждает, что при формировании навыка чтения большую роль играют индивидуальные психофизиологические особенности учащихся и особенности методики обучения чтению. Успешность формирования навыка чтения зависит от уровня развития мышления детей.

Литература

1. Казахстанская карта детского чтения в аспекте формирования функциональной грамотности школьников. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2013. – 81 с.
2. Зинченко В.И. Непроизвольное запоминание. М., 1961.
3. Немов Р.С. Психология Книга 3. М:Гум.из.центр «Владос», 1998.
4. Черемошкина Л.К. Развитие памяти детей. – Ярославль: «Академия развития», 1997.

**Дарбаева Мадина Танжарбаевна
Саржанова Айнагуль Николаевна**

СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск, Казахстан

ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ КОМПЛЕКС

«SMART CHILDREN WORLD»

Выдвинутая Лидером Нации в Послании «Путь Казахстана - 2050: единая цель, единые интересы, единое будущее» национальная идея «Мәңгілік Ел» основана на важных для каждого человека ценностях: единство, мир, согласие, благополучие, культура, безопасность. Фундамент воплощения в жизнь ценностей общенациональной идеи «Мәңгілік Ел» должен быть заложен с самого раннего возраста уже в детском саду. Дошкольное детство – важный этап становления личности ребенка. Именно в эти годы формируются ценности, первые моральные представления, чувства, привычки, отношения, определяющие дальнейшее его развитие.

Использование информационно-коммукационных технологий в воспитательно-образовательном процессе дошкольной организации – одно из направлений работы педагогического коллектива д/с «Алтын бесік».

Целью «Цифрового образовательного проекта «Smart Children World» является повышение качества воспитательно-образовательного процесса через использование информационно-коммукационных технологий. Задачи проекта: Повышение мультимедийной грамотности педагогов; Создание информационно-развивающей среды в ДО; Разработка ЦОР, создание медиатеки ДО.

Образовательный контент содержит современные мультимедийные презентации (Prezi.com), флипчарты (ActivInspire), электронно-дидактические игры (LearnigApps.org), видеоматериалы, электронные инструкции (pdf), программное обеспечение, ссылки на современные сервисы Web 2.0.

Особенностью разработанного сборника ЦОК является наличие тематического классификатора: Визитная карточка; ИКТ в учебном процессе;

ИКТ в воспитательном процессе; Сервисы Web 2.0; Планшетные компьютеры; Образовательная робототехника; Электронный микроскоп; 3D ручки; Сайт.

В сборнике содержатся материалы соответствующие программным требованиям 5-ти образовательных областей и могут быть использованы в образовательной учебной деятельности, а так же в организованной совместной деятельности педагогов и детей. Сайт детского сада – одна из интерактивных форм работы с родителями, и отвечает их запросам.

Материалы сборника разработаны с учетом возрастных особенностей детей дошкольного возраста и имеют демонстрационно-обучающий деятельностный характер, составлены в игровой форме. Игровые компоненты, включенные в мультимедиа сборника ЦОК, повышают интерес детей к обучению, активизируют их познавательную деятельность, улучшают процесс усвоения материала и способствуют развитию образного мышления.

Образовательный контент создан с использованием программного обеспечения AutoPlay Media Studio 7.1, что обеспечивает интерактивное взаимодействие контента с пользователем. В основе работы контента заложены принципы интуитивно понятного интерфейса.

Цифровой образовательный контент не перегружен графическими элементами, а цветовое дизайнерское оформление не раздражает зрение человека. Все управляющие элементы контента, в том числе видеоматериалы, выполнены в стиле дошкольного образования с использованием графики современных информационно-коммуникационных технологий.

Использование программно-технических решений достаточно сбалансировано, не вызывает отторжения восприятия, дискомфорта у пользователей разного возраста, а обилие разнообразных программных продуктов позволяет констатировать факт высокой заинтересованности пользователей (разного возраста) в изучении и использовании данного контента.

Разработанные ЦОР, используемые в организованной учебной деятельности и воспитательном процессе, вошли в общую медиатеку детского сада «Алтын бесік» по следующим направлениям:

Фильмы и презентации дающие возможность организовать «Виртуальные экскурсии», посетить недоступные места, предложив уникальное путешествие;

Видеоролики для расширения представления детей об изучаемом предмете;

Видеоклипы творческих работ дают педагогам возможность участвовать в дистанционных республиканских и международных конкурсах.

Электронно-дидактические задания (флипчарты) позволяют организовать работу как группой, так и индивидуально. В отличие от работы на бумаге электронные задания, выполняемые на интерактивной доске повышают интерес детей к обучению, активизируют их познавательную деятельность, улучшают процесс усвоения материала и способствуют развитию образного мышления.

Флипчарт-занятия разработаны по таким основным предметам как ФЭМП, обучение грамоте, ОЗОМ, развитие речи и художественная литература.

Таким образом, разработанный цифровой образовательный комплекс «Smart Children World» является одним из эффективных средств для повышения качества воспитательно-образовательного процесса дошкольного учреждения «Алтын бесік».

Игликова Роза

Атырау облысы, Атырау қаласы

№13 "Балапан" бөбекжай бақшасының тәрбиешісі

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ЖОБАЛАУ, ЗЕРТТЕУШІЛІК ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ

Заман ағымының өзгеруіне байланысты мектепке дейінгі білім беру мекемелеріне жаңа талап – міндеттер қойылуда. Балабақшадағы балалардың жан – жақты, рухани бай, жоғарғы мәдениетті болып қалыптасуына тәрбие мен білімнің қосатын үлесі зор. Еліміздің білім саласында жүргізіліп жатқан реформаның басты мақсаты – ой — өрісі жаңашыл, шығармашылық деңгейде қызмет атқара алатын, дүниетанымы жоғары, жан — жақты қалыптасқан жеке тұлға тәрбиелеу. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту – үздіксіз білім берудің бірінші деңгейі, ол баланың жас және жеке басының ерекшеліктерін ескере отырып, жеке басының толыққанды дамуы үшін дамыту ортасын жасайды. Мектеп жасына дейінгі баланың дамуы әржақтылығымен және қарқындылығымен ерекшеленеді.

Балабақшаға тиімді қазіргі таңдағы білім беру технологиялардың бірі «Жобалау» технологиясына ерекше тоқталғым келеді. Мектепке дейінгі мекемеде жобалық қызметті ұйымдастыру жұмысы баланың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, тақырыпты толық игерту арқылы жүзеге асады және осы мақсатта әдіс – тәсілдер таңдалып алынады. Жобалау әдісі – инновациялық педагогикалық технология. Педагогикалық жоба ол педагогтардың арнайы ұйымдастырған, балалардың өздігінен шешім қабылдауын және де өз таңдауы мен еңбегінің, шығармашылығының нәтижесіне өзін жауапты ететін іс — әрекеттер тобы. Арнайы білімді қажет ететін айқын мәселелерге ынталандыру және жоба қызметі арқылы мәселенің шешімін қамтитын білімнің іс — жүзінде пайдалануы. **Жоба технологиясының ерекшелігі** – баланың алдағы іс — әрекетті жобалай алуы мен оның субъекті бола білуі. **Жоба** – ол баланың мақсатқа жетуде қоршаған ортасын кезеңді процестер мен алдын — ала жоспарланған тәжірибелік іс -әрекет арқылы қабылдайтын педагогикалық әдіс. Жобалау әдісі – мәселені жете зерттеу арқылы,

нақтылы нәтиже бере алатын, рәсімделген дидактикалық мақсатқа жету тәсілі. Жобалау әдісі – барлық кезде қандай да бір мәселенің шешімін жорамалдайды. Жобалау әдісі – жеке басқа бағытталған оқыту әдісі. Ол оқудың мазмұндық бөлігі мен тапсырма кешені арқылы шеберлік пен дағдыны дамытады. Ол оқытудың мазмұндық бөлігін тапсырма жиынтығы арқылы балалардың зерттеу іс — әрекетін болдыруға себепші, оқытылатын мағлұматтарды қандай да бір іс — әрекет немесе продукция ретінде алып шеберлік пен дағдыны дамытады. Жобалап оқытудың артықшылықтары: логикалық дәрежеде ойлау мен белсенді зерттеуді мадақтау, балалардың өз күштері мен мүмкіншіліктеріне деген сенімдерінің артуы. Сонымен бірге даму деңгейі әр түрлі балаларды оқыту мүмкіншілігі артады. Жобалау әдісінің басты идеясы: балалардың танымдық қызығушылығын дамыту, өз беттерінше және тәрбиешісі мен ата-анасының көмегі арқылы өз білімдерін дұрыстап ақпараттық кеңістікте жөн таба білу және сыни ойлауды дамыту. Жобаның тақырыбы келесі талаптар бойынша оқыту салаларының мазмұнынан таңдалады, яғни мемлекеттік

стандарттың талаптарына сай келуі керек;

тақырып бағдарламадан тыс таңдалып, оқу жоспарының вариативтік бөлімімен сай келуі мүмкін;

мектепке дейінгі жастағы балаларға жақын және түсінікті болуы тиіс;

жақын даму аймағында орналасуы тиіс;

Жоба бір мәселені шешіп және оны қолданыста пайдалану үшін әр түрлі білім салаларынан мағлұматтарды ықпалдастыра алады. Балалар біріншіден ойлауға, ал содан кейін барып істеуге, іс-әрекетінің жоспарын құрып, келісімдерді бұзбай, келісілген мәмілелерден таймауға тырысады. Мектепке дейінгі білім беруде жобалардың мына түрлері пайдаланылады:

Дайындық (ұйымдастыру) кезеңінде не үшін дәл осы жоба таңдалды деген сұраққа жауап бере отырып, жобаның қазіргі мән-жайы, бұл жоба қандай мәселелерді шешеді және бұл жобаның нәтижесі қандай болмақ осы сұрақтарға жауап беріледі. Сонымен бірге жобаның тақырыбы, мақсаты, міндеті, мәселесі, уақыты және қоры анықталады. Жұмыстық жоспар жасалады, командалар құрылымы, жауапты адамдар тағайындалады. *Негізгі кезең* – жобаның жүзеге асуы кезеңі бұл кезеңде ақпарат жинап және оны анықтайды, жоба жасақталады, жоспар бойынша негізгі іс-шаралар өткізіледі,

жоспарларды бақылау және түзету жұмыстары жүргізіледі. Жобаның жүзеге асырылуы арасында өзгерістер енгізілуі де мүмкін. Бастысы бағдарламаның дәл дұрыс орындалуы емес жұмыстың тиімділігі (жобаның мақсатқа жетуі). *Қорытынды кезеңде* жобаны қорғау, рефлексия, қойылған мақсат тұрғысынан алынған нәтиженің бағалануы және түзетулері енгізіліп және қорытындыланады. Даму перспективаларын анықтау жобаның соңғы кезеңі – жобаны қорғау- әрқашан көріністі. Оған ата-аналармен кішкентай балаларды, жалпы қонақ шақыруға болады. Дәл осы кезеңде жоба эмоциялық тұрғыдан қыза түседі және осы кезде оның әлеуметтік маңыздылығын да арттыру керек. Не үшін, кім үшін жасалғанын және жалпы не үшін қажет екенін түсіндіру керек. Қорғау өте жарқын болуы керек, онда әрбір баланың, әр ата-ананың, әр педагогтың еңбегі көрінетіндей етіп ойластыру керек.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз боп келетіндіктен олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді, іс-әрекетке еніп жұмыс жасағанды ұнатады. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың жобалау технологиясын кеңінен қолданғаны жөн деп білемін.

Батабиева Саттигул Габитовна

№13 "Балапан" бөбекжай бақшасының тәрбиешісі

Атырау облысы, Атырау қаласы

БАЛАЛАРДЫҢ БАЙЛАНЫСТЫРА СӨЙЛЕУІН ДАМУДА - МНЕМОТЕХНИКАНЫ ҚОЛДАНУ

Қазіргі кезеңде білім ғылым саласында инновациялық педагогикалық технологиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде де педагогикалық технологиялар ұғымы кеңінен қолданылатын ұғымдардың біріне айналды. Ал баланың қалыптасуы мен дамуына жаңаша әдіс-тәсілдерді қолдану тәрбие мен білімнің ажырамас бөлігі. Солардың бірі мнемотехника әдісі. Мнемокесте грек тілінен аударғанда— есте сақтау өнері, жадыны дамыту технологиясы. Бұл ақпаратты ұтымды және сәтті есте сақтаудың әдіс-тәсіл жүйесі. Бұл өлең мен тақпақ, әңгіме мәтінінің мазмұны бойынша жүйелі суреттер салу. Кез келген ертегі, мақал, тақпақ бойынша суреттерді жүйеге салуға болады. Осы жүйеге қарап бала, не туралы екендігін ұғады. Жүйе көру қызметінің жобасы, бұл естігенін есте қалдыруға көмектеседі. Ата-аналар мен педагогтар, баланы оқытқанда, жұмбақтар шешкенде, ертегі оқығанда, әңгіме құрастырғанда, тақпақтарды жаттатқанда мнемокесте әдісін қолдануға болады. Мнемокесте әдісі де балаларға ең тиімді жаңаша тәсілдер деп айтуға болады. Берілген кестелер арқылы балалар сөз, сөйлем құауды үйренеді. Кестедегі суреттерге байланысты сөйлемдер, әңгімелер құрайды. Мысалы кестеде көрсетілгендей күзде жапырақтар сарғайады, күн суытады, жаңбыр жауады, құстар жылы жаққа ұшып кетеді, балалар жылы киімдерін киеді.

Мнемотехника – дегеніміз не? Мнемотехника - тіл дамытуда тиімді есте сақтау, оны дұрыс жеткізе білудегі әдіс пен тәсілдер жүйесі. Қазіргі кезде мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуда мнемотехниканы қолдану өзекті болып тұр. Бұл мақсатты іске асыру үшін, баланың тілін дамытуға әртүрлі тәсілдер мен әдістерді қолдану қажет. Қойылған мақсатты нәтижелі етуге қолданылатын тәсілдер:

- Көрнекіліктер, дидактикалық ойындар; суреттер; буындық кестелер; тірек-сызба; үлгілер т.б./

- «ЖИНАҚТАУШЫ»-сөйлеу материалдарын безендіру.

- жаңылтпаштар, тақпақтар, жұмбақтар, саусақ гимнастикасы, тыныс алу жаттығулары, т.б/. Мнемотехника - балалардың қоршаған орта, табиғат туралы білімін кеңейтуге, әңгіменің барысын тиімді есте сақтауға, әңгімені айтып беруге және тіл дамытудағы іс-әрекеттерінің жүйесі. Мнемотехника - оңай жолдан қиынына қарай құрылады. Жұмысты ең оңай мнемоквадраттан бастап, жай ғана мнеможолдарға өтіп, сосын мнемокестеге өту қажет. Мнемокестенің мазмұны - ол графикалық немесе жартылай графикалық ертегі кейіпкерінің бейнесінің, табиғат құбылысының кейбір іс-әрекетінің, басты мазмұнды әңгіменің сюжеті. Ең бастысы – көрнекілік, тірек-сызба, бейнелеген суретіміз балаға түсінікті болуды жеткізу.

Схема - мнемокесте балалардың тілін дамытудағы дидактикалық құрал болып табылады. Оны біз сөздік қорын байыту үшін, әңгіме құруға үйретуге

көркем әдебиетті мазмұндауда, жұмбақ жасыру және шешуде, өлең жаттауда қолданамыз. Құрылған схема балаларға өз бетінше заттың ерекшеліктерің байқауға, олардың айтылу кезегін белгілеуге көмектеседі. Балалардың сөздік қорын байытады. Халық ауыз әдебиетінің тағы бір түрі-көркем шығармаларды мнемокесте арқылы жатқа айту білу. Мен өз тәжірибемде өлеңдерді жаттатуда бұл әдісті көп қолданам. Балалар өлеңдерді жаттай отырып, ойлайды, қиялдайды, ненің дұрыс, ненің дұрыс емес екенін ойлап отырып, саралайды, тілдері дамып, байланыстыра сөйлеуі қалыптасады.

Мұндағы көзделетін мақсат - табиғат құбылыстарына, тазалыққа, жыл мезгіліне байланысты өлең-тақпақтарды сызба арқылы жаттату. Мнемокестесін қолдана отырып, сөздік қорын молайту, тіл байлығын дамыту. Мысалы, нанды қастерлеу, тазалықты сақтау, өсімдіктерді, жәндіктерді қорғауды құрғақ сөзбен жаттатып қана қоймай, тірек түрінде үйретсе-балаларға түсінікті болады, балалардың оны жаттауға деген қызығушылығы артады, тез жаттап алады. Мен бұл әдістемемде өлең, тақпақтардың мнемокестесін алдым. Сызбалар әр түрлі топтың балаларына арнап дайындалған. Балалар өлең, тақпақты жаттағанды өте жақсы көреді. Тыңдағанды, әңгімелегенді ұнатады. Бірақ, барлығы тез ұғып алмайды: кейбіреуінде қиыншылықтар туындайды, тез шаршайды. Балалардың өлең, тақпақ жаттауға деген қызығушылығын арттыру үшін, мектепке дейінгі балалардың көрнекі - бейнелік кеңістігін бағдарлауға арналған мнемотехника тәсілдерін қолданамыз. Мнемосызбада кейіпкерлердің сызбалық бейнелері

салынған, табиғат құбылыстары, кейбір іс-әрекеттер, яғни, керек деп саналатын жайттар бейнеленеді. Сызба-суретке қарасаңыз бәрі қарапайым, түсінікті. Жаңа тақпақты үйренгенде де алдымен шығармада кездесетін жаңа сөздер талқыланады. «Оқу құралдарының мінезі - мектеп мінезінің айнасы», - деп атақты педагог, психолог, ақын Мағжан Жұмабаев айтқандай, біздің берер біліміміз, тәрбие жолына пайдаланатын әдістемелер мәнді, жұмыр болуы керек. Балаға тән білім баланың ақылына лайықталып, талабын шабыттандыратындай, ойын оятарлық, іскерлігін дамытарлықтай, бастаған істің нәтижесіне жетуге тырысарлықтай нәрлі болуы керек.

Қорыта келіп айтатын болсақ аталған мнемотехника, мнемокестелер балабақшада балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктеріне сай пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың оқу қызметтерінде көрнекілік, мнемокестелерді кеңінен қолданған жөн.

Тәрбиеші – бала бойына білім нәрін себетін басты тұлға. Жаңа технология үрдісінің талабы- балаға білім беруде мақсатқа жету, іс-әрекеттері арқылы ойлау дағдыларын, таным белсенділігін арттырып, баланың жан-жақты дамуына және жаңалықты тез қабылдауына әсер ету.

Косымбаева Карлыгаш Кусановна

№13 "Балапан" бөбекжай бақшасының тәрбиешісі

Атырау облысы, Атырау қаласы

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ТРИЗ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көп нұсқалық қағидасы бекітілген, бұл білім мекемелерінің мұғалімдеріне, педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны қолдануға, педагогикалық процесті кез-келген үлгімен, тіпті авторлық үлгімен құруға мүмкіндік береді. Осыған сәйкес және оқытудың тиімділігін арттыру мақсатында жаңа білім парадигмасына сүйене отырып, Генрих Саулович Альтшуллер жасаған ТТШТ (ТРИЗ) технологиясын мектепке дейінгі мекемелерге қолдануға болады.

ТТШТ-өнертапқыштық тапсырмаларды шешу теориясы. Негізін салушы – Генрих Альтшуллер. Оның технологиясының басты идеясы техникалық жүйелер белгілі бір заңдармен туындап, дамиды: бұл заңдарды тануға болады және өнертапқыштық тапсырмаларды шешу үшін қолдануға болады.

Г.С.Альтшуллердің ТТШТ технологиясы мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін, тапқырлығын, шығармашылық елестетуін, диалектикалық ойлауын дамыту үшін бала - бақшаларда табысты қолданылады. ТРИЗ мақсаты – балалардың ой-өрісін дамытумен қатар, жүріп жатқан үдерісті түсіндіре отырып, жүйелі ойлауынуға үйрету. Тәрбиешілердің қолына балалардың қоршаған ортаның қайшылықтары мен біртұтастығын ұғынуға қабілетті шығармашылық қасиеттерін нақты практикалық тәрбиелеу құралын беру. Балалармен жұмыс жасаудың негізгі құралы педагогикалық ізденіс болып табылады. Педагог балаларға дайын білім бермеуі керек, олардың алдында ақиқатты ашпауы тиіс, ол ақиқатты өзі табуы қажет. Егер балалар сұрақ қоятын болса, сол уақытта дереу жауап бермеуі керек. Керісінше, ол өзі не ойлайтындығын сұрауы қажет. Оны талқылауға шақыру керек. Жетелеуші сұрақтармен баланың жауапты өзі тапты деуге алып келуі керек.

Егер бала сұрақ қоймаған жағдайда, педагог қайшылықтарды атап көрсетуі тиіс. Баланы жауапты табу жағдайына, яғни құбылыс немесе заттың

тануы және қайта түрленуінің тарихи жолын қайталауы керек жағдайға қояды. Мәселен, тәрбиеші балаларға ағаштың қасиеттері туралы білім бере отырып, «Егер жерде ағаш болмаса не болар еді?» деген сұрақтан бастауы мүмкін. Балалар өздерінің ой-пікірлерінің нұсқаларын айта бастайды. Одан кейін: «Ағаш несімен пайдалы?» деп сұрақ қояды. Жауаптардың түрлі нұсқалары айтылады, кейбір жауаптар қайталанғанымен, ағаштың жаңа қасиеттері мен ерекшеліктері ашылады. Сонымен қатар ТТШТ – ақылдылардың, құрастырушылардың, ізденушілердің символы, яғни балалардың қаншалықты абстрактылы ойлауын, қиялдауымен бақылағыштығын, зейіндерін ертерек дамытудың жолы. Мектепке дейінгі жасқа бейімделген ТТШТ технологиясы «Шығармашылық-барлығында» ұраны аясында баланы тәрбиелеу және оқытуға мүмкіндік береді. Балабақшада мұндай технологияны қолдану мақсаты, бір жағынан ойлаудың мынадай қасиеттірін: икемдік, қимылдық, жүйелілік, шығармашылық ойлауды дамытады. Қазіргі заман талабына сай барлық әдіс-тәсілдер, жаңа технологиялар мектепке дейінгі мекемелерде балаларға білім беруде өте қажет. Оның ішінде балаларға экологиялық тәрбие беруде ТТШТ технологиясы өте тиімді. Технологияның тиімді жағы баланы сөйлетеді, тілін дамытады, балалардың жаңа тақырыпты түсінуіне кең мүмкіндік береді. Балабақша балаларына ТТШТ технологиясы жан-жақты шығармашылдық ұранымен баланы оқытуға, тәрбиелеуге септігін тигізеді. Дарынды бала тәрбиелеу үшін балалық шақтан бастап шығармашылық қабілетті қалыптастыру керек, яғни мәселелерді шешу, қоршаған ортаға ерекше көзқараспен қарау. ТТШТ технологиясы балаларға адамгершілікке, сүйіспеншілікке тәрбиелейді. Мектепке дейінгі бейімделген ТТШТ технологиясы жан-жақты шығармашылық ұранымен баланы оқуға, тәрбиелеуге септігін тигізеді. Бұл технологияда:

балаға еркіндік беру
 экологиялық тәрбие беруде баланың сөзін бөлмеу
 олардың жауаптарына қуану, таңқалу
 баланың сөзін бөлмеу,
 балалардың жоғары белсенділіктерін және тең құқылықты ұстау
 тапсырмаларды фантазиялық жағдайда немесе хикая түрінде ұсыну
 күрделі тапсырмаларды беруге қорықпау.

Бір сөзбен айтқанда ТТШТ тәсілін қолдану баланың жағдаяттарды шешуде өз ойларын, пікірлерін және көз-қарастарын еркін жеткізу қабілеттері жетіледі. Ең маңыздысы – балалардың қиялдау белсенділіктері оянады. Баламен жұмыс жасауда тәрбиеші балаға дайын білім бермей, ақиқатты ашпай оларды үйрету.

Дарындылық – ол балалық шақтан бастап шығармашылық қабілеті артылған және мәселелерді шешу, қоршаған ортаға ерекше көзқараспен қарайтын тұлға.

Шығармашылық – ол бала өз бетінше жаңа бір бейне құрумен сипатталады, яғни іс – әрекеттің қандай түрінде болсын жаңалық ашу арқылы, өзіндік және даралық дамудың бір көрінісін байқатқан жағдаймен түсіндіріледі.

Ең маңыздысы – балалардың қиялдау, бейімделу, қозғалу, жүйелеу, диалектикалық ойлау қабілеттері дамып, екінші жағынан іздену белсенділіктері, жаңалыққа талпынуы, сөйлеуі, қиялдау қабілеттері жетіледі.

Қорыта айтқанда заманымыздың болашағы – жас ұрпақтың ой – өрісін жоғарлату, тілдік, шығармашылық, әлеуметтік, таным және денсаулық құзіреттіліктерін арттыру, рухани байлығын, тапқырлық тапсырмаларды шешу теориясының негізгі түсініктерімен таныстыру, проблемалық жағдайдан шығу жолын іздеуде алған білімдерін қолдануға үйрету, әрбір тәрбиешінің міндеті деп ойлаймын.

Аймаганбетова Д.З.

Мамырханова А.С.

Кожакметова А.Т.

Колледж ЭБП КЭУК, Казахстан

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ – ТРЕБОВАНИЕ ВРЕМЕНИ

У каждого преподавателя есть свой наработанный опыт в педагогической деятельности. Ни для кого не секрет, что интерес к учебной деятельности у студентов резко возрастает, если на занятиях применяют наряду с интерактивными методами и игровые технологии обучения. Качество и эффективность урока зависят от многих взаимосвязанных факторов.

В последние годы в педагогической практике в зависимости от цели, ведущих методов, технологий и видов деятельности преподавателей и студентов при объяснении и закреплении материала, при проверке знаний, умений и навыков студентов, применяют разнообразные нетрадиционные типы уроков.

Для достижения поставленных целей и реализации творческого потенциала обучающихся, мы используем некоторые виды нестандартных уроков:

1. Урок творчества:

Студенты разбиваются на несколько групп

Каждая группа получает задание.

Студентам предлагается придумывать веселые и интересные рассказы, используя свои знания, полученные на предыдущих занятиях.

Студенты создают собирательный литературный портрет героя нашего времени.

2. Урок – соревнование.

За несколько дней до урока группа делится на три команды и судейскую бригаду. Непосредственно на занятиях каждая команда задает противоположной стороне вопросы. В команде роли распределены так, что один или несколько человек отвечают за направление, тему или возможный вопрос. Перед ответом дается тридцать секунд для обсуждения. Судейская бригада ставит баллы каждому участнику команды в целом преподаватель играет роль консультанта. Учитываются знание, понимание, остроумие, юмор, реакция, оригинальность ответов.

Интегрированные уроки.

Такие уроки предполагают объединение разных видов учебной деятельности и разных предметов в единое целое для быстрого и прочного достижения цели. Занятие проводится совместно с учителями спец.предметов, с учетом согласованности действий преподавателей. На таких занятиях происходит углубление одних и тех же понятий, являющихся необходимым для употребления на практике.

Таким образом, нестандартные уроки используются на уроках как для изучения нового материала, так и для закрепления.

Внедренные элементы образовательных технологий предусматривает сочетание различных форм работы. При обучении русскому языку необходима сформировать у студентов коммуникативную и интеллектуальную потребность в восприятии, осмыслении и употреблении слов этого языка, создать такие ситуации, при которых у них возникло желание говорить на изучаемом языке. На уроках можно использовать наиболее эффективные методы и приемы работы такие, как:

- мозговая атака;
- диаграмма Венна;
- упражнения творческого характера;
- Дилемма;

Качество образования студентов начинается с образованности педагога, которая предполагает высокий уровень научной, мыслительной, нравственной культуры. Важен, нужен думающий, рефлектирующий, креативно, позитивно мыслящий педагог. Каждый преподаватель должен работать над совершенствованием своего профессионального мастерства, постоянно

анализировать свою деятельность, занимается рефлексией, проводить мониторинговые исследования качества образовательного процесса. Для этого надо заниматься самообразованием, быть постоянно в курсе современных требований.

Успех каждого педагога обусловлен его отношением к своему профессиональному уровню. Педагог – это, прежде всего, индивидуальность, учитывая и уважая которую можно многого достичь в обучении и воспитании. К.Д. Ушинский считал, что главным признаком педагогического мастерства может быть творчество учителя. Путь к нему лежит через самосовершенствование, осознание себя в педагогическом процессе как творца. Формируя свой стиль работы, учитель овладевает способами самопознания и самоанализа педагогического опыта.

Список литературы

1. Гинкель Г. Проблемы институционального изменения: диалог и управление, основанное на взаимодействии. Утрехт, Нидерланды, 2016.
2. Лещинер Р., Разу М., Старостин Ю. Подготовка менеджеров в США. Экономические науки, N 4, 2011, с. 59 – 68.
3. Тенденции развития информационных технологий. Мир ПК, 5/96, с. 132-134.
4. 10 технологий, которые ... должны быть вам известны Мир ПК, 6/2016, с.136-141.
5. Писарев М. Вокруг сети. Размышления о будущем глобальных сетей. CompUnity, 5-6/2006, с.81-84.
6. Храмцов П. Internet в сетях гипермедиа. Открытые системы сегодня, 14/2010, с.1,11.

Абдишова Акнур Мерекебаевна

*«Бөбек» Ұлттық ғылыми-практикалық, білім беру және сауықтыру орталығы
«Өзін-өзі тану» Адамның үйлесімді дамуы гуманитарлық колледжінің
оқытушысы, п.ғ.м
Алматы қ.*

СТУДЕНТТЕРДІҢ КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Қазіргі таңда жоғары оқу орындарында болашақ мамандарды даярлау ісін қайта қарау, оның мазмұны мен құрылымын өзгертуді ғана талап етпей, сонымен қоса оның бүкіл бағдар бағытын түбегейлі жетілдіруді керек етіп отыр. Себебі, қай саладан болса да өз мамандығының шебері, өздігінен ізденуге мүмкіндігі бар, кәсіби деңгейі жоғары маман даярлау мәселесі қазіргі заманның басты талабына айналды.

Білім беру жүйесінде ақпараттық технологияларды пайдалану деңгейін «ақпараттық революция» деп атауға болады, өйткені қол жетерлік табыстар мыналар:

ақпаратты ұсынудың жаңа формасы. Қызықты, жанды немесе алдын ала жазылған мультимедиялық ақпарат тек мәтін емес, графикалық бейнелерден, анимациядан, дыбыстан және видеоүзінділерден құралып, Internet желісі арқылы беріледі немесе басқа телекоммуникациялық құралдар арқылы компакт-дискілерге жазылады;

жаңа кітапханалар. Интеллектуальдық ресурстар көлемі және табыстары өседі. Internet электрондық кітапхана каталогтарымен бірігіп, жер қашықтығы мен уақыт айырмашылығына қарамастан, зор ақпараттар көлемін жинауға қол жеткізеді. Әрине, мұндай кітапханалар онда сақталатын ақпараттарға толық жол аша бермейді;

оқу сабақтарының жаңа формалары. Студенттер мен оқытушылардың виртуальды семинарлар және лабораториялар режимінде бірігіп жұмыс жасауы, сонымен бірге жаңа синхрондық мүмкіндік пайда болды. Бірқатар студенттер үшін мұндай жұмыс формалары анағұрлым ыңғайлы, өйткені дәстүрлі оқытуға

қарағанда, оларға өз мүмкіндіктеріне қарай, өздеріне қолайлы графикпен жұмыс жасау және артық ескертулермен кездеспей отырып ашу қызықты;

Студенттердің коммуникативті құзыреттілігін бұқаралық ақпараттық құралдар (БАҚ) арқылы қалыптастыру – білім беру жүйесін жетілдірудің маңызды шарттарының бірі. Осы тұрғыдан қарастырғанда, қазіргі уақытта ақпарат құралдарының мүмкіндіктерін ескермей рухани өмірдің қай саласындағы да әлеуметтік-мәдени дамуды елестету қиын болса, олардың ең алдыңғы қатарында білім беру жүйесі тұр.

Бүгінгі күні шетел ғалымдарының еңбектеріндегі кәсіби құзыреттілік аықтамалары «тереңдетілген білім», «міндетті шешудегі теңдік жағдайы», «қызметті орындаудағы қабілеттілік» (Britell G.K., Blank W.E.) және басқалар бұл ұғымның мәнін толық аша алмайды [1].

Білімнің тұлғалық және әлеуметтік мәнін байланыстырудағы құзыреттіліктің маңыздылығына тоқтала келе, А.В. Хуторской оны қазіргі білім берудегі дағдарыстан шығудың бір жолы және жеке тұлғаның өзара байланысты сапаларының үйлесімі ретінде қарастырады [2].

«Құзыреттілік» және «құзырет» ұғымдары мәселесін талдаған ғалымдардың (Дж. Равен, Р. Уайт, Н. Хомский, А.В. Хуторской, Н.В. Кузьмина, А.К. Маркова т.б.) пікірлеріне сүйене отырып, И.А. Зимняя білім берудегі құзыреттіліктің ұғым ретінде қалыптасуының үш кезеңін ұсынады:

Бірінші кезең (1960-1970) ғылыми аппаратқа «құзыреттілік» категориясының енуімен, құзыреттілік, құзырет ұғымдарының шектеулілігінің алғы шартының жасақталуымен сипатталады. Осы кезден бастап грамматиканың өзгерушілік қызметі мен тілдерге оқыту теориясында тілдік құзыреттіліктің әртүріне зерттеу жүргізіле бастады, «коммуникативті құзыреттілік» ұғымы енгізілді.

Екінші кезең (1970-1990) тілдерге оқыту теориясы мен практикасында және басқарудағы, жетекшіліктегі, менеджменттегі кәсібилікке, қарым-қатынас мәдениетіне үйретудегі «әлеуметтік құзыреттілік» ұғымының мазмұнының анықталуымен байланысты.

Бұл кезеңде құзыреттіліктің мәнін ашуға ұмтылыс жасалды. И.А. Зимняя мен Дж. Равеннің еңбектеріне сүйене отырып, бұл ұғымның мазмұны бір-біріне байланыссыз, біреулері когнитивтік, біреулері эмоционалдық салаға жататын

көптеген құзыреттіліктерден тұратынын анықтады. Бұл компоненттер тиімді тәртіп түрі ретінде бір–бірін ауыстыруы да мүмкін. Ол өз еңбектерінің бірінде үш топқа біріктірілген он негізгі құзыреттіліктерді қарастырады:

1) адамның жеке тұлғалық іс-әрекет пен қарым-қатынас субъектісі ретіндегі құзыреттіліктер;

2) адамның өзара іс-әрекеті мен әлеуметтік саласына қатысты құзыреттіліктер;

3) адамның іс-әрекетіне қатысты құзыреттіліктер [3].

Демек, біздің пікірімізше «компетенция» (құзыр) тұлғаның мәселелер шеңберінде жақсы хабардар екенін білдіреді демекпіз. Осы негізгі ұғымнан (терминнен) «компетентный» (құзыретті) және «компетентность» (құзыреттілік) туындайды. Құзыретті болу үшін құзырды игеру керек, ал құзыреттілік тұлғаның сапалық қасиеті – қабілеттілікті сипаттайды». Олай болса, жоғары сынып оқушыларының білім алуында коммуникативті құзыреттілікпен қатар медиақұзыреттілікті меңгеруі маңызды.

Студенттердің коммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған оқу үдерісін ұйымдастырудың мынадай ерекшеліктерін атауға болады:

- оқытудың іс-әрекеттік сипаты;
- оқытудың проблемалық сипаты;
- рефлексия негізінде өз бетінше білім алу принципі;
- ақпараттық технологияларды пайдалану.

Бүгінгі күні ақпараттық технологиялар білім берудегі аса қуатты құралдардың бірі болып табылады. Интернет қорларды білім беруде кеңінен пайдалану ақпарат көлемінің ұлғаюымен, оған енудің жеңілдігімен, сондай-ақ, кеңістіктік-уақыттық байланыстардың шектелмеген болуымен байланысты [4].

Интернет-технологияны білім беру үдерісінде қолданудың дидактикалық ұстанымдары деп оқыту мазмұнын талдауды, оқыту үдерісін ұйымдастыру мен жүзеге асыруды қамтамасыз етудегі бастапқы шарттарды түсінеміз. Дидактикалық ұстанымдар оқу үдерісінің белгілі заңдылықтарына сүйенетін және білім алушының психологиясын ескеретін, оқыту үдерісін ұйымдастыру ерекшеліктерін бейнелейтін нормативті негіздер болып табылады [5].

Пайдаланылган әдебиеттер

1. Делор Ж. Образование сокрытое сокровище//Доклад на сессии ЮНЕСКО. -1996. -23 с.
2. Хуторской А.В. Ключевые компетенции: технология конструирования, //Народное образование. -2003. -№5. -С.58-62.
3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования// Высшее образование сегодня. – 2003. -№ 5. -С. 34-42.
4. Беркимбаев К.М., Мухамеджанов Б.К., Нышанова С.Т., Керимбаева Б.Т. Использование интернет-ресурсов при обучении иностранным языкам в вузе. // ВЕСТНИК Российского университета дружбы народов, Серия ИНФОРМАТИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ. №2.– Москва 2012, стр 98-104.
- 5 Беркімбаев К.М., Дарибаев Ж.Е., Нышанова С.Т., Керимбаева Б.Т. К вопросу об использовании информационно-компьютерных технологий для подготовки конкурентноспособных специалистов в ВУЗе. Вестник ҚазНПУ хабаршысы №1, Алматы 2012.53-57 бб.

**аға оқытушысы, полиция подполковнигі Ө.А. Тұрғанов,
оқытушысы, полиция капитаны А.Б. Курумбаева**

*Қазақстан Республикасы ІІМ Б.Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы
Қылмыстық құқық және криминология кафедрасының*

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМЫТУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Елбасы Н.Назарбаевтың 2014 жылғы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты халыққа Жолдауында даму мүмкіндігі шектеулі адамдарға қолдау мен көмек көрсету мәселесіне арнайы тоқталғаны белгілі. Атап көрсетсек, «...мүмкіндігі шектеулі азаматтарымызға көбірек көңіл бөлу керек. Олар үшін Қазақстан кедергісіз аймаққа айналуға тиіс. Бізде аз емес, ондай адамдарға қамқорлық көрсетілуге тиіс – бұл өзіміздің және қоғам алдындағы біздің парызымыз.

Білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі қағидаттарына баршаның сапалы білім алуға құқықтарының теңдігі; әрбір адамның зияткерлік дамуы, психикалық-физиологиялық және жеке ерекшеліктері ескеріле отырып, халықтың барлық деңгейдегі білімге қолжетімділігі жатады («Білім туралы» ҚР Заңының, 3-бабының, 1, 2-тармақтары). Инклюзивті білім беру баршаның сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған білім беру жүйесін тарату процестерінің бірі болып табылады. Ол балалардың дене, психикалық, зияткерлік, мәдениетникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беру ортасына айрықша білім алу қажеттіліктері бар балаларды қосуды, барлық кедергілерді жоюды, олардың сапалы білім алуы үшін және олардың әлеуметтік бейімделуін, социумға кірігуін көздейді.

Инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері адам құқығы саласындағы негіз болатын халықаралық құжаттарға сәйкес әзірленген және әлемдік үрдістерді, білім беру саласындағы әлемдік практиканың жетістіктерін және қазақстандық білім беру жүйесін дамытудың басым міндеттерін ескеріп әзірленген.

Әркімнің білім алуға құқығы бар. Кез-келген мемлекеттің міндеті - барлық азаматтарға білім алуға мүмкіндік беру. Бұл дәл инклюзивті білім беру бағдарламасының мақсаты.

Инклюзивті білім - денсаулық, экономикалық мәртебесі, әлеуметтік жағдайы, этникалық шығу тегі, тілі, діні, жынысы және жеке қабілеттерінің айырмашылығына

қарамастан, барлық балаларды жалпы білім беру процесіне тартуға бағытталған мемлекеттің білім беру саясатының құрамдас бөлігі.

Қазіргі уақытта инклюзивті білім беруді енгізу әлемде кеңінен таралып, барған сайын танымал бола бастады. Алайда, кешенді оқыту мәселесі баяғыда көтерілген болатын. Қалыпты дамуы бар балаларды және ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды бірлесіп оқыту идеясын алғашқылардың бірі болып Л.С.Выготский (1896-1934) жасаған. Ол арнаулы мектептерде оқып жүргенде бала сыртқы әлемнен оқшауланған, және өзін қоғам үшін қажет емес деп санай отырып, өзін жабады деп сенді. Ол белгілі бір физикалық және / немесе психологиялық кемістігі бар балалардың толыққанды дамуы үшін қалыпты даму қабілеті бар балалар қоғамынан шығарылмайтын білім беру жүйесін құру қажет деді.

Инклюзивті білім беруді жүзеге асырудағы кедергілердің бірі - мектептердің инклюзивті білім беруге дайын еместігі. Жалпы білім беретін мектептердің ғимараттары ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытуға қойылатын талаптарға жауап бермейді. Кедергілер сөзсіз табалдырықтан басталады, өйткені көптеген мектептерде мүгедектігі бар балалар оқу орны ғимаратына немесе сыныпқа кіруі керек болатын пандустар мен лифтілер жоқ. Ғимараттардың ішінде көптеген табалдырықтар, ашық есіктер, тар дәліздер бар. Сыныптар, асханалар мен дәретханалар ондағы немесе басқа да физикалық кемістігі бар балаларды ешқандай жағдайда қамтамасыз етпейді.

Қазақстанда көптеген елді мекендер бар екенін ескеру қажет, олар қалалардан шалғай орналасқан. Онда тұратын ерекше білімге қажеттіліктері бар балалар инклюзивті білім берумен қамтылмайды.

Тағы бір маңызды мәселе - ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқытуда мұғалімдердің қабілетсіздігі. Орта мектептерде жұмыс істейтін мұғалімдер арнайы психология және түзету педагогикасы бойынша білім алған жоқ. Олар ондай балалармен қалай қарым-қатынас жасау керектігін және тағы 20 оқушы отырған сыныпта оны қалай оқыту керектігін білмейді. Көптеген мұғалімдер өздеріне жүктелген жауапкершілікті көтере алмайтындықтан қорқады. Сонымен қатар, оқу процесінде әр баланың физикалық және ақыл-ой мүмкіндіктерін ескеретін оқу бағдарламаларының жоқтығы жағдайды қиындатады.

Қорыта айтқанда, бала – ата-ана – педагог, отбасы және білім беретін ұйымдар арасындағы сабақтастықтың ойдағыдай жүзеге асуы тұлғаның әлеуметтік бейімделуінің алғы шарттарының бірі болмақ. Біз, балалар үшін бала өз әрекетінің қатысы мен керектігін сезінетіндей жағдай жасауымыз керек. Мемлекетіміздің әрбір азаматы – ұлттық құндылықтарымыз, әр баласы еліміздің ертеңі екенін ескерсек әрбір

мүмкіндігі шектеулі балалардың сапалы білім алып, азамат болып қалыптасуына жағдай жасау біздің міндетіміз. Инклюзивті оқыту – мүмкіндігі шектеулі балалардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Осы бағытты білім беру жүйесіне енгізу арқылы балаларды адамгершілікке, ізгілікке, қайырымдылыққа тәрбиелей аламыз. Сонымен қоса, инклюзивті оқыту үрдісі балаларды толеранттылыққа тәрбиелеудің бастауы болмақ. Мүмкіндігі шектеулі жандарға деген мемлекет тарапынан көрсетілетін көмек етек жинап, ел болғалы толастамақ емес. Дегенмен бұл әрине мұндай жағдайда аздық, әлі де болса ойланарлық жағдай. Десек те, даму мүмкіндігі шектеулі жандар үшін ел тарапынан бөлінетін көмек пен қамқорлық шектелмесе екен деген ойдамын. Бұл жандар ондай өмірді таңдап алмаса керек.

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктерін және жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білімге тең қол жеткізуін қамтамасыз ететін үдеріс.

Мемлекет инклюзивті білім берудің мақсатын іске асыра отырып, білім берудің барлық деңгейінде даму мүмкіндіктері шектеулі азаматтарға олардың білім алуына, дамуындағы ауытқуды түзетуіне және әлеуметтік бейімделуіне арнайы жағдайлар жасауды қамтамасыз етеді. Инклюзивті білім беру әр балаға оның мұқтаждығына және басқа мән-жайларға байланыссыз, өз әлеуетін және білім алуға құқығын іске асыруға мүмкіндік береді. Инклюзивті білім берудің артықшылығы оқушылардың араласуында. Қатынасу – білім беру басталатын нүкте. Мұғалімдер балалармен, оқушылар мұғаліммен және бір-бірімен қатынасуы тиіс.

Бүгінгі таңда ерекше білім алу қажеттіліктері бар балалар саны 144 783 баланы құрайды, оның ішінде 96 555 мектеп жасында және 48228 мектепке дейінгі жаста.

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында 2019 жылға қарай:

мектепке дейінгі ұйымдардың 30%; мектептердің 70% инклюзивті білім беру үшін жағдай жасау;

психологиялық-педагогикалық түзеу және психологиялық-педагогикалық консультациялар кабинеттері желісін кеңейту.

Қазіргі уақытта ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға 13 оңалту орталығы, 149 психологиялық-педагогикалық түзеу кабинеттері, 58 психологиялық-медициналық-педагогикалық консудьтацияларды, педагогикалық -коррециялау қолдауды көрсетуде.ИПБТ жүйесінде мүмкіндігі шектеулі жандар қатарынан мамандарды даярлау ісін 178 колледж жүргізуде. Аталмыш санат студенттерінің

контингенті 3 мыңға жуық адам құрайды. «Дефектология» мамандығы шеңберінде кадрларды даярлау елдің 17 ЖОО-да жүргізіледі. Бұдан басқа педагогтардың біліктілігін арттыру бойынша жұмыс жүргізілуде. 3 жыл ішінде 2771 педагог инклюзивті білім беру бойынша біліктілігін арттыру курстарынан өтті.

Қазіргі уақытта республикадағы арнайы білім беру ұйымдарының жартысына жуығы мүмкіндігі шектеулі балалардың танымдық дамуын ынталандырушы мультимедиялық білім беру жүйесімен жабдықталған. Арнайы мектептердің 20 % - ында интерактивті тақталар орнатылған. Ғаламторға қосылған арнайы мектептер саны шамамен 95 %, білім беру арнайы мекемелерінің 41 % логопедтік жаттықтырғыштармен, 37% — есту-сөйлеу жаттықтырғыштарымен жабдықталған.

Әр оқушыға арналған жеке даму бағдарламасы олардың өзіндік дарындылығын ашып, өмірдегі өз орнын, өз мамандығын табуға көп көмек болар еді. Егер жалпы білім беретін ордаларда жоғарыда айтылған ұсынылымдарды есепке алып, сол бойынша инклюзивті білім беретін болса, мүмкіндігі шектеулі балалар да басқа балалардан қалыс қалмайтыны хақ.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Президентінің № 1118 Жарлығы «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 - 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы» - Астана, 2010 .- 7 желтоқсан.
2. «Инклюзивті білім беру мәселесі туралы». №1 ҚАСУ Хабаршысы - 2011 ж.
3. Сүлейменова Р.А. «Инклюзивті білім беру мәселесі туралы». // «Ашық мектеп», № 06 (147), тамыз 2015 ж.
4. Саламанкада ерекше қажеттіліктері бар адамдарға арналған білім беру саласындағы қағидаттарды, саясат пен тәжірибені жариялау. ЮНЕСКО және Білім және ғылым министрлігі. - Испания, 1994.
5. Елисеева Г. Г. «Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2020 жылға дейінгі мемлекеттік бағдарламасы аясында жалпы білім беретін мектептерде инклюзивті білім беру процесін қалыптастыру». // «Ашық мектеп», № 06 (147), тамыз 2015 ж.

Викладач Іщенко Т.М

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Динамічні зміни в українському суспільстві, процеси глобалізації, інтеграції та диверсифікації суспільства актуалізували підготовку студентів педагогічних спеціальностей до формування самоосвітньої компетенції. Професійна підготовка майбутніх вчителів є соціально-педагогічною системою, що спрямовується на формування ціннісних орієнтирів майбутнього фахівця з метою професійно-особистісного саморозвитку та самовдосконалення. Тому основною вимогою освіти на етапі професійної підготовки студентів є не просто формування в майбутніх вчителів самоосвітньої компетентності, а розвиток таких якостей особистості, як самостійність, комунікабельність, соціальна та професійна відповідальність, творчий підхід до справи, вміння постійно вчитися й самовдосконалюватись тощо.

Враховуючи традиції вітчизняної освіти і тенденції розвитку освіти за кордоном, основою інтеграції знань висувуються гуманітарні знання, що розкривають закономірності розвитку та реалізації особистості у професійній діяльності. Гуманітарні дисципліни формують особистісні риси, необхідні професіоналу в умовах нових ринкових відносин. Крім того, міжнародний досвід показує, що в останні десятиліття зростає роль гуманітарної освіти, збільшується культуроємність знання як основи розвитку особистості. У процесі професійної підготовки майбутніх вчителів педагогічних спеціальностей до самоосвітньої компетентності відбувається цілеспрямований самоаналіз і корегування професійно важливих якостей особистості, підвищується відповідальність за прийняття рішень, формуються вміння прогнозування результатів, вміння вибору оптимальних дій.

Важливе місце в структурі професійно-ціннісних орієнтацій займає готовність до самоорганізації в професійній діяльності, до самостійного формулювання своїх моральних обов'язків та їхнє виконання; здійснення самоконтролю і самооцінки.

У контексті сучасних вимог та актуальних суспільних запитів, формування самоосвітньої компетентності майбутніх вчителів педагогічних спеціальностей неможливе без розвитку їх комунікативного потенціалу. З огляду на це однією з

особливостей підготовки майбутніх фахівців є формування комунікативної компетентності. Нові серйозні вимоги висуваються до володіння іноземними мовами в обсязі, необхідному для міжособистісного спілкування та користування іноземною літературою та інформацією, знанням міжнародного, ділового та професійного етикету.

Майбутні вчителі покликані бути не лише хорошими спеціалістами, а й бездоганно володіти рідною та іноземними мовами, зокрема англійською, що є однією з найвідоміших європейських мов нашого часу. За своєю загальною технічною потужністю вона посідає перше місце. Застосування іноземної мови в багатьох галузях науки і техніки є потребою сучасного суспільства. Сучасні умови інтеграція фахових дисципліни та іноземної мови у формуванні самоосвітньої компетентності майбутніх вчителів педагогічних спеціальностей мають велике значення. Саме такий чинник розвиває у майбутнього фахівця необхідні особисті якості до самоосвіти, ознайомлюють студентів із загальнолюдськими цінностями, дають можливість ширше і глибше сприймати навколишній світ, формують у майбутнього вчителя сучасний світогляд.

Процес організації самоосвітньої діяльності студентів реалізується залежно від їхньої готовності до самоосвіти в орієнтовному, змістовому, операційному, психологічному аспектах, які попередньо вивчаються педагогом задля надання індивідуальної допомоги кожному в реалізації поставленого завдання. У контексті сучасних умов головним із таких завдань є посилення професійної підготовки компетентних вчителів педагогічних спеціальностей, які були б здатні самостійно здобувати і застосовувати знання на практиці, самовдосконалюватися як у професійному, так і в особистісному плані.

Проте у практиці професійної підготовки майбутніх вчителів недостатня розробка проблеми формування самоосвітньої компетентності виявляється у:

- а) низькій сформованості у випускників ВНЗ здатностей самостійно оволодівати новими знаннями;
- б) надто обмеженому включені у навчальний процес сучасних методик самоосвітнього навчання студентів.

В умовах сучасного суспільства самоосвіта набуває особливої актуальності, оскільки орієнтує майбутнього вчителя на самостійний вибір творчого завдання, націлює на систематичний самоконтроль самоосвітньої діяльності, самооцінку своїх інтелектуальних і найбільш значущих для фахівця особистісних якостей, розвиває пізнавальний інтерес. Сьогодні простежується тенденція зміни ставлення до самоосвіти у всьому світі, відбувається перехід від самоосвіти як педагогічної

технології, яка передбачає підвищення кваліфікації, вдосконалення професіоналізму фахівців, до самоосвіти як способу життя.

Самоосвіта – це організована, самостійна, систематична, пізнавальна діяльність, спрямована на досягнення суспільно значущих освітніх цілей, задоволення пізнавальних інтересів, загальнокультурних і професійних запитів і підвищення професійної кваліфікації; будується зазвичай за зразком систематизованих форм навчання, але регулюється самим суб'єктом.

«Список літератури:»

1. Атаманюк В. В. Самостійна робота у вищому навчальному закладі / В. В. Атаманюк, Р. С. Гуревич // Наукові записки. Серія : Педагогіка і психологія. - Вінниця. - 2002. - Вип. 6. - Част. 1. - С. 61-64.
2. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчальний посібник / Л. В. Барановська. – К. : НАУ, 2015. – 240 с.
3. Бобрицька В. І. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх викладачів вищої школи / В. Бобрицька // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : збірник наукових праць. – 2013. – № 23. – С. 29–33.
4. Бухлова Н. В. Сутнісний зміст поняття “Самоосвітня компетентність” / Бухлова Н. В. // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2008. – № 1 – С. 4. Гура О. І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу : теор.-методолог. Аспект / О. І. Гура; Гуманіт. ун-т “Запорізьк. ін-т держ. та муніцип. упр.” – Запоріжжя : ГУ “ЗІДМУ”, 2006. – 332 с.
5. Іщук Н. І. Роль самостійної роботи у підготовці студента до професійного спілкування / Н. І. Іщук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. пр. – Випуск 5 / Редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ – Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. – С. 247–251.
6. Компетентність саморозвитку фахівця : педагогічні засади формування у вищій школі : монографія / За ред. Н. В. Кічук. – Ізмаїл, 2007. – 236 с.
7. Пасічник О. О. Підвищення комунікативної компетентності соціальних педагогів як педагогічна проблема / О. О. Пасічник // Педагогічний альманах : Збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : РІПО, 2010. – Випуск 5. – С. 219–223.

Патракова Н.Н. Артемьева М.Ю.

*КГУ «Детский сад № 62 для детей с нарушениями речи»
акимата города Усть-Каменогорска.*

ЗНАЧЕНИЕ СИМВОЛИЗАЦИИ В ОБУЧАЮЩЕМ ПРОЦЕССЕ.

Символ заставляет задуматься,
он зовет к интерпретации.
Поль Рикер.

Человек с момента своего рождения помещен в мир культуры. В этом мире накоплен и закреплён огромный общечеловеческий опыт.

Человеку необходимо не только усвоить этот опыт, но и преобразовать на его основе естественные возможности и способности, что приведет к созданию собственного пути по жизни.

Проблему усвоения жизненного опыта решал А.Н. Леонтьев: «Человек в ходе своей жизни усваивает опыт человечества, опыт предшествующих поколений людей, это происходит именно в форме овладения им значениями и в меру этого овладения».

Дети растут и развиваются не только в мире реальных вещей, но и в мире условностей, знаков, символов, обозначений, и поэтому они поставлены перед необходимостью овладеть ими и использовать их. Чем глубже и тоньше познание мира, тем большим количеством знаков и символов наполняется сознание ребенка и тем проще ему оперировать самым отвлеченными символами.

Установлено, что чем более развита символическая функция, тем богаче для осмысления и познания становится окружающий мир. Уровень развития знаковой функции определяет успешность обучения ребенка в школе.

Культура представлена система знаков. Эта системная организация знаков как бы задает, проецирует системную организацию психической деятельности. Ребенок, попадая в ту или иную культуру, должен освоить различные семиотические системы, которые прежде чем вступить в качестве орудий психической деятельности, должны стать объектом усвоения. Наука,

живопись, музыка, театр, литература имеют свои языки и тексты, которые мы и учимся читать.

Средства и способы опосредования создают (могут создавать) новые форматы в психической реальности человека.

В роли средств выступают различные образования, которые лучше всего нужно назвать медиаторами. Способы их использования определяются как свойствами материала, из которого состоит медиатор, так и их функциональным назначением.

Средства опосредования существуют в виде движения, слова, мифа, символа, знака и образа. Каждый из них отличается способами использования, так как представляет собой разный культурный материал, в то же время они выполняют в сознании символическую функцию.

Согласно Л.С. Выготскому, средства диктуют всю структуру процесса поведения, знаки преобразуют структуру деятельности, психических процессов, превращая их в системы.

Л.С. Выготский отмечал в качестве важнейшего отличительного признака всех психических функций «знаковую организацию», которая предполагает сложноуровневую структуру.

Опираясь на классификации знаково-символических средств, представленные в монографиях Е.Е. Сапоговой и Н.Г. Салминой схематизация представляется и как вид знаково-символической деятельности, с помощью которой ребенок может изучать окружающую действительность.

В схематизации знаково – символические средства выполняют ориентировочную роль, заключающуюся в структурировании реальности, обнаружения связи между явлениями. В схематизации в качестве заместителя реальных объектов вступают схемы.

Знак – любой материальный чувственно воспринимаемый элемент действительности, выступающий в определенном значении и используемый для хранения и передачи некоторой идеальной информации о том, что лежит за пределами этого материального образования.

Знаки, как вещи заместители, могут быть разнообразного качества, но их происхождение отчуждено от реальной психической жизни человека. Такими очевидно чуждыми вещами являются язык как система знаков, жесты,

математические, физические, химические формулы, разметка дорог, световая азбука, буквы алфавита, схемы и карты и.т.п. Использование их через действие замещения позволяет человеку через отношение к ним получить переживание наличия «Я» - особого проявления психической реальности, которое нельзя отождествить с ней полностью. Любая вещь может быть знаком другой, если человек, выполняя действие замещения, не теряет свое «я» в одной из них.

Человек создал системы знаков. Современные знаковые системы подразделяются на языковые и неязыковые.

Язык – система знаков, служащая средством человеческого мышления, самовыражения и общения. С помощью языка человек познает окружающий мир. Язык, выступая орудием психической деятельности, изменяет психические функции человека, развивает его рефлексивные способности. «Слово первоначально есть символ, идеал, слово сгущает мысли»

Язык всегда участвует в процессе предметного восприятия, становится орудием психических функций в специфически человеческой (опосредованной, языковой) форме, выступает средством идентификации предметов, чувств, поведения и.т.д. Язык развивается благодаря социальной природе человека.

В онтогенезе, присваивая язык с его исторически обусловленными значениями и смыслами, с его отношением к явлениям культуры, воплощенным в реальностях, определяющих существование человека, ребенок становится современником и носителем той культуры, в рамках которой формируется язык.

В психической реальности человека знак как медиатор появляется в результате действия замещения.

Игра – основной путь культурного развития ребенка в детском возрасте и, в частности, его символического, знакового развития. Работы А.В. Запорожца, Д.Б.Эльконина показали, что без того фундамента по освоению замещения, который создается игрой, невозможно было бы дальнейшее развитие семиотической функции. Однако практика показывает, что тот уровень развития, которого достигает ребенок обычно, проходящий в школу без рефлексии знаковых образований, становится недостаточным для полноценного формирования знаний.

Отдельную самостоятельную культуру иконических знаков представляют куклы, которые таят в себе особенно глубокие возможности

воздействия на психику ребенка в первую очередь. Кукла- иконический знак человека животного, изобретенный для обрядов.

В человеческой культуре кукла имела много значений. Она обладала изначально свойствами живого человека как антропоморфное существо и помогла ему как посредник, принимая участие в ритуалах. В языке есть доказательство возможного прежде одушевления куклы. К примеру, мы говорим «куклин» - кукле принадлежащий, даем кукле имя – знак ее исключительного положения в мире человека.

Кукла занимает пространство детской игровой деятельности и наделяется антропоморфными свойствами. Кукла – действующий персонаж театра кукол, тем самым, она является символическим знаком.

Символы – это особые формообразующие вещи, которые содержат в себе потенциал превращения без потери своего собственного качества и требует описания их как особой категории медиаторов.

Символ возникает из действия, но это специальное действие, целью которого является создание именно этого символа как средства опосредования самосознания. Символ – это результат самой себя преобразующей психической реальности, это отражение ее полифонической природы. Создание символов – проявление тех качеств психических функций, которые Л.В. Выготский называл натуральными.

Символ всегда особое индивидуальное образование, как бы конкретно он не выглядел, то есть в какой чувственной форме он не выступал. Он рождается в глубинах психики и транслируется в сознание, выполняя роль фактора для самоопосредования всей психической реальности.

Роль символа как медиатора человеческого развития, «духовной вертикали» человека достаточно полно представлена в психоанализе и глубинной психологии К.Юнга.

К.Юнг назвал символ «органом ассимиляции и интеграции».

Символы рождаются как естественное, спонтанное проявление психической жизни, подтверждающее ее вещественность. Они наполняют ее новыми качествами как проявление мыслей, фантазий, чувств, представлений, которые изменяют мир.

К примеру «мяч». Игры с мячом из кожи, шерсти или ткани, имеют во многих древних культурах культово-символическое значение, так как мяч соотносили с солнечным шаром, который перемещается по небу. В более поздних церковных обычаях мяч считался во время монастырских игр символом Христа.

Символический образ «отец», обозначающий высший авторитет и даже божественность (Бог – отец, отец семьи, отеческая забота, отечество и.т.д.) В глубинной психологии этот символ, упорядочивающий инстанции Супер – это (сверх –Я). Библейская религия носит однозначно патриархальные черты, которые были восприняты христианством («Отче –наш»). В алхимическом образе мира Солнце также рассматривают как отец. «Солнце – его (то есть философского камня) отец, Луна – его мать».

Однако, только когда символ будет непосредственно пережит субъектом, станет его конкретным внутренним опытом, только тогда он из общечеловеческой ценности превратится в личностную ценность, станет достоянием индивидуального сознания, будет определять его отношение к миру.

Знаки всегда имеют соответствующее времени и служат средством передачи глубинных культурных смыслов.

Все виды имеют соответствующее времени значение и служат средством передачи глубинных культурных смыслов.

Все виды знаков, символов, сложившихся в истории культуры человечества, создают весьма сложную реальность образно – знаковых систем, которая для человека является вездесущей и всепроникающей. Знаки становятся особыми орудиями психической деятельности, которую преобразуют психические функции человека и определяют развитие его личности.

Реальность образно – знаковых систем вступает как условие психического развития и бытия человека на всех его возрастных этапах.

Джуманова Л.С., Аукен А.Т.

*Карагандинский государственный университет им. Е.А.Букетова, г.Караганда,
Казахстан*

РОЛЬ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

Новые подкрепленные передовыми методическими приемами мультимедийные технологии дают высокий эффект обучения иностранному языку. Обучающиеся по-другому начинают относиться к учителю, ищущему новые формы и методы работы, повышается познавательный интерес к изучению предмета. Конечно, используемые ранее формы и методы обучения учащихся остаются актуальными, но теперь каждый учитель использует в своем уроке методы, связанные современными информационных технологиями [1].

Интерактивное обучение на основе мультимедийных программ позволяет более полно реализовать целый комплекс методических, дидактических, педагогических и психологических принципов, делает процесс обучения более интересным и творческим. Возможности учитывать уровни языковой подготовки учащихся являются основой для реализации принципов индивидуализации и дифференцированного подхода в обучении. При этом соблюдается принцип доступности и учитывается индивидуальный темп работы каждого ученика. Разнообразие тем, видов деятельности, красочность и увлекательность компьютерных программ вызывают огромный интерес учащихся и превращают обучение иностранному языку в живой, творческий, естественный процесс.

Компьютерные программы дают возможность индивидуализации процесса обучения. Каждый работает в соответствии со своими способностями, имеет возможность остановиться, подумать, исправить ошибки. Мультимедийные обучающие программы позволяют организовать самостоятельные действия каждого ученика. Конечно, электронный учитель не заменит живого учителя, но, как вспомогательное средство обучения, компьютер имеет свои преимущества.

Учитель может использовать отдельные фрагменты программ, включая их в уроки, соответствующей тематики, при введении нового лексического или грамматического материала, при обучении диалогической речи, чтения, письма, отработке произношения, при отдельных видах контроля и т.д., но использовать эти программы на уроках со всем классом очень сложно: нужен целый компьютерный кабинет, чтобы каждый учащийся работал за компьютером, либо группа должна быть небольшой 6-8 человек, а не 14-16. Для работы со всем классом применяются программы, предполагающие возможность соучастия детей в процессе обучения. За клавиатурой работает учитель, а учащиеся совместно обсуждают материал, который выводится на экран.

Для учителей иностранного языка появление интернета открыло границы всех стран, появилась возможность напрямую общаться с носителями языка, чего так не хватало раньше. Итак, самое простое применения Интернета – это использовать его как источник дополнительных материалов. Возможности использования Интернет - ресурсов огромны. Глобальная сеть Интернет создаёт условия для получения любой необходимой учащимся и учителям информации, находящейся в любой точке земного шара: страноведческий материал, новости из жизни молодёжи, статьи из газет и журналов, необходимую литературу и т.д. Учащиеся могут принимать участие в тестировании, в викторинах, конкурсах, олимпиадах, проводимых по сети Интернет, переписываться со сверстниками из других стран, участвовать в чатах, видеоконференциях и т.д. Учащиеся могут получать информацию по проблеме, над которой работают в данный момент в рамках проекта. Это может быть совместная работа школьников и их зарубежных сверстников из одной или нескольких стран. Благодаря Интернету открыт доступ к иллюстративному материалу, которого прежде явно не доставало. То, что раньше приходилось по крупицам собирать в различных источниках, сейчас можно показать учащимся в полной красе, будь то известные достопримечательности, великолепные памятники, знаменитые произведения искусства или живописи. Увидеть прекрасные творения зодчих, художников, скульпторов школьники могут, не выходя из классной комнаты. Сельские школьники редко выезжают на экскурсии за пределы села или края, фонды крупных музеев им не доступны, поэтому большим потенциалом являются виртуальные экскурсии. Кроме того, очень ценна возможность получить

действительно аутентичные материалы. Ребята активно используют ресурсы Интернета на уроках немецкого языка и во внеурочное время. Интернет можно использовать и как средство общения, и как средство обучения, и как средство развлечения, а также и как средство получения информации [2,с.3].

Как показывает практика, обладая элементарной компьютерной грамотностью, учитель способен создавать оригинальные учебные материалы, которые увлекают, мотивируют и нацеливают обучающихся на успешные результаты. Компьютерная программа PowerPoint является самым эффективным средством. Образовательный потенциал этого нового технического средства обучения стал хорошим подспорьем в осуществлении наглядной поддержки обучения иноязычной речи в школе.

Применение презентаций на уроках дает возможность анимации, изменения и выделения наиболее значимых элементов при помощи цвета, шрифта, наклона, размера. Так, например, при объяснении образования вопросов учащиеся видят, как перестраивается предложение из повествовательного в вопросительное. При необходимости можно повторить тот или иной этап. Кроме этого в презентацию можно добавить фотографии, схемы или таблицы. Подобный прием в значительной степени ведет к лучшему усвоению материала. Презентации обладают почти неограниченными графическими и цветовыми возможностями, позволяют представить любой вид деятельности в форме картинок и анимации.

Это особенно важно:

1. при ознакомлении с новой лексикой, так как изображение на мониторе / экране позволяют ассоциировать фразу на иностранном языке непосредственно с предметом или действием

2. при изучении грамматического и страноведческого материала, когда увиденные на экране красочные картинки, схемы, анимированные образы способствуют лучшему восприятию и усвоению нового материала.

Для учителя особое значение приобретает простота использования этой программы.

Наиболее продуктивны презентации, в которые после объяснения материала вставлены упражнения на закрепление. Эти упражнения учащиеся выполняют коллективно, прямо с экрана. Презентация, оформленная звуковыми

эффектами (например, аплодисментами при правильном ответе), становится хорошим стимулом для работы. Поделенный на команды класс в режиме соревнования лучше усваивает материал любой сложности. Презентации используются на всех этапах процесса обучения: при объяснении нового материала, при закреплении знаний, формировании умений и навыков, при выполнении домашних заданий, при проверке усвоения учебного материала.

Для создания ММП используются следующие компьютерные программы: MicrosoftWord (позволяет форматировать нужный текст), MicrosoftPowerPoint (делает доступными действия с анимационными картинками, звуковыми и видео файлами) MicrosoftInternetExplorer (позволяет работать с ресурсами Internet) [3,с.17].

Компьютерные технологии способствуют раскрытию, сохранению и развитию личностных качеств обучаемых. И все же, как бы ни было заманчиво постоянно применять компьютер и мультимедийные технологии на уроках, ничто не может заменить самого учителя. Ведь только разумное комплексное сочетание всех имеющихся в его распоряжении методических приемов и технических средств может дать желаемый результат.

Литература:

1. Беспалько В.П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия). – М.: Воронеж: Издательство НПО“МОДЭК”, 2002.
2. Биболетова М.З. Мультимедийные средства как помощник УМК “EnjoyEnglish” для средней школы // Иностранные языки в школе. – 1999. - №3. – С. 3-4.
3. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: [Учеб.пособие для студ. высш. учебн. заведений] – М.: Академия, 2007.

Горбачёва Е.Ю., Волкова О.И., Евдокимова А.П.

учителя начальных классов

г. Караганда, КГУ СОШ №30

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Аннотация: в данной статье рассматриваются вопросы и проблемы инклюзивного образования на современном этапе развития общества, уделяется внимание созданию оптимальных условий для успешного социального развития, социальной адаптации ребенка, независимо от уровня его психофизического развития.

Ключевые слова: инклюзивное образование, рекомендации родителям, индивидуальные занятия.

Обучение детей с особыми потребностями является одной из основных задач для страны. Это одно из условий создания инклюзивного общества, где каждый сможет чувствовать свою востребованность. Мы обязаны дать возможность каждому ребёнку, независимо от его обстоятельств, полностью реализовать себя и приносить пользу обществу.

Каждый человек достоин счастливой, полной впечатлений жизни.

Главная проблема «особого» ребёнка заключается в ограничении его возможностей. Он не может общаться со сверстниками, а иногда закрыт путь и к элементарному образованию. А так же возникает проблема негативного отношения к детям с ограниченными возможностями со стороны сверстников. Всё это мешает повышению качества образования детей с ограниченными возможностями. «Если закрыта одна дверь, то всегда открыта другая» гласит народная мудрость. Наверно, именно по этой причине люди с ограниченными возможностями смотрят на мир другими глазами, сквозь свою боль остаются добрыми, жизнерадостными и веселыми, умеют видеть прекрасное и жить полной жизнью.

Инклюзивное образование (фр. *inclusif*-включающий в себя, лат. *include*-закрываю, включаю) - процесс развития общего образования, который подразумевает доступность образования для всех, в плане приспособления к различным нуждам всех детей, что обеспечивает доступ к образованию для детей с особыми потребностями. Инклюзивное образование — это постепенный, детальный и очень бережный процесс включения ребенка с ограниченными возможностями в общую образовательную среду, которые учитывают индивидуальные особенности и опирается на сильные стороны ребенка. Важнейшим условием перехода к инклюзивной форме образования и его успешности является тьюторское сопровождение детей с ОВЗ.

Тьютор - это логист образовательного процесса, человек со специальным психолого-педагогическим образованием, но не родители. У этих поддерживающих ребенка взрослых разные задачи в процессе обучения. Однако участие родителей в таком образовании просто необходимо. Родители должны понимать, что инклюзия подразумевает двустороннюю ответственность. Тут нельзя просто «сдать» ребёнка в школу и ждать результатов. Родители должны сотрудничать с педагогом, совместно решать задачи развития ребёнка с ограниченными возможностями здоровья.

В нашей школе сделаны первые шаги к тому, чтобы школьники с проблемами здоровья чувствовали себя комфортно. Построен пандус для инвалидов колясочников, приобретен многофункциональный опорный ортопедический комплекс со специальными регулируемые креплениями, предназначенный для формирования правильной посадки детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата, оборудована туалетная комната со специальными поручнями.

Многу пройдены курсы повышения квалификации образовательных учреждений, обеспечивающих распространение организационно-правовых моделей успешной социализации детей с ограниченными возможностями здоровья и детей-инвалидов.

Задача учителя - индивидуализировать процесс обучения, максимально приближая его к возможностям ребенка.

Первое с чего начинается работа-это собрание с родителями класса в котором предстоит обучаться ребёнку с ОВЗ. Восемь принципов инклюзивного образования:

Ценность человека не зависит от его способностей и достижений;

Каждый человек способен чувствовать и думать;

Каждый человек имеет право на общение и на то, чтобы быть услышанным;

Все люди нуждаются друг в друге;

Подлинное образование может осуществляться только в контексте реальных взаимоотношений;

Все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников;

Для всех обучающихся достижение прогресса скорее может быть в том, что они могут делать, чем в том, что не могут;

Разнообразие усиливает все стороны жизни человека.

Второе: урок 1 сентября для родителей и первоклассников должен был посвящён людям с ограниченными возможностями, но безграничными способностями, многие из которых достигли больших успехов в спорте и своими достижениями порой превзошли здоровых людей.

Третье: необходимо дать рекомендации для родителей по воспитанию и обучению детей с особыми образовательными потребностями.

1) В семье сохранять доброжелательную обстановку, проявлять терпение, заботу и мягкое руководство деятельностью ребёнка.

2) Важно поддерживать здоровый образ жизни (отдых, прогулки, полноценное питание, соблюдение режима дня).

3) Дома необходимо повторять материал, пройденный в классе. Вечером ещё раз просто прочитать ребёнку то, что надо запомнить, а не требовать, чтобы он повторил.

В начале первой четверти проводить работу по диагностированию познавательных возможностей, составить индивидуальный план по работе с данным ребёнком. Психолог школы заводит психолого-педагогическую карту, намечает пути коррекции, проводит индивидуальные занятия. В конце каждой четверти проводить мониторинг результативности усвоения содержания учебного материала, с результатами которого знакомить родителей ребёнка.

Внеклассная работа также должна быть направлена на воспитание у сверстников толерантного и уважительного отношения к детям с ограниченными возможностями здоровья.

В заключении хотелось бы отметить, что поиск наиболее оптимальных путей, средств, методов для успешной адаптации и интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья в общество – это задача всех и каждого. Ведь помочь наполнить черно-белый мир «особого ребенка» яркими и светлыми тонами можно только совместными усилиями. Этот мир придуман не нами, но, начиная с себя, мы можем менять его в лучшую сторону, делая добро.

Мир «особого» ребёнка –
 Интересен и пуглив.
 Мир «особого» ребёнка –
 Безобразен и красив.
 Неуклюж, немного страшен,
 Добродушен и открыт
 Мир «особого» ребёнка.
 Иногда он нас страшит.
 Почему он агрессивен?
 Почему он молчалив?
 Почему он так испуган?
 И совсем не говорит?
 Мир «особого» ребёнка...
 Он закрыт от глаз чужих.
 Мир «особого» ребёнка
 Допускает лишь своих.

(Автор: Калиман Наталья Адамовна)

Список используемой литературы:

1. Специальный федеральный государственный стандарт общего образования детей с ограниченными возможностями здоровья: основные положения концепции / Н. Н. Малофеев [и др.]// Дефектология. 2009. No 1. -С. 5-19.
2. Алехина С.В., Алексеева М.Н., Агафонов Е.Л. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании // Психологическая наука и образование. 2001. №1. С. 80-83.
3. Михальченко К. А. Инклюзивное образование – проблемы и пути решения // Теория и практика образования в современном мире. 2012. №5,с.77-79.

Беланова Н.В., Маневич В.А., Горбач С.Ю., Микулявичене К.В., Хихлова Д.А., Ганина Е.Е., Сюй-Фу-Шин Л.И.

г. Караганда, КГУ СОШ №30

ТРЕБОВАНИЯ И ПРИОРИТЕТЫ СОВРЕМЕННОГО УРОКА

Период реализации в Казахстане Государственной программы развития образования на 2011—2020 гг. ставит перед педагогической общественностью ряд существенных вопросов, один из которых, на мой взгляд, очень важный. А именно, что такое современный образовательный процесс, современный урок, каковы должны быть к нему основные требования и на что должны быть направлены приоритеты.

Образовательный процесс является основным в системе образования и основополагающим его результатом выступает образованность ученика. Ведущую роль в этом процессе занимает школьный урок. Об уроке написано множество книг, статей, диссертаций. С течением времени меняются цели и содержание образования, появляются новые средства и технологии обучения, но какие бы не свершались реформы, урок остается вечной и главной формой обучения. На нем держалась традиционная и стоит современная школа. Урок остается не только главной, но и единственной формой современного образования. Каждый школьник за годы своего ученичества посещает почти 10 000 уроков. Ему отводится не менее 98% всего учебного времени. Что же должно вмещать в себя временное пространство урока, какие цели должен перед собой ставить учитель и какие задачи решать?

Педагоги понимают, что урок не может не меняться. Это объективный процесс, на который влияет целый ряд факторов. В частности:

1. Появились новые образовательные стандарты и на их основе — обновленные программы и учебники. Безусловно, они требуют совершенствования форм обучения.
2. Переход на предпрофильное и профильное обучение. Этот вектор развития ставит перед современным уроком новые задачи.
3. Внедрение информационных технологий. Информатизация образования

оказывает значительное влияние на современный урок.

4. Организация Единого национального тестирования предъявляет свои требования к содержанию урока, оценке образовательных достижений школьников.

Поэтому урок должен быть современным, в самом широком понимании этого слова. И рассуждая о современном уроке необходимо отметить главное — его современность связана в первую очередь с состоянием общества, государства, мира, науки и всех сфер бытия человека. Современный урок, это урок действенный, имеющий непосредственное отношение к интересам ребенка, его родителей, общества, государства. Помимо этого, если урок современный, то он обязательно закладывает основания для будущего, готовит ребенка к жизни в меняющемся обществе.

«Современный урок, какой он? Демократичный. Где дети не боятся высказывать свое мнение, не боятся новшеств, урок на котором учителю и ученику комфортно». (Ольга Г.)

«На мой взгляд, современный урок должен быть, прежде всего, актуальным и интересным. Учитель должен использовать новые технологии, хорошо владеть компьютером. Нельзя забывать так же и о здоровье берегающих технологиях. Успех урока во многом зависит от профессиональных и личных качеств учителя. Учитель и ученик — это единое целое, учимся вместе, помогаем друг другу, роль учителя — направлять, контролировать». (Жанайдар У.)

«Урок должен быть творческим, способствовать самореализации школьников, востребованности их творческого потенциала. На уроке дети должны осмысленно действовать в ситуации выбора, принимать решения в нестандартной ситуации. Все эти моменты должны быть на современном уроке. Современный урок должен воспитывать Творца и Деятеля!» (Сергей Ш.)

Именно в рамках урока у школьника формируется способность осознавать свою значимость и определять жизненные ценности и приоритеты. Современный урок — это тот период, во время которого учитель умело должен использовать все возможности для развития личности ребенка, её активного умственного роста, глубокого и осмысленного усвоения знаний, для формирования её нравственных основ.

Современный урок — это период истинного творчества учителя. Конечно, он должен быть информационно насыщен, включать разные формы работы, но в то же время соответствовать уровню восприятия каждого ученика и главная его особенность — это то, что каждый ученик должен быть действительно активным участником процесса обучения.

Опираясь на мнение современных ученых-педагогов можно определить некоторые критерии, которые отличают современный урок от стандартного. Современный урок должен обеспечить развитие качеств, отвечающих требованиям современного общества, позволить ребенку активно войти во взрослую жизнь. В первую очередь — это урок самореализации ученика. Ученику необходимо не просто изучить учебный материал. Он в первую очередь должен задействовать весь свой потенциал, выявить и развить свои способности.

Сегодня наиболее существенное влияние на урок оказывает новое содержание образования: вариативные образовательные программы, новое поколение учебников, рабочие тетради, разнообразные дидактические материалы позволяют делать урок более интересным, ярким, насыщенным.

Необходимо отметить, что современный мир — это мир информации. Поэтому и современный урок должен предоставлять возможность ученику находиться над предметом, быть метапредметным. За каждым учебным предметом, темой, фундаментальным образовательным объектом — находятся его первоосновы. Это могут быть понятия числа или знака, проблемы происхождения мира или человека, пропорции или закономерности типа «золотого сечения», принципы, например, тождественности микро и макрокосма. Изучая предметное, всегда нужно дать ученикам заглянуть дальше, направить их познание к первосмыслам. Через вхождения в метапредметные основы изучаемого урок помогает ученику увидеть корни происходящего, выстроить целостное знание и понимание изучаемых предметов, определить своё личное отношение к фундаментальным вопросам своего бытия [2]

Необходим взгляд с разных сторон на существующие успехи, проблемы в деятельности ученика и учителя. Это, прежде всего, глубокий анализ эмоционального состояния, удач и трудностей в выполнении деятельности, средств и инструментов, используемых в определенной деятельности, затруднений и способов решения проблемных ситуаций на уроке. Раскрывая

вопрос о рефлексивной позиции учителя необходимо обратить внимание на формирование навыка оценивания соответствия учебного занятия целям, задачам и достигнутым результатам, Грамотная рефлексия дает возможность педагогу выработать новые стратегии процесса обучения на следующий урок.

Говоря о современном уроке необходимо также затронуть вопрос о его культуре, которая включает в себя, в первую очередь, высокий уровень мастерства педагога, умение донести до учащихся нечто поучительное, соответствующее уровню своего времени и позволяющее сделать вывод для будущего. Развить в учениках лучшие стороны их личности, дать им уверенность в будущем успехе, научить их ставить цели и всегда стремиться к самосовершенствованию — вот главная цель современного урока и истинного образования.

Литература:

1. Руководство для учителя стр. 145 АОО «Назарбаев интеллектуальные школы», 2012
2. Хуторской А. В. Что такое современный урок. <http://www.eidos.ru/journal/2012/0529-10.htm>

Завацкая Елизавета Андреевна

*учитель-дефектолог КГУ «Кабинет психолого-педагогической коррекции»
г.Петропавловска,*

Квасных Галина Сергеевна

к.п.н., доцент СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск

РАЗВИТИЕ РЕЧИ ДЕТЕЙ 5 – 7 ЛЕТ В ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Дошкольное воспитание и обучение имеют жизненно важное значение, как для каждого ребенка, так и для будущего благополучия страны. Они выступают, как первый уровень системы непрерывного образования и призваны создать все необходимые условия для формирования и развития личности ребенка.

В возрасте 5 – 7 лет на первый план выходит постановка отсутствующих или неправильно произносимых звуков, закрепления их правильного произношения и отчетливого различения, подготовка к школе (профилактика школьной неуспеваемости).

Большинство ошибок допускаемых ребенком в устной речи – неточное произношение сложных слов (водотоводчик – водопроводчик), неправильное согласование слов в предложении (думаю о самолетах, пять мяча), замены звуков (сушка – суска, рука – лука) приведут к аналогичным ошибкам на письме. Недоразвитие связной речи (умения точно и последовательно рассказать о событии) может привести к трудностям при написании изложений, пересказах, устных ответах.

Очень большое значение имеет состояние фонематического восприятия – умения «слышать» звуки в слове, правильно определять последовательность звуков и слогов. Недоразвитие фонематического восприятия приводит к многочисленным, стойким ошибкам при письме, ведь чтобы ребенок мог правильно написать слово, он должен «в уме» разложить слово на звуки, а потом воспроизвести их точно, в правильной последовательности на бумаге. Способствует развитию фонематического восприятия обучение ребенка чтению.

Среди методов коррекции речевых нарушений дошкольников с положительной стороны в плане эффективности зарекомендовали себя методы

игровой терапии. Именно в ходе игры выстраивается система взаимоотношений дошкольника с внешним миром, развиваются психические функции, среди которых речь занимает основное место. Использование в коррекционной работе с детьми игровых технологий способствует предупреждению или вытеснению или фиксации ребенка на своем дефекте. Ребенок, свободно выражая свои мысли и чувства, развивает в игре речевые навыки. Игра дошкольников: побуждает детей к общению друг с другом; способствует закреплению навыков пользования инициативной речью; способствует совершенствованию разговорной речи; способствует обогащению словаря; оказывает влияние на формирование грамматического строя языка.

1. Игра «Что слышал: угадай и расскажи». Водящему завязывают глаза, в это время взрослый делает что – либо с заранее подготовленными предметами: наливает воду; раскладывает тарелки, ложки; двигает стулья и т.д.

Задача водящего по звукам понять, что делали, а затем по порядку рассказать, что он слышал и понял.

2. Игра «Кто внимательный?». Предложите ребенку закрыть глаза и ответить на вопросы: Сколько окон в нашей комнате? Сколько столов? Сколько стульев? Во что одет(а) папа (мама, брат, сестра)? Что лежит на столе? И т.д.

3. «Тише – громче». Предложите ребенку прочесть стихотворение так, как его прочел бы гномик (великан).

4. «Давайте познакомимся». Ребенок одушевляет различные предметы, превращается в них и рассказывает о «себе». Например: «Давайте познакомимся, я – терка. Конечно, дырявая, металлическая. Мое любимое занятие – измельчать все, что попадает ко мне на спину. Живу я на кухне».

5. Игра «Кто больше назовет».

1. Назови все деревянные (железные, пластмассовые, стеклянные, круглые, прямоугольные, овальные, красные, синие, зеленые и т.д.) предметы в комнате.

2. Назови предметы, которые можно катить (переставлять, двигать и т.д.).

6. Игра «закончи слово»

Предложите ребенку отгадать какое слово задумано «Отгадай, какое слово я хочу сказать тебе... (телефон, телеграмма, тележка и т.д.), кар... (картошка, картинка, карандаш и т.д.).

В этой игре проверяют память и словарный запас, поэтому играть могут дети у которых хорошо развита речь. Остальным можно предложить игру – задание (на скорость) «**Донесение**». Ребенок должен пройти по комнате (по всей квартире – следует точно объяснить маршрут) и сообщить обо всех предметах, которые он там увидел. **Вариант этой игры** – «донести» не обо всех вещах, а только о деревянных или только о квадратных и т.п.; либо только о тех, которые начинаются с определенного звука, например «р», «с», «о».

Таким образом, хорошая речь - важнейшее условие всестороннего полноценного развития детей. Чем богаче и правильнее у ребёнка речь, тем легче ему высказать свои мысли, тем шире его возможности в познании окружающей действительности, содержательнее и полноценнее отношения со сверстниками и взрослыми, тем активнее осуществляется его психическое развитие.

Развитие речи - её звуковой стороны, словарного состава, грамматического строя - одна из важнейших задач обучения детей дошкольного возраста.

Social pedagogy

Жамитова Асия Абдигазевна

*Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік педагогикалық
институтының магистрі*

Жамитов Серикбай Махмутович

Арқалық арнайы мектебінің мұғалімі

ПСИХИКАЛЫҚ ДАМУЫ МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН АНЫҚТАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Психикалық дамудың кешеуілдеуінің негізгі клиникасы, психикалық және физикалық дамудың кешеуілдеуіндегі инфантилизм ретінде белгілі. Психикалық дамудың кешеуілдеуін кешенді зерттеумен оқыту дефектология ғылымына 60 – жылдардың XX ғасырдан бастап өз бастауын алды. Осыдан бері өз қызметін атқарып келеді.

Балалардың ақыл – ой дамуындағы жеңіл ауытқулары «Психикалық дамудың кешеуілдеуі» деп аталатын терминмен сипатталады. Бұл кемшіліктің негізгі себебі: бала миының әлсіз түрдегі яғни органикалық зақымдауымен, сондай – ақ іштен туа пайда болған, туылу кезіндегі зақымданулар жатады. Сонымен бірге дамудың кешеуілдеуі жоғарғы жүйке жүйесінің ауруларымен, созылмалы және соматикалық жағдайлармен, бас миының жарақаттануымен, эндокриндік жүйенің бұзылуымен байланысады. Психикалық дамудың кешеуілдеуінің негізгі ерекшелігі – баланың психикалық әрекетінің қалыптасуының бірқалыпты болмауы. Инфантильді балалар өзінің құрдастарынан жас, олардың ойлары да тұрақсыз болады. Оларды ми қабілеті де тәулік бойына өзгереді. Кейде сабақтың аяғына таман немесе шаршаған уақыттарда болады. Бұл балаларға тән ерекшелік зейіні мен жұмыс қабілетінің ең төменгі деңгейде болуға тиіс. Кейбір балаларда іс — әрекеттің басында зейіндері жоғары болады да, ал кейін төмендей бастайды. Ұзақ мерзімді есте сақтауы мен қысқа мерзімді еске сақтауының төмендеуі, есте сақтауының беріктілігінің жетіспеуі, сондай – ақ интеллектуальдық белсенділігінің төмендеуі – осы категориялардағы балаларға тән ерекшеліктер.

Ойлау әрекетіне келсек, көрнекі амалды ойлаудың кемістігі аз мөлшерде көрініс береді. Көбінесе нақтылы – бейнелі ойлауы бұзылады, яғни бейнелі образдық ойлауы жеткіліксіз болады. Қарапайым есептер көрнекі материалдарға бағытталса, бірақ баланың өмірлік тәжірибесіне қатыссыз болса, оларға қиындық туғызады.

Балалардың танымдық белсенділіктері жеткіліксіз. Ол баланың тез шаршауымен, тежелуімен сипатталады. Психикалық дамуы кешеуілдеген балалар есептің шартын, диктантқа арналған сөздерді және сөйлемдерді есінде сақтамайды. Олар зейіндерін тапсырмаға шоғырландыра алмайды, кей кездері мектептің тәртібіне бағынбайды. Мұндай балалар көңіл бөлгенді қажет етеді. Түзету жұмыстарын, арнайы оқыту процестерін емдеу мекемелерін талап етеді.

Психикалық дамудың кешеуілдеуіндегі әртүрлі дәрежеде сипатталады. Жеңіл түрде көрініс берген жағдайда бұл балалар көмекті жалпы білім беретін мекемелерде ұйымдастыруға болады. Ауыр жағдайларда балаларда арнайы білім беретін мектептерге немесе мекемелерге оқытады. Психикалық дамуы кешеуілдеген балалардың белсенді жағдайдан баяулыққа, жұмыскерлік көңіл – күйден, жұмыссыздыққа жиі өту процестері жүйкелік – психикалық жағдайлармен байланысты. Балалар қандай да бір тапсырманы орындауда үлкендердің көмегін қажет етеді. Ересектердің көмегін қажетсіну, іс — әрекеттің нәтижесін меңгеру, оны ұқсас әрекеттерге тасымалдау және психикалық дамуы кешеуілдеуі бар балаларды ақыл – есі кем балалардан ажыратуға болады.

Балаларда іс — әрекеттің тұрақсыздығы қимыл – координациясының жеткіліксіздігі мен режимге бағына алмаушылығы болса да, мұндай балалардың басым көпшілігі дене шынықтыру пәні мен спорт ойындарын жақсы көреді. Олардың психикалық дамуындағы жоғарғы мүмкіншіліктердің бар екендігін түзету жұмыстарын ұйымдастыру барысында ескерген жөн.

Психикалық дамуының кешеуілдеуіне байланысты өз пікірлерін ұсынушы М.С.Певзнер, Т.А.Власова баланың эмоционалдық ерік сфераларының қалыптасуына көп көңіл берумен бірге, нейродинамикалық бұзылулардың жеке сипаттамасына да ерекше назар аударды. Соған сәйкес психикалық дамуы кешеуілдеген балалардың сипаттамаларының негізін анықтап, яғни ол психикалық және психофизикалық инфантилизм түріндегі анықталатын және ерте балалық шақтағы орталық нерв жүйесінің зақымдануынан, оның

организмінің астениялық, церебрастениялық жағдайларға ұшырайтынын анықтаған.

Қазіргі таңда ең өзекті мәселелердің бірі – ол оқу процесіндегі балалардың дамуындағы ауытқушылықтарды дифференциалды зерттеудің маңызы болып отыр. Дамуында ауытқушылықтары бар балаларды оқыту мен тәрбиелеуде, олардың потенциалдық мүмкіндіктерін тиімді ескере отырып, бала бойындағы кемшіліктерді толықтай компенсациялауға және түзетуге болады. Жалпы тексерудің барысында алынған мәліметтерге сүйенсек, жалпы мектептің өзінде де жартысынан жуығын «психикалық дамуы кешеуілдеген балалар» тобы құрайтынын көреміз. Психикалық дамудың кешеуілдеуі – бұл анамалияның дамуы, яғни көбінесе ол оқу жылының алғашқы айларында байқалуы мүмкін. Ол негізінен балалардың оқу процесінің қажеттіліктеріне адаптацияланбауынан байқалады.

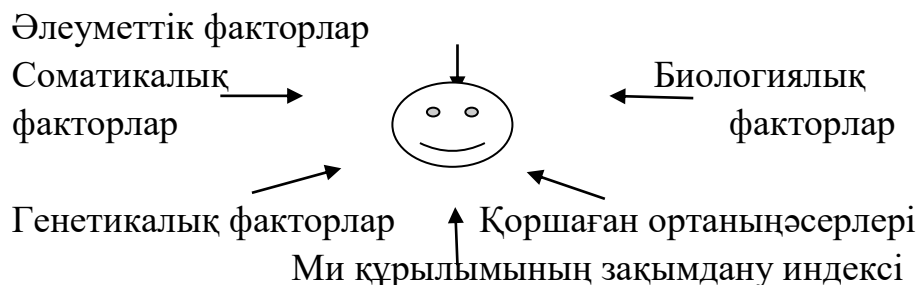
Педагогтар мен дефектологтардың пікірінше, біздің елімізде мұндай балалармен жұмыс жүргізетін жаңа, нәтижелі бағдарламалар мен әдістемелер жоқтың қасы. Демек, мүмкіндігі шектеулі балалар отбасының әлеуметтік – педагогикалық проблемаларын зерттеп білу және оларды шешуге әлемдік тәжірибеге сүйене отырып, отандық тәл мамандарды тарту – бүгінгі күн тәртібіндегі ең өзекті мәселе. Мүмкіншіліктері шектеулі адамдардың әлеуметтік байланыс, қарым – қатынас құқтары халықаралық заңдылықтармен бекітілген. Балалар бірінші кезекте қамқорлық пен көмекке ие болуы тиіс. Балалар құқығы (1959 ж). Декларациясында былай дейді: «Барлық балалар нәсіліне, ақ – қаралығына, жынысына, тіліне, дініне, саяси және басқа да түсінігіне, туған жері мен жағдайына қарамастан, төмендегі аты аталған мүмкіншіліктердің бәріне құқылы. Ерекше қамқорлықпен қорғалуға, сондай – ақ жақсы тамақ ішуге, баспана және медициналық қызметпен қамтамасыз етілуге, тәрбиелеуге, рухани және физикалық жағынан дамуға, денсаулығы әлсіз болса, емделуге, сырттан шектеу болса ерекше қамқорлыққа, ата-анасының және да басқа адамдардың сүйіспеншілігі мен түсінігіне, егер ағайын – туыстары жәрдемдесе алмаса, онда үкіметтің қарамағында қамқорлықта болуға құқылы...»

Дамудағы ауытқушылыққа әкелетін биологиялық және әлеуметтік себептер. Баланың психикалық дамуындағы әртүрлі факторлардың рөлі.

Факторлар деп қандайда бір белгінің өзгерістерін тудыратын, үнемі әсер ететін жағдайларды айтады. Клиникалық – психологиялық материалдарға

сәйкес, психикалық функциялардың өрескел бұзылуы немесе жетілмеуі жүктіліктің бас кезіндегі эмбриогенезде, яғни, ми құрылымының интенсивті жасушалық дифференциациясында түрлі зақымдаушы зиянды әсерлерден пайда болады. Адамның психикалық және дене бітімі жағынан кеміс дамуына әсер ететін зиянды факторлар 1-суретте көрсетіледі.

Сурет 1.1 - Адамның психикалық және дене бітімі жағынан кеміс даму қаупін туғызатын факторлар

Ескерту: [автормен әзірленген]

Әсер ету уақытына қарай патогендік факторлар үшке бөлінеді: пренатальдық (тууға дейін); натальдық (туу кезінде); постнатальдық (туғаннан кейін, ерте сәбилік кезеңнен 3 жасқа дейін);

Есте болар жайт, ауытқулы дамудың себебін қарастыруда кез келген біржақты көзқарас нағыз себептерді анықтауға және тиісті дамыту – түзету мақсатындағы психологиялық – педагогикалық жүйелерді құруға кедергі жасайды.

Баланың дамуындағы негізгі заңдылықтарда биологиялық және әлеуметтік факторлардың әсерін дурыс түсіну мәселесі жатыр. Биологияда ұзақ уақыт бойы механикалық қағида орын алған. Бұл қағида бойынша баланың дүниеге келгеннен кейінгі даму процесі тек мөлшерлік, немесе сандық өсуі мен дамуы деп саналатын бүкіл ағзаның қасиеттері, ерекшеліктері құрсақтың ішіндегі ұрықта қалыптасқан дейді. Бұл қағида сыртқы факторлардың, әлеуметтік ортаның әсерін мойындамай терістейді, педагогикалық септігін, мағынасын бағалап құндамайды. Алайда, генетикалық бағдарламасының қандайда ерекше, бірегей (уникалды) болғанымен де әлеуметтік факторлардың әсерін есте сақтамауға болмайды.

Әр бір адамдағы биологиялық ерекшеліктерін, жеке тұлғаның дамуын әлеуметтік факторлар анықтайды, қоғамдық орта оның ішінде балалық іс-әрекетті (ойын, оқу, еңбек әрекеті) бала біртіндеп меңгереді, мысалы, қоршаған

адамдардың тілін үйренеді, тәжірибесін игереді, үлкендердің мінез-құлылығына еліктейді. Зат пен тәжірибені келе-келе меңгеріп, бала өзінің ойлау процесін, есте сақтау қабілетін дамытад

Сонымен, жеке тұлға ретінде даму процессі биологиялық және әлеуметтік факторлар жүйесінің өзара әрекетімен сиптталады. Осы екі фактор – бір ғана мақсатқа бағыттайды, яғни жеке адам, тұлға болып дамып қалыптасуына әкеледі.

Қалыптан ауытқыған жағдайдағы даму.«Дизонтогенез»терминін клиникалық медицина өкілдері балалық шақта ағзаның морфофункциональдық жүйелері әлі жетілмеген кезінде пайда болатын қалыпты онтогенездің бұзылу түрлерін атау мақсатында енгізген.

Пайдаланылған әдебиеттер тізім:

1. Щуркова Н.Е. Формирование приемов умственной работы как путь развития мышления учащихся. – А.: Рауан, 1962.
2. Поташник М. Теория поэтапного формирования умственных действий и проблема развития мышления. –М.: Знание, 1967.
3. Кіші жастағы оқушылардың шығармашылық қабілетін деңгейлеп оқыту. – Алматы, Рауан, 1997.
4. Шаталов В.Ф. Өнер психологиясы/ М.Г.Ярошевский ред.–М.: Педагогика, 1987.
5. Нұрмағанбетова У.Е. Мүмкіндігі шектеулі балалар. –Қарағанды, Дарын, 2003.

CONTENTS

PEDAGOGICAL SCIENCES

Ігнатенко В.Д. MAIN PRINCIPLES OF TEACHING GIST AND ABSTRACT TRANSLATION	3
Алтаева Ж.Ж. БАСТАУЫШ СЫНЫПТАҒЫ 12 -ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУ НЕГІЗДЕРІ..	6
Яковчук Ольга СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	9
Туребаева А.Б. МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ Н.А. ЗАЙЦЕВ ТЕХНОЛОГИЯСЫ БОЙЫНША ОҚЫТУ.....	14
Какимова Г. Т. БАЛАБАҚШАДАҒЫ ОҚУ ҚЫЗМЕТТЕРІНДЕ ЛУЛЛИЯ ШЕҢБЕРІН ҚОЛДАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ.....	17
Fediv V.I., Olar O.I. ROLE OF NATURAL SCIENCES IN COMPETENCE APPROACH OF MEDICAL EDUCATION.....	20
Силаева О.В., Подгурская Т.О. ДИДЖИТАЛИЗАЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ: ПРЕИМУЩЕСТВА, ВЫЗОВЫ И РИСКИ	24
Чистякова Г.Н. ,Абишева М.Б. ENVIRONMENTAL EDUCATION AND EDUCATION OF STUDENTS.....	31
Гурін Р. С.,Яцій О.М. ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	34
Баймаганбетова Ж.Т., Айғабыл Нұргүл МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУ ШЕБЕРЛІГІ.....	38
Нажипова А. К. , Асенова Н. С. БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ИНТЕРАКТИВТІ РЕСУРСТАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ	42
Починкова М. М., Коваленко К. М. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	48
Methodical bases of the educational process	
Мағзумова Алтынгүль АНИМАЛИСТІК ЖАНРДЫҢ ШЫҒУ ТАРИХЫ ЖӘНЕ ОНЫ ДАМУШЫ СУРЕТШІЛЕР.....	51
Сарыбекова Қ.Н., Гулимбоева М.С. МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ БАРЫСЫНДАҒЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТІҢ МӘНІ МЕН МАҢЫЗЫ.....	56

Ержан Гүлзира ӨНІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ ОНЫ ТӨМЕНДЕТУ ЖОЛДАРЫН ҚАРАСТЫРУ.....	60
Strategic directions of reforming the education system	
Чирва А. С. ДУАЛІЗМ В ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЮ.....	66
Modern methods of teaching	
Гутник С. В. ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИОННО-ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ СТУДЕНТОВ К ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ В ВУЗЕ.....	69
Саржанова А.Н. РАЗВИТИЕ МЫШЛЕНИЯ ПЕРВОКЛАССНИКОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ НАВЫКУ ЧТЕНИЯ.....	72
Саржанова А.Н., Дарбаева М.Т. ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ КОМПЛЕКС «SMART CHILDREN WORLD»	75
Игликова Роза МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ЖОБАЛАУ, ЗЕРТТЕУШІЛІК ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ.....	78
Батабиева С.Г. БАЛАЛАРДЫҢ БАЙЛАНЫСТЫРА СӨЙЛЕУІН ДАМУДА - МНЕМОТЕХНИКАНЫ ҚОЛДАНУ	81
Косымбаева К.К. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ТРИЗ ТЕХНОЛОГИЯСЫ	84
Мамырханова А.С. Мймаганбетова Д.З., Кожахметова А.Т. ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ – ТРЕБОВАНИЕ ВРЕМЕНИ	87
Абдишова А.М. СТУДЕНТТЕРДІҢ КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	90
Тұрғанов Ө.А. , Курумбаева А.Б. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ	94
Іщенко Т. М. ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	98
Патракова Н.Н. Артемьева М.Ю. ЗНАЧЕНИЕ СИМВОЛИЗАЦИИ В ОБУЧАЮЩЕМ ПРОЦЕССЕ.	101
Джуманова Л.С., Аукен А.Т. РОЛЬ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ	106

Горбачёва Е.Ю., Волкова О.И. и Евдокимова А.П. «ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ»	110
Беланова Н.В., Маневич В.А., Горбач С.Ю., Микулявичене К.В., Хихлова Д.А., Ганина Е.Е., Сюй-Фу-Шин Л.И. ТРЕБОВАНИЯ И ПРИОРИТЕТЫ СОВРЕМЕННОГО УРОКА	114
Завацкая Е.А., Квасных Г.С. РАЗВИТИЕ РЕЧИ ДЕТЕЙ 5 – 7 ЛЕТ В ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	118
Social pedagogy	
Жамитова А.А. ПСИХИКАЛЫҚ ДАМУЫ МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН АНЫҚТАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	121
CONTENTS.....	126

278352

279318

278478

279327

278817

279363

279044

279625

279220

279677

279338

279685

279345

279688

279483

279700

279710

279278

279718

279720

279731

279013

279420

279421

279707

278761

278961

278962

279043

279218

279219

279309